NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גראשען

14 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 249 | Łódź, Niedziela, 1 listopada 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, זונטאג פ' חיי שרה ט"ז מרחשון תרצ"ז | 14-טער יאהרגאנג

מלוכה-איבערקעהרעניש אין איראק

דערשאסען דעם קריגס-מיניסטער. — געוועזענער פרעמיער און אינערן-מיניסטער ארויסגעשיקט פון לאנד

ל א נ ד א ן, 31 (יט"א טעל.)

פון באגדאד מעלדעט מען א רעגירונגס-קריזיס, וואס איז פלוצלונג אויסגעבראכען און האט גע-האט א דראמאטישען פערלויף, אין דער הויפט שטאט פון איראק האבען זיך צובונטעוועט מיליטער אפטיילונג. דער אנפיהרער פון אויפשטאנד, איז געווען א אנגעזעהענער פיהרער פון דעם קורדען שבט בעק סידקי. צום אויפשטאנד זענען צוגע-שטאנען לופט-פליהער אפטיילונגען, וואס האבען נעווארפען פלוג-בלעטער פאדערענדיג, אז די רע-גירונג זאל דימיסיאנירען, זיי האבען אויך געווארפען באמבעס אויף רעגירונגס-בנינים. דער קעניג גהאזי האט איבערגעגעבען די מיסיע צו שאפען א קאבינעט דעם געוו. אינערן-מיניסטער היקמעט סולעימאן. דער נייער פרעמיער איז פון טערקישער אפשטא-מונג.

ל א נ ד א ן, 31 (ספ. טעל.)

אין שייכות מיט דער איבערקעהרעניש אין איראק האט מען אין לאנדאן מורא פאר די אפקלאנ-גען פון איין זייט אין עגיפטען און פון דער צווייטער אין פאלעסטינא. די בריטישע רעגירונג האט פעראָרדענט די מיליטער מאכט אין עגיפטען און פאלעסטינא צו האלטען אין יעדער פון די לענדער גרייט צו צוויי באטאליאנען.

דער נייער פרעמיער ווערט געהאלטען פאר א אנהענגער פון עקסטרעמע און אפהענגיגקייטס-טענדענצען און ווערט נישט בעטראכט פאר א פריינד פון ענגלאנד. זיין רעגירונג קען לייכט דערפיה-רען צו דער פערשטארקונג פון די עקסטרעמע פאנ-אראבישע עלעמענטען.

ל א נ ד א ן, 31 (ספ. טעל.)

רייטער מעלדעט, פון באגדאד: דער פאר-לאמענט פון איראק איז דורך א דעקרעט פון קעניג גהאזי אויפגעלעזט געווארען און עס זענען בע-שטימט געווארען נייע וואהלען, אין דעקרעט ווערט געזאגט, אז די פאדערונגען פון די פרינציפען פון דער קאנסטיטוציע וועגען דער צוזאמענארבייט פון דער רעגירונג מיט'ן פארלאמענט, בכדי צו פער-ווירקליכען די נויטיגע רעפארמען, האט ביי די איצטיגע בעדינגונגען נישט געקענט פערווירקליכט ווערען.

ל א נ ד א ן, 31 (ספ. טעל.)

רייטער מעלדעט: לויט דער מיינונג פון מאס-געבענדע לאנדאנער קרייזען, איז די איבערקעהרע-ניש אין איראק א אויסשליסליך אינערליכער ענין, און האט נישט אבסאלוט קיין שום שייכות נישט מיט די געשעהענישען אין פאלעסטינא, נישט מיט אנטי בריטישע געפיהלען אדער מיט פיינדליכע שטי-מונגען געגען אויסלענדער.

י ר ו ש ל י ם 31 (יט"א טעל.)

עס בעשטעטיגט זיך די ידיעה, אז דער קריגס-מיניסטער אין פריהערדיגען קאבינעט פון איראק, גענעראל דזשאפאר-פאשא על-אסקארי איז דעם 29-טען דערשאסען געווארען.

י ר ו ל י ם, 31 (יט"א טעל.)

אין די פאליטישע קרייזען אבטערוירט מען מיט גרויס שפאנונג די געשעהענישען אין איראק.

ל א נ ד א ן, 31 (יט"א טעל.)

די ענגלישע פרעסע לייקענט א ד סענסאציעס ארום די געשעהענישען אין איראק. ווי מען שמועסט וועט די ענגלישע רעגירונג מסכים זיין צו דער נייער רעגירונג.

„מאנטשעסטער גארדיען" מעלדעט, אז די רע-וואלוציע אין איראק איז אויסגעבראכען אין א גרויסער מאס צוליב דער געשפאנטער לאגע אין ארץ - ישראל. די רעוואלוציע האט אדורכגעפיהרט א זעהר עקסטרעמע גרופע, וואס איז שטארק בעאייב פלוסט פון די ארץ-ישראל געשעהענישען.

י ר ו ש ל י ם, 31 (ספ. טעל.)

צווישען די פאלעסטינער אראבער הערשט א שטארק אונצופרידענהייט צוליב דער רעוואלט אין באגדאד. עס הערשט ביי זיי די מורא, אז צוליב דעם, וואס זיי זענען פערנומען מיט די אייגענע ענינים, וועלען זיי נישט ארויסווייזען קיין נעגיטענדען אינטערעס אין דער פערטיידיגונג פון די רעכט פון די פאלעסטינער אראבער פאר דער קעניגליכער קאמי-סיע.

ב א ג ד א ד, 31 (ספ. טעל.)

די נייע רעגירונג פון איראק מעלדעט, אז דער געוו. פרעמיער יאסין פאשא, געוו. אינערן-מיניסטער על-סלעני לאמי און דער פארטרעטער פון אויסערן-מיניס טער נורי פאשא, זענען אין די אינטערעסען פון דער מלוכה ארויסגעשיקט געווארען פון לאנד. ווי עס שיינט זענען אלע דריי אפגעפאהרען קיין סיריען.

איגנאצי דאשינסקי געשטארבען

ק ר א ק א, 31 (טעלעפאניש)

דריי אזייגער פארטאגס איז געשטארבען אין ביסטרא איגנאצי דאשינסקי.

* * *

אין די נאענטסטע טעג האט דאשינסקי גע-פייערט זיין 70 יעהריגען געבורטס-טאג און איצט איז אנגעקומען די ידיעה וועגען זיין טויט.

מיט דאשינסקין איז אוועק אין דער אייביקייט איינע פון די בעדייטענדסטע פוילישע פערזענליכקייטען אין דעם נייעם פוילען.

געבוירן אין 1866 אין זבאראזש, גאליציען.

זיין גרויסע פוילישע ארבייט האט זיך אנגעהויבען שוין אין יאהר 1882, ווען ער איז אריינגעטרעטן אין די סאציאליסטישע קרייזן פון דער שול-יוגענד אין סטאניסלאוואוו. זייט דאן איז זיין נאמען ענג צוזאמענגעשמידט מיט דעם גאנצען קאמף פון סאציאליסטישען לאגער.

אלט זייענדיג 30 יאהר איז דאשינסקי אויס געוועהלט געווארען אלס דעפוטאט אין עסטרייכי-שען פארלאמענט און דעם דאזיגען אמט האט ער דערהאלטען ביז צום סוף פון די עסטרייך-אונגארי-שער מאנארכיע אין 1918.

א גלענצענדער רעדנער וואס האט היפנא-טיזירט דעם המון מיט זיין רעדנער-קונסט, זשעסט און ליידענשאפטליכען אויסדרוק, האט איגנאצי דאשינסקי פערנומען א אנפירענדע שטעלונג אין דער סאציאליסטישער בעוועגונג פון אמאליגען גאליציען און שפעטער — אין די רייען פון די עסטרייכישע פארלאמענטארייער. ער איז געווען א מיטגליד פון דער עסטרייך-אונגארישער דעלעגאציע, וויצע-פרעזעס פון פוילישען קאלא אין ווין.

בעת דער וועלט-מלחמה איז איגנאצי דא-שינסקי געווען וויצע-פרעזעס פון דער קראקאווער „נ. ק. צ." (נאטשעלני קאמיטעט נאראדאווי) ער האט מיטגעארבייט ביים שאפען די לעגיאנען. פאר דעם קאמענדאנט יוזעף פילסודסקי האט ער געהאט א טיף געפיהל פון פערעהרונג. א אויסדרוק פון דאזיגען געפיהל איז געווען זיין ווערק וועגען פילסודסקי „א גרויסער מענש אין פוילען".

נאכדעם ווי די עסטרייך-אונגארישע מא-נארכיע איז צוזאמענגעבראכען געווארען, האט זיך דאשינסקי געשטעלט אין דער שפיץ פון „לובלינער רעפובליק". ווען פילסודסקי איז צוריקגעקומען אין 1918 פון מאגדעבורג, האט דאשינסקי איהם אי-בערגעגעבען די מאכט.

ער האט דאן בעקומען די מיסיע פון שאפען די ערשטע רעגירונג פון אומאפהענגיגען פוילען, אבער ער האט די מיסיע נישט אנגענומען.

אין פוילישען סיים, אין וועלכען ער איז אריין באלד ביי די ערשטע וואהלען, פערנעמט ער א בעדייטענדע שטעלונג אלס פרעזעס פון פאר-לאמענטארישען קלוב פון די פ.פ.ס.

בעת דער פויליש-באלשעוויסטישער מלחמה אין 1920 איז איגנאצי דאשינסקי אריין אין דער רעגירונג פון וויטאס'ן אלס וויצע-פרעמיער אהן א טעקע.

אין דער צייט פון 1923 ביז 1926 האט דאשינסקי אייפריג אונטערשטיצט דעם מארשאל פילסודסקי, וועלכער האט זיך דעמאלט געפינען אין סולעיובעק, פאדערענדיג, אז ער זאל צוריק-קעהרען אין דער ארמעע, און אין יאהר 1926 האט ער גורם געווען, אז די פ.פ.ס. זאל אקטיוו אונטערשטיצען די מאי-איבערקעהרעניש.

דער ערשטער סיים, וואס איז אויסגעוועהלט געווארען נאך דער מאי איבערקעהרעניש, האט דאשינסקי'ן געוועהלט אלס מארשאלעק. אין דעם מאמענט האט זיך פאר דאשינסקי'ן אנגעהויבען א אויסערגעוועהנליך שווערע פאליטישע ארבייט. ער איז אלס סיים מארשאלעק געווען אויסגעשטעלט אויף א שטארקען ווידערשטאנד מצד דער רעגי-רונג, וועלכע האט זיך שוין דאן געשטיצט אויף דעם ב.ב.-קלוב, וואס איז בעשטאנען פון 130 מיטגלידער אין סיים.

דער קולמינאציע-פונקט פון דאשינסקי'ס קאמף פאר דער אומאפהענגיגקייט פון דער פאר-לאמענטארישער קערפערשאפט איז געווען דאס אנקומען אין סיים-בנין פון א גרעסערע גרופע אפיצירען. נישט קוקענדיג אויפ'ן פערזענליכען דרוק מצד דעם מארשאל פילסודסקי, האט דאשינסקי אין זייער אנוועזענהייט נישט געוואלט עפענען די סיים-זיצונג. דער דאזיגער אינצידענט איז געווען דער אנהויב פון א שארפען פערמאנענטען קאנ-פליקט, וואס איז ענטשטאנען צווישען דעם סיים-מארשאלעק און דער רעגירונג, בעזונדערס מיט'ן מארשאל פילסודסקי די דאזיגע בעגנערשאפט האט געפינען איהר אויסדרוק אין די צאהלרייכע אינ-טערוויאוען פון מארשאל פילסודסקי און פון דער אנדער זייט אין די אפענע בריף פון מארשאלעק דאשינסקי, וועלכער האט פערטיידיגט דעם שטאנד-פונקט פון סיים.

נאכדעם, ווי דער סיים מיט וועלכען דאשינסקי האט אנגעפיהרט איז אין יאהר 1930 אויפגעלעזט געווארען, האט ער זיך, ערשעפט פון זיין לאנג-יעהריגער פאליטישער ערבייט צוריקגעצויגען פון אקטיווע פאליטישע אקציעס. א שווערע קראנק-הייט האט איהם געצוואונגען צו וואוינען כסדר אין ביסטרא, פון וואו ער איז שוין אין די לעצטע יאהרען איגגאנצען נישט ארויסגעפאהרען.

דאשינסקיס לויה וועט פארקומען דינסטאג אין קראקא

ק ר א ק א, 31 (ספ. טעל.)

דער שטאט-ראט האט נאכ'ן בעקומען די ידיעה וועגען דאשינסקי'ס טויט, ארויסגעהאנגען א טרויער פאהן. דאשינסקי איז לאנגע יאהרען געווען ראט-מאן פון קראקא. דאשינסקי האט אין א בריף פון יאהר 1935 צום שטאט פרעזידענט פון קראקא, אויסגעדריקט דעם וואונש בעגראבען צו ווערען אין קראקא.

דאשינסקי'ס לויה וועט פארקומען אין קראקא דינסטאג דעם 3-טען נאוועמבער אויפ'ן חשבון פון דער שטאט קראקא.

די מארשאל = בולאווע וועט איבערגעגעבען ווערען דעם גענעראל שמיגלי-רידז—דעם 10 נאוועמבער

קיין שום פאליטישע דעקלאראציעס וועלען נישט פערעפענטליכט ווערען

וו א ר ש א, 31 (טעלעפאניש)

ווי מען דערוויסט זיך וועט די פייערליכקייט פון איבערגעבען די מארשאל-בולאווע דעם גענע-ראל שמיגלי-רידז דורך דעם מלוכה-פרעזידענט פארקומען ערב דעם אומאפהענגיגקייטס יום-טוב ד. ה. דעם 10 נאוועמבער 3 א זייגער נאכמיטאג אויפ'ן הויף פון קעניגליכען שלאס אין ווארשא אין דער אנוועזענהייט פון דעלעגאציעס און פעהנער פון אלע מיליטערישע אפטיילונגען.

צומארגענס וועט די יעהרליכע מיליטערישע דעפילאדע בעדייטענד אויסגעברייטערט ווערען אויפ'ן שמח פון די אויאזדאווער אלעען דערביי וועט גענעראל שמיגלי-רידז, דאן שוין אלס מארשאל — אפנעמען די דעפילאדע פון ארט אויף וועלכע עס וועט אויפגעבויט ווערען דער דענקמאל פאר מארשאל פילסודסקי.

אין שייכות מיט די פייערליכקייטען פון אי-בערגעבען די מארשאל-בולאווע אין אפהענגיקייטס-יום טוב ווערען ערווארט אז עס וועלען קיין ווארשא אנקומען איבער 30 טויזענד פערזאן מיט ספעציעלע צוגען אויף וועלכע עס וועט ערטיילט ווערען הנחה פון 50 פראצ.

ווי מען דערוויסט זיך פון די מאסגעבענד-סטע קוועלען ענטשפרעכען נישט די אלע קלאנגען, אז עס זאל דעם 11 נאוועמבער פערעפענט-ליכט ווערען א פאליטישע דעקלאראציע פון א נייער פאליטיש-געזעלשאפטליכער בעוועגונג אדער נייער ארגאניזאציע אין דער שפיץ פון וועלכע עס זאל שטעהן פולקאווניק קאץ דעם אמת. דעם 10 און 11 נאוועמבער וועלען געווידמעט ווערען אויסשליסלעך מיליטערישע און מלוכהשע פייער-ליכקייטען.

נאך לאנגע שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער טייערע און אונפערגעס-ליכע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער, שוועסטער, שוועגערין און מאנטע

נ"ע **חנה** אשת ר' ירחמיאל ז"ל **בארנשטיין**

(געב. זאבנער) אין עלטער פון 88 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, זונטאג, דעם 1-טען נאוועמבער 1936, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, לוטאמירסקא 17, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

דעלעגאציע פון קליינהענדלער-פערבאנד אין האנדעלס-מיניסטעריום

וו א ר ש א, 31 (טעלעפאניש).

א דעלעגאציע פון צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין האט היינט אפגעהאלטען א צוויי-שעה'דיגע קאנפערענץ אין האנדעלס-מיניסטעריום. די דעלעגאציע האט אויפגענומען דער דעפאר-טאמענט-דירעקטאר גאפערט. עס איז ארומגערעדט געווארען די פראגע פון די פערלענגערטע האנ-דעלס-שעה'ן שבת אין אווענד ווי אויך די פראגע פון פערלענגערען די האנדעלס-שעה'ן אין די שפייז-געוועלבער בכלל. עס איז אויך בעריהרט געווארען די פראגע פון ביליגע קרעדיטען.

ווענען די אלע פראגען איז איבערגעגעבען געווארען צ'אויספיהרליכען מעמאריאל. דער דע-פארטאמענט-דירעקטאר האט צוגעזאגט צו געבען צ'אויספיהרליכען ענטפער.

מאנטאג וועט עגטשיידען ווערען די פראגע פון דער ווארשאווער קהלה-פערוואלטונג

וו א ר ש א, 31 (טעלעפאניש)

פרעזעס מאזור האט זיך געווענדעט צום פארזיצער פון דער קהלה-וואהל-קאמיסיע ד"ר היג-דעס ווענען צונויפרופען א זיצונג צון דער קא-מיסיע, בכדי צו דעצידירען צו וועמען עס געהערט דער מאנדאט, וואס איז צוגענומען געווארען ביי די ציוניסטען. אויף דעם מאנדאט האבען טענות די אגודה און מזרחי. פון דער אגודה וואלט דעם מאנדאט בעקומען סטאנטאר טראקטנהיים, פון מזרחי – אורבאך.

דער פארזיצער פון דער קאמיסיע ד"ר היגדעס האט מיטגעטיילט, אז ער רופט צונויף די זיצונג אויף מאנטאג. דערווייל קומען אבער פאר בערא-טונגען מיט אדוואקאטען צי מען קען נישט אינ-טערפרעטירען דעם ענין אויף דעם אופן, אז עס זאלען פארקומען נייע וואהלען פון א פערוואלטונג אדער דער מאנדאט דורך איבערגעגעבען ווערען איינע פון די ריכטונגען.

אפערעטע, רעווי,
און הארציג געלעכטער
אויף די פארשטעלונגען
היינט, 4 נאכמ. און 9 אווענט
אין פילהארמאניע.

ציזאמענפאהר פון עופות-הענדלער אין ווארשא

וו א ר ש א, 31 (טעלעפאניש)

זונטאג קומט פאר א צוזאמענפאהר פון פאן שטעהער פון עופות-הענדלער פון גאנץ פוילען, דערונטער אויך פון לאדז. דער צוזאמענפאהר קומט פאר אין קליינהענדלער-פעראיין אויף לעשנא 40. עס וועלען בעטראכט ווערען די פראגע וועגען דער גזרה אויף עופות-הענדלער, פון וועלכע מען פאדערט האנדעלס-קארטען און קאנצעסיעס.

22 נאוועמבער קהלה-וואלען אין ראדאם

ר א ד א ם, 31 (יט"א טעלעפאניש)

דער ראדאמער סטאראסטע האט בעשטימט די קהלה-וואהלען אין ראדאם אויף דעם 22 נא-וועמבער.

מיין אנערקענונג דעם אקושער

ד"ר מאקסימיליאן לעוויטער

(שענקיעוויטשא 6)

פאר דער שנעלער און טרעפליך-ערטיילטער געבורט-הילף מיין פרוי. בעזונדער דריק איך אויס א הארציגען דאנק דער אקושערקע פרוי רוזשע רעדער (פאמארסקא 3) פאר דער אויסגע-צייכענטער, ממש אפפערוויליגער בעהאנדלונג און די-ירים-מוטערליכער השגחה. **ל. איינפעלד.**

מיין רעדאקציע-קאלעגע

ה' יהושיע איינפעלד און פרוי

צום געבורט פון זייער ערשט

זוהנעלע

ווינשט א גרינגע ערציהונג און פיל נחת

פ. דארגוזשאנסקי.

הערען און דאמען

קויפט די נייעסטע און פאדערנסטע סחורות צום ווינטער-סעזאן

אין דעם ערשטקלאסי-גען סאלידען

טוך און קארט-געשעפט
פוטערהענדלער און אנאכאוויטש

לאדז פיעטריקאווער 19 פראנט 1. שטאק טעל. 144-20

גרויסער אויסוואהל פון די נייעסטע מאדערנסטע בילליצער און טאמאשאווער אויסארבייטונגען צום הערבסט און ווינטער-סעזאן

ביליגסטע פרייזען! סאלידע און רעעלע בעהאנדלונג! קומט און איבערצייגט אייך!

אלער ארט

גארדינען

קאפעס, שטארען און טישטיכער

פון אלערליי האנד-ארבייט עמפפעהלט

M. Goldbart

Piotrkowska 62, tel. 135-35.

פינקטליכע אויספיהרונג! רעעלע בעהאנדלונג!

שולח אני בזה את ברכתי ברכת אבלים לאהובי ויקירי מוה"ר מיכל לובלינר לְמות צליו

אביך נ"ע

היקר באדם.

השם הטוב ינחמהו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

יהודאי-ארי המכונה בשם

לייב פייגנאלד.

Po długich i ciężkich cierpieniach zmarła nasza najukochańsza matka, babka, siostra i teściowa B. P.

Salomea Kalisz

URODZ. TOBIAS.

Wyprowadzenie drogich nam zwłok odbędzie się w niedzielę, dnia 1 listopada 1936 r. o godz. 1 po poł. z domu przedpogrzebowego, o czem zawiadamiają pozostali w głębokim smutku

DZIECI i RODZINA.

גדענקט, ביל

שטשעשליווי

א גרויסער אויסוואהל פון

אריגינעלע בילליצער און טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען

אויף פערשידענע רעשטען

קומט און איבערצייגט אייך!

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 גאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09.

גערענקט פראנט II שטאק.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט די אלע, וועלכע שטעהען אויף דער היפאטעק פון הויז פולנאצנא 4, וואס געהער צו

הענעך און אסתר קאן

אז זיי זאלען זיך אין זייערע אייגענע אינטערעסען מעלדען צו **ליטמאנאוויטש, גאוואמיעסקא 20.**

אכטונג, פארבען-הענדלער!

עס ווערט בעקאנט געמאכט, אז דאס בעוואוסטע פארבען-געשעפט א. ס.

„ל. ה. בערגער"

לאדז, דרעווגאווסקא 5, טעל. 133-39

איז ווידער געעפענט און עמפפעהלט זיך די געעהרטע לאדזען און פראווינצער קונדשאפט.

וויכטיג פאר אלע!

ברישבוינגען, מאנווערטען, רעקלאמען, מעמארענדומס, חתונה-קארטען, פערש, עטיקעטען,

מיטגן-עטיקעטען, מעמ-ביכער, בריוו-עטיקעטען, טריקאַ-עטיקעטען, שריפטן באנדעראלען און קוויטאַנציאַנס,

מיט די מאדערנסטע שריפטען עמפפעהלט

די שנעל-דרוקעריי

בראמבערג

לאדז, צעגעלניאנא 8 טעל. 255-09

אויפפאדערונג!

דערמיט פאדער איך אויף צום לעצטען מאל דעם ה' ברוך יאסקאוויטש, פון פולנאצנא 4, צו קומען מ א ר ג ע ן, מ א נ ט א ג, דעם 2-טען נאוועמבער ד. י. 8 אווענד אין לאדזער ראבינאט, צו ערלעדיגען דעם ירושה-סכסוך – אין געגענפאל בין איך נישט פאראנטווארטליך פאר די ווייטערדיגע פאלגען.

שוואגער הערצקא פעלדאן מאניסטראצקא 15.

Doktór

M. Kalisz

אוניווערזיטעט אין ראסטאק

צאהן-ארצט

סטאמאטאלאג-כירורגיע

פיעראצקיעגא 7 (פוואנגעליצקא) טעל. 108-26

אויפנאהם-שעה'ן פון 3–7.

אכטונג!

100-טער מענשען

האבען זיך שוין איבערצייגט, אז די בעסטע היגיענישע טאמפאנען, מאטעריאלען און מאטראצען ווי אויך פערשידענע טאפעציר-ארבייט קענען נאר צו בעקומען אין דער 1-טער לאדזער ווערקשטאט פון אויסגעבעסערטע היגיענישע טאפאטאנען און מאטראצען

„ZURMA"

איגה. ל. מיריז

Łódź, Cegielniana 58

telefon 178-21.

סאליד ע און פינקטליכע אויספיהרונג!

אויערען, נאז און האלז און לונגען-קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. RAKOWSKI

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע פראקטיק (צוועק אפעראציע א. או. וו. ווי אויך אמבולאטאר יישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענד ביי דער קליניק איז טעטיג

א רענטגען-גאבינעט

פאר דורכלייכטונגען און אלערליי פאטאגראפיע

Mgr. Praw

Ludwik Goldkorn

Tłumacz Przysięgły

dla języków:

niemieckiego hebrajskiego i żydowskiego

Al. I Maja 9, tel. 114-50

przyjmuje od 11—2 pp. i od 4—7 w.

Dr. med.

J. Nadel

ספעציאליסט פון אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען

אגדזשעיא 4, טעל. 228-92.

נעמט אן פון 10–12 און פון 5–7 אוו. דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 אין פון 12 ביז 1 בייטאג.

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען

פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אוו.

ד"ר מעד.

שמעון גרינבערג

פילסודסקיעגא 55

טעל. 168-58

נעמט אן פון 12-1 און פון 5—7 אוו.

St. Felczer

H. NEUMARK

צוריקגעקעהרט

28 פאלודניאווא 28

טעל. 163-46

נעמט אן ביז 10 פריה און פון 2—4 נאכמ. פאר אונבעמיטעלטע הנחות.

DR. MED. **H.**

Różaner

הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק.

NARUTOWICZA 9,

tel. 128-98.

נעמט אן פון 9–1 פארמ. און פון 5–9.

Dr. med.

J. GOLDBERG

ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Śródmiejska 20, tel. 186-13.

נעמט אן פון 11–1 און פון 7–8 אווענד

Dr. W. MILLER

choroby wewnętrzne

(spec. chor. Reumatyczne)

Sienkiewicza 40

telefon 146-11

przyjmuje od 4³⁰–7 wiecz.

Gabinet fizykalnej terapii.

Dr. med.

P. KOTOK

CHOROBY WEWNĘTRZNE

przyjmuje od 5–7 wiecz.

Zeromskiego 44, tel. 114-25

POWRÓCIŁ.

DR.

Michał URBACH

נערוועז און אינערליכע קראנק. הייטן און פיזיקאלישע טעראפיע

נעמט אן פון 1–2 און פון 5–7 נאכמ.

Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

STARSZY FELCZER

T. OKNO

צוריקגעקעהרט

וואוינט יעצט: נארוטאוויטשא 6.

טעל. 137-03.

נעהמט אן א גאנצען טאג.

Dr. med.

M. GLAZER

ספעציאליסט פאר הויט- און וענערישע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

ZACHODNIA 64, tel. 185-49

נעמט אן פון 12–2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אווענד.

שבת און יום טוב פון 10–12 בייטאג

גרויסע נצחונות פון רעגירונגס־מיליטער

אויף פערשידענע פראָנטען אין שפּאַניען

מאַדריד, 31 (ספּ. טעל.)

דער אָפיציעלער רעגירונגס־קאָמוניקאַט טיילט מיט:

אונזערע אַטאַקירענדע קאָלומנעס האָבען פאַרנומען די שטעט סעסענאַ, טאָרעס־יאַנדעס, לאַסקאַ און טאַרעבאַן דע לאַ קאַלזאַסאַ. די אָפענסיווע דויערט ווייטער און די אָפּעראַציעס ענטוויקלען זיך אויף אַ זעהר בעפרידיגענדיגען אופן. לויט לעצטע ידיעות זענען אויך פאַרנומען געוואָרען אַנדערע ערטער. עס פעהלען אָבער פּרטים. אויפ׳ן גאַנצען פראָנט איז טעטיג די אַרטילעריע. די רעפּובליקאַנישע פליהער האָבען זיך בעזונדערס אויס געצייכענט די לעצטע דריי טעג. זיי האָבען אַראָפּ געשאָסען 30 אַעראָפּלאַנען פון די אויפשטענדיגע אויפ׳ן פראָנט פון סיעראַ אווילאַ און טאַכאַ. די קאָמוניקאַטען, וועלכע קומען פון אַסטיריע זענען אויך זעהר גוטע. דאָס רעגירונגס־מיליטער רוקט זיך ווייטער פאָראויס אין ראַיאָן פון אָוויעדאָ, פאַרשאַפענדיג די אויפשטענדיגע גרויסע פערלוסטען און דעראָבערנדיג א סך קריגס־מאַטעריאַל.

באַרצעלאָנאַ, 31 (ספּ־ טעל.)

אויף דער זיצונג פון דער רעגירונג האָט דער קריגס־מיניסטער סאַנדינאָ איבערגעגעבען, אַז די מיליץ אַטאַקירט אויפ׳ן גאַנצען פראָנט, דערגרייכענ דיג וויכטיגע נצחונות. די לאַגע האָט זיך בעדייטענדיג פאַרבעסערט. אויפ׳ן אָפּשניט פון קאַספּע איז דער שונא צעקלאַפּט. נעכטען האָבען די אויפשטענדיגע פון האַמאַטען בעשאָסען די רעגירונגס־פּאָזיציעס, אָבער אָהן רעזולטאַט. די רעגירונגס־אָפּטיילונגען האָבען אונטערגענומען אַ קאָנטער־אַטאַקע. זיי האָבען פאַרנומען די ערטער פּאַמפּינאַס, פּאַמפּילאַסאַס און דעם צפון־טייל פון וועגווידאַ. אויף דרום פון אויעסקאַ פיהרט דאָס רעגירונגס־מיליטער אַן אָפענסיווע און האָט שוין פאַרנומען דאָס שפּיטאָל פאַר גייסטיג־קראַנקע, דאָס שעכט־הויז און אַנדערע געביידעס, וועלכע זענען געווען בעפעסטיגט דורך די אויפשטענדיגע. די לעצטע זענען אַנטלאָפען קיין אויעסקאַ.

לאָנדאָן, 31 (ספּ. טעל.)

רייטער־אַגענטור טיילט מיט, די שפּאַנישע אַמבאַסאַדע אין לאָנדאָן האָט פערעפענטליכט אַ דאָקומענט, וואָס איז אויסגעאַרבייט געוואָרען דורך דער יורידישער אָפּטיילונג פון מאַדרידער אוניווערזיטעט וועגען די אכזריות׳ן, וואָס ווערען בע־גאַנגען פון די אויפשטענדיגע אין די דורך זיי פאַרנומענע פּראָווינצען.

אין דאָזיגען דאָקומענט ווערט געזאָגט, אַז אין אַלע שטעט, וועלכע די אויפשטענדיגע האָבען פאַרנומען, האָבען זיי דערשאָסען אַלע אַרבייטער, בײַ וועלכע מ׳האָט געפונען לעגיטימאַציעס פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען. אין סעוויל האָט מען דערשאָסען 9000 פעלד־אַרבייטער. אין על קאַרפּיאַ, הינטער קאָרדאָוואַ, האָט מען געצוואונגען 200 אַרבייטער אויסצוגראָבען אַ טיפען ראָוו, דער־שאָסען זייערע פאַמיליעס און זיי אַליין. אין זעלבען דאָקומענט ווערען געבראַכט פאַקטען וועגען פּייניקען פרויען.

סעווילאַ, 31 (ספּ. טעל.)

עס איז געקומען צו אַ פאַרשטענדיגונג צווי־שען די צוויי פּאָליטיש־סינדיקאַליסטישע הויפּט־אָרגאַניזאַציעס פון קאַטאַלאָניען (אַנאַרכאָ־סינדיקאַ־ליסטען) און סאָציאַליסטען. קאָמוניסטען און סינ־דיקאַליסטען, וועלכע האָבען צוליב דער דראָהענ־דער סכנה פאַר מאַדריד אָפּגעשטעלט די ריוואַלי־זאַציע, בכדי צו פאַראייניגען די כּוחות און צו געווינען דעם בירגער־קריג.

צוויי נייע סאָוויעטישע נאָטעס

צו דעם נישט־אינטערווענץ־קאָמיטעט

לאָנדאָן, 31 (ספּ. טעל.)

היינט זענען דעם נישט־אינטערווענץ־קאָמי־טעט איבערגעגעבען געוואָרען צוויי סאָוויעטישע נאָטעס, הגם די אָפיציעלע קרייזען זאָגען זיך אָפּ צו געבען וועלכע עס איז אינפאָרמאַציעס אין דער דאָזיגער פראַגע, אונטערליגט אָבער נישט קיין ספק, אַז די נאָטעס ענטהאַלטען אַ גענויען צנטפער. אויף די פאָרוואורפען, וואָס זענען געשטעלט גע־וואָרען די סאָוויעט־רעגירונג דורך דייטשלאַנד און איטאַליען. די סאָוויעטישע נאָטען וועלען בעטראַכט ווערען אויף די פלענער זיצונג דעם קומענדיגען מיטוואָך.

סאָוויעטס. גענעראַל פיהרט אן מיט דער פאַרטיידיגונג פון מאַדריד

פּאַריז, 31 (ספּ. טעל.)

די פראַנצויזישע פּרעסע מעלדעט אין אַ דע־פּעשע פון מאַדריד, אַז מיט דער פאַרטיידיגונג פון דער הויפּטשטאָט געגען דעם נאַציאָנאַלען מי־ליטער זאָל אָנפיהרען אַ סאָוויעטישער גענעראַל. לויט ווי עס מעלדעט „מאַטען", דער מיליטערישער אַטאַשע פון דער סאָוויעטישער אַמבאַסאַדע אין מאַדריד גענעראַל גאָרעוו, איינער פון די יונגערע גענעראַלען פון דער סאָוויעטישער אַרמעע, דער ערשטער שילער פון דער מיליטערישער אַקאַדע־מיע אין מאָסקווע. ווי עס מעלדעט „מאַטען" האָט דער גענעראַל זיך אויסגעצייכענט בעזונדערס בעת דעם רוסישען בירגער־קריג בײַ דעם פאַרטיי־דיגען צאַריצין, ווי אויך בעת דער פּויליש־באָלשעוויסטישער מלחמה בײַ די קאַמפען בײַ גראָדנע.

פון 40 גר. ביז 1.10

טעאַטער „פילהאַרמאָניע"
20 נאַרוטאָוויטשאַ 20

נאָר נאָך היינט, זונטאָג, 4 נאָכמיטאָג און 9 אָוונט
הנחה־פאָרשטעלונגען
ווילנער יודישע אָפּערעטן־טרופּע
נחמה, קאַדיש, חאַש, קאָטנער
און דער גאַנצער אַנסאַמבל: אלדינאַ, בלאַט אברהם, גראַדנער אברהם, חאַש יוסף, טאַפּעל עדיאַ ליפּאָווסקאַ אסתר, נחמה, ביילווירט יוסף, פּעטערמאַן, קאַדיש, קוטנער שלמה, ראַבין מנחם, רייכער עטקע

דער גרעסטער שלאַגער ❋❋❋❋❋❋ דער גרעסטער שלאַגער

מאַטקע פון סלאָבאָדקע!
אָפּערעטע אין 2 אַקטען. מוזיק: אָלשאַנעצקי.

אויסער דער פּיעסע ווערט געגעבען:
היינט זונטאָג, 9 אָוונט אַ מתּנה פאַר׳ן עולם
אַ גרויסע אַרטיסטען־דעפילאַדע
א. נ. „די גרעסטע טעאַטער־פאַרמעסטונג"

יוסף חאַש — וועט זינגען „טשאַסטושקעס" צוזאַמען מיט׳ן עולם. יוסף חאַש — איז אַ קאָמישער כּצענע אלס פרייליין
נחמה — יודישע פאָלקס־פּאָפּורי און „זמירות". עטע טאַפּעל — איז איהר שלאַגער אלס פאַרטענצערין.

דער גאַנצער אַנסאַמבל וועט אויספיהרען אַן׳אַקט א. נ.
אין דער אַלטער היים
פּאָפּורי פון יודישע, העברעאישע און רוסישע פאָלקס־מאָטיוען
אין כאַראַקטער־קאָסטיומען און גרים.

30 נומערן

פּרייזען: פּאַרטער און לאָזשעס — 1.10
באַלקאָן 80 גר. גאַלעריע 40 גר.

אַזעלכע וואונדערבאַרע פאָרשטעלונגען האָט נאָך לאָדז נישט געהאַט!
פאַרגרעסערטער כאָר און אָרקעסטער אָנפיהרונג: ד. ביינעלמאַן. מאָדערנע דעקאָראַציעס, קאָסטיומען און רעקוויזיטען.
בילעטען אויף די פאָרשטעלונגען אין קאַסע. ווער ס׳קומט זיך פריהער בעזאָרגען מיט אַ בילעט בעקומט אַ נענטערע רייה.
פּאַספּאַרטוס און הנחה־בילעטען אונגילטיג.

צו קיין אונרוהען אין ארץ-ישראל

וועט נישט מעהר דערלאזט ווערן — דערקלערט וויצע-מיניסטער אין ענגלישען פארלאמענט

לאנדאן, 31 (יט"א טעלעגראַפיש)
אויף אַן אָנפֿראַגע פֿון דעם דעפּוטאַט ווייוועל אַדאַם אין פּאַרלאַמענט, האָט דער וויצע-מיניסטער פֿאַר קאָלאָניעס דערקלערט, אַז די ארץ-ישראל פּאָליציי וועט אָנגעווענדעט אַלע מיטלען כּדי צו פֿאַרהיטן צו אונרוהען אין ארץ ישראל.

דערמאָרדעט אַ אַראַבישען פּאָליציי-אָפיציר

ירושלים, 31 (יט"א טעלעגראַפיש)
צווישען דזשענין און שכם האָט אַן אַראַבער דער־שאָסען דעם אַראַבישען פּאָליציי-אָפיציר מאַכ־האַבאַ. זיין שאָפער איז פאַרוואונדעט געוואָרען.

סוב-קאָמיסיע פון מאַנדאַטען-קאָמיסיע באטראַכט א"י-פעטיציעס

זשענעווע, 31 (יט"א טעלעגראַפיש)
די מאַנדאַטען-קאָמיסיע פֿון פֿעלקערבונד האָט אויסגעוועהלט אַ סוב-קאָמיסיע, וועלכע האָט די אויפֿגאַבע צו באַטראַכטען די אַריינגעטראָגענע א"י-פּעטיציעס. די קאָמיסיע דאַרף ענטשיידען צי די 30 א"י פעטיציעס זאָלען באַטראַכט ווערען אויף דער איצטיגער סעסיע צי נישט.

רוקח באַשטעטיגט אַלס ביר־גערמייסטער פון תל-אביב

ירושלים, 31 (יט"א טעלעגראַפיש)
אין דער אָפיציעלער רעגירונגס-צייטונג איז פֿאַר־עפֿענטליכט אַ מעלדונג פֿון הויך-קאָמיסאַר, וואָס באַ־שטעטיגט אַלס בירגערמייסטער פֿון תל-אביב רוקח'ן.

בעראַטונג פון די פוילישע מיטגלידער פון ציוניסטישען אקציאנס-קאָמיטעט

וואַרשע, 31 (יט"א טעלעפאָניש)
דער פאָרזיצער פֿון אַקציאָנס-קאָמיטעט דר. שוואַרצבאַרד פֿון קראָקע רופֿט צונויף אויף דעם 12 נאָוועמבער אַ בעראַטונג פֿון אַלע פּוילישע מיטגלי־דער פֿון אַקציאָנס-קאָמיטעט. אין שייכות מיט'ן נאָהענטען אָנקומען פֿון דער קעניגליכער קאָמיסיע קיין ארץ ישראל.

טראַגישער טויט פון 10 ישיבה-בחורים

וואַרשע, 31 (טעלעפאָניש)
צווישען די וואַרשאַווער ישיבה-בחורים און אָר־טאָדאָקסישער יוגנט האָט אַ אויסערגעוועהנליך געדריקטע שטימונג צוליב דעם טראַגישען אומגליק, וואָס האָט געטראָפען זייערע חברים נאָכ'ן צוריקקו־מען פון נער.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס איז ראש השנה, ווען עס זענען אין גער געווען אַ סך בחורים, אויסגעבראָ־כען דאָרט אַ טיפוס-עפּידעמיע און עס זענען קראַנק געוואָרען 50 מאַן.

אין משך פון די לעצטע טעג זענען 10 פון די בחורים געשטאָרבען: 4 פון לאָדז און 6 פון וואַרשע.

דאָנערשטאָג איז אויפ'ן בית-החיים פאָרגעקומען די לויה פון לעצטען פון די 10 קראַנקע. אויפ'ן בית-החיים האָבען זיך אָפּגעשפּילט שוידערליכע סצענעס. עס איז אָנגעוועזען כמעט די גאַנצע חסידישע יוגנט פון וואַרשע. אין שייכות מיט דעם טראַגישען טויט פון די 10 בחורים איז אין אַ ריי וואַרשאַווער ישיבות ערקלערט געוואָרען טרויער.

אויפרוף פון סענאַט פון לעמבערגער אוניווערזיטעט

היינט — גרויסע מאַניפעסטאַציע פון סטודענטען צו די קברים פון די געפאַלענע ביים פערטיידיגען לעמבערג

לעמבערג, 31 (טעלעפאָניש)
דער סענאַט פון לעמבערגער אוניווערזיטעט האָט פֿאַרעפֿענטליכט אַ צווייטען אויפֿרוף צו די סטודענ־טען. אין אויפֿרוף ווערט געזאָגט, אַז די לעצטע גע־שעהענישען דראָהען מיט אַ גרויסער קאַטאַסטראָפֿע פֿאַר דער אוניווערזיטעט. דער אויפֿרוף אַפּעלירט צו דער עהרליכער יוגענד זיך אָפּצוגרענעצען פון די ענדעקישע אויסשרייטונגען.

מאָרגען, זונטאָג, אָרדנען איין די ענדעקישע סטודענטען אַ גרויסע מאַניפעסטאַציע צו די קברים פון די געפאַלענע ביים פערטיידיגען לעמבערג. די מאַניפעסטאַציע איז ערלויבט געוואָרען הגם די פּאָ־ליציי איז מאָביליזירט בכדי אָפּצוהיטען די אָרדנונג.

פרייטאג הויבט זיך אן דרוקען
א נייער סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

די פאָדערונגען פון „מזרחי" און אַלגעמיינע ציוניסטען גרופּע ב.

טראָגט נישט קיין אולטימאַטיווען כאַראַקטער

ירושלים, 31 (יט"א טעלעגראַפיש)
די דעלעגאַציעס פון צענטראַל - קאָמיטעט פון מזרחי און פון די אַלגעמיינע ציוניסטען גרופּע ב. זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען צו דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ אין שייכות מיט די פעסט־געשטעלטע פּרינציפּען בנוגע דעם אָנקו־מען פון דער קעניגליכער קאָמיסיע קיין ארץ ישראל. עס ענטשפּרעכט אָבער נישט דעם אמת, אַז די פאָ־דערונגען פון די דאָזיגע ריכטונגען זאָלען טראָגען אַ אולטימאַטיווען כאַראַקטער און זאָלען אָנגריפען די קאָאַליציע פון די פּאַרטייען. וואָס זענען פאַר־טרעטען אין דער עקזעקוטיווע.

דער פיהרער פון די רעקסיסטען דעגרעל

איז געווען מיט א וויזיט ביי געבעלסען

בריסעל, 31 (ספ. טעל.)
„מידי זשורנאַל" האָט אין אַ דעפּעשע פון בערלין מיטגעטיילט, אַז דער פיהרער פון די רעק־סיסטען לעאָן דעגרעל האָט אָנגעהאַלטען אַ לענ־גערע קאָנפערענץ מיט מין. געבעלס, וועלכער האָט איהם צוגערעדט צו אַן'אַקציע און איהם איבער־געגעבען עפּיס אַ קאָנווערט. דעגרעל האָט די ידיעה אָפּגעלייקענט, צוגעבענדיג, אַז די דאָזיגע וואָס מ'גיט אָן איז געבעלס גאָר געווען אין אַטען. אַלס ענטפער דערוויל באַשטעטיגט „מידי זשורנאַל" נאָכאַמאָל, אַז דעם 27 סעפטעמבער איז דעג־רעל געווען אין בערלין ביי געבעלס האַלב 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

לויה פון ד"ר יעזשי מיכאַלאָוויטש

וואַרשע, 31 (טעלעפאָניש)
היינט 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג איז פאָרגעקו־מען די לויה פון ד"ר יעזשי מיכאַלאָוויטש. אין דער לויה האָבען זיך באַטייליגט 10 טויזענד מאַן. עס זענען געקומען פאָרשטעהער פון פ.פ.ס. און אַלע ספּאָרט-פֿאַראיינען, דערונטער פון „בונד" און „פּועלי-ציון". עס זענען געטראָגען געוואָרען הונ־דערטער קרענץ און פאָהנער. ער איז באַגראָבען געוואָרען אויפ'ן פּאָוואָנזקער צמענטאַזש.

פערשטאָפּונג און זיינע פאלגען
ווי דאָס שלאָגען פון בלוט אין קאָפּ אַרויף, מיגרענע א. ז. וו. פערשווינדען שנעל נאָכ'ן בענוצען די געטראַנק
פינגולקעס קאָווענאַ
(CAUVIN'A)
די דאָזיגע פינגולקעס זענען דורכרייניגענדע און פֿער־ליכטערען די אָרגאַן-פונקציאָנירונגען.
פרייז פון אַ שאַכטעלע, וואָס ענטהאַלט 30 פינגולקעס קאָסט 2.50 זל.
מיר בעטען צו דעכקען די אויפמערקזאַמקייט אויף אָריגינעלע פּאַקונג מיט דער אויפשריפט
„CAUVIN—PARIS"
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען.

אַנטי-יודישע עקסצעסען אין שניאַדאָווע

כוליגאַנעם בעפאַלען יודישע הענדלער אויפ'ן מאַרק

שניאַדאָווע, ביי לאָמזשע, 31 (טעלעפ.)
דאָנערשטאָג איז די יודישע בעפעלקערונג פון שניאַדאָווע, ביי לאָמזשע, בעפאַלען גע־וואָרען פון אַ באַנדע ענדעקישע כוליגאַנעס. עס איז געווען דער מאַרק-טאָג, די יודישע הענדלער און בעלי-מלאכות האָבען זיך, ווי דער שטייגער, אויסגעשטעלט אויפ'ן מאַרק זייערע סטראַגאַנעס. די אַנטיסעמיטישע העצע ווערט שוין געטריבען אַ לענגערע צייט. די ענדעקישע אַגיטאַטאָרען פֿער־שפּרייטען בסדר העצערישע אויפרופען וועגען די „איבעריגע יודען", וועלכע מען דאַרף עוואַקו־אירען, פערטרייבען מיט שטעקענס. די העצע האָט געבראַכט רעזולטאַטען: אַ גרויסע גרופּע פון ענדע־קישע כוליגאַנעס איז בעפאַלען דעם מאַרק, מען האָט אָנגעהויבען חרוב מאַכען יודישע סטראַגאַנעס, פאַנאַנדערשליידערן די סחורה, שלאָגען די יודישע הענדלער.

אויפ'ן מאַרק איז געוואָרען אַ שרעקליכע בהלה. אין משך פון געציילטע מינוטען איז גע־וואָרען אַלץ איבערגעקעהרט, אין שטעטל האָט זיך געטאָן חושך, מען האָט באַלד געזעהן פערוואונ־דעטע יודען, מענשען מיט פערבלוטיגטע פנים'ער, עס האָבען זיך דערהערט געשרייען.

פּאָליציי האָט אָנגעהויבען מאַכען אָרדנונג. 10 פון די כוליגאַנישע אָנפיהרער זענען אַרעסטירט געוואָרען. זייענדיג האַפטירדיג ביי זיך האָבען די כוליגאַנעס געמאַכט אַ פּרוב צו בעפרייען די אַרעס־טירטע. דאָס איז זיי אָבער נישט געלונגען. פּאָ־ליציי האָט געשטעלט אַן'ענערגישען ווידערשטאַנד און די כוליגאַנעס אָפּגעשטויסען.

פאַרנאַכט־צייט איז געוואָרען אין שטעטל רוהיגער. קיינער איז אָבער אין גאַס נישט אַרויס.

10 בעזונדערע אַטראַקציעס
אויסער דער פּיעסע
„מאַטקע פון סלאָבאָדקע"
וועט איהר זעהען אין „פילהאַרמאָניע"
היינט, 4 נאָכמ. און 9 אָוונט

געהרינג און געבעלס אַרויסגעטרעטען מיט שאַרפע רעדעס

זיי זאָגען אַז אַ קאַמף וועגען קאָלאָניעס

בערלין, 31 (ספ. טעל.)
אין די אויסלענדישע קרייזען פון בערלין האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע איבעררעשונג דאָס בע־ריהרען די פראַגע פון קאָלאָניעס, אין די עפענטליכע אַרויסטרעטונגען פון פּרעמיער געהרינג און מי־ניסטער געבעלס. ווי בעוואוסט האָט די גאַנצע דייטשע פּרעסע זייט איינינע וואָכען אונטערגע־שטראָכען דעם רעאַליזם פון דער ענגלישער פּאָ־ליטיק און האָט אַ פֿאַגעפאָדערט צו אַ דייטש-ענג־לישע פערשטענדיגונג. גלייכצייטיג איז די טעמפּאָ פון דער פּראָפּאַגאַנדע אַקציע פאַר צוריקבעקומען קאָלאָניעס, בעדייטענד שוואַכער. וואָס מען דאַרף צושרייבען דעם ווילען נישט צו בעשווערען די בעגעגענען זיין מיסיע, דערוויל האָט אָבער געהרינג, אַרומרעדענדיג דעם 4-יאָהר פּלאַן געזאָגט וועגען „די צוגעגנבעטע קאָלאָניעס און גאָלד", און מי־ניסטער געבעלס האָט אין זיין נעכטיגער רעדע, אין שייכות מיט דער 10-יעהריגער עקזיסטענץ פון דער פאַרטיי אין בערלינער קרייז, אויך נישט אויסגעמיטען די דאָזיגע פראַגע און דאָס זעהר אין אַ שאַרפער פאָרם.

פערשטעהט זיך, האָט מיניסטער געבעלס ער־קלערט, אַז מיר וועלען אונטערנעהמען מיט דער וועלט אַ קאַמף פאַר אונזערע קאָלאָניעס, מיר וועלען זיך פון דעם נישט אָפּהאַלטען. אויב די ענגלישע צייטונגען ענטפערען אויף די פאָדערונגען אין דער פראַגע פון קאָלאָניעס פון אונזער פאַרטיי חבר גע־רינג, אַז מיר האָבען דאָך „געקענט קויפען רויה-שטאָפען" דאָס אַ בעליידיגענדער אַרגומענט, וואָס בעדייט דאָס? צי מיינען די ענגלישע שמירער, אַז דאָס דייטשע פאָלק איז אַזאַ נאַר, אַז עס ווייסט נישט דאָס מיר האָבען נישט קיין דעוויזען אויף צו קויפען. פערשטעהט זיך, אַז מיר מוזען האָבען רויה-שטאָפען, און אויב מיר האָבען זיי נישט אין אייגענעם לאַנד מוז מען אונז צולאָזען צום שותפות אין די אוצרות פון דער וועלט.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאַסלעס
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָווע 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזע
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פון 9—12.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—8 אָוונט.

Dr. med.
S. Małowist
ספּעצ. פאַר האַלז, נאָז און אויערען-קראַנקה.
ZACHODNIA 70, tel. 115-93.
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 12—2 בייטאָג און פון 3—4 נאָכמ.

MATERJAŁY
najprzedniejszej jakości
JANKOWSKI
FABR. SUKNA BIELSKO
SPRZEDAZ DETALICZNA Łódź, Piotrkowska 88.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכע, ווענערישע און הויט-קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9, טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער - שוועכע-בע־האַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-גאַס 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאָווער 10 אויף
161 פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr.
Wołkowyski
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקה.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און 4—9 אָוונט

וואס מ׳קאן ערווארטען פון דער קעניגליכער קאמיסיע וואס ענגלאנד שיקט קיין פאלעסטינע

(א בריף פון פאלעסטינע) :—: פון י. שפיגעלמאן

באלד דארף אהער אנקומען די קעניגליכע קאמיסיע, וואס די ענגלישע רעגירונג שיקט יודער צו בעטראכטען און צדערען די פאליטיק פון מאנדאט אין לאנד, ווי עס ווייזט אויס, וועט די קאמיסיע האבען די מאכט צו אונטערזוכען דעם גאנצען ענין וועגען דער אויסטייטשונג פון דער באלפור-דעקלאראציע.

דער פרעסטיזש פון דער ענגלישער רעגירונג פאדערט, זי זאל בעשטעהען, אז מיט געוואלט נעמט מען ביי איהר נישט אויס, און דורך טעראר פיהרט מען ביי איהר גארנישט אויס. פון דער אנדערער זייט, האבען מיר די גאנצע צייט אויסצושטעהען א שווערען קאמף, אז מען זאל נישט אפשטעלען די עליה, די עמיגראציע. אט דאס איז דער עיקר, ארום וואס עס פיהרט זיך דער קאמף. די עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענטור אין ירושלים, ווי אין לאנדאן, שטעהט אין פייער פון אט דעם קאמף.

די גאנצע צייט הענגט די פראגע פון אפשטעלען די איינוואנדערונג, ווי א שווערד איבער אונזער האלז. אט פערשפרייט זיך א קלאנג, אז די רעגירונג האט פערשפראכען די אראבער, אז זי שטעלט אב די איינוואנדערונג. נו, ווערט פרעהליך ביי די אראבער, און עס ווערט זעהר א געדריקטע שטימונג ביי אונז, און דאס איז דאס שרעקליכסטע אין דעם דאזיגען קאמף. מיט אמאל קען ארויספאלען די גזירה אפצושטעלען די עליה, ווייל אזוי האט דאך, צוויי-דייטיג, אויך געענטפערט דער קאלאניאל-מיניסטער:

„דער בעשלוס — אויב עס וועט אפגעשטעלט ווערען די איינוואנדערונג אדער נישט — וועט קומען אין דער געהעריגער צייט".

דאס הייסט, אז עס איז פאראן אזא מעגליכקייט, אז געגען דעם מוז איינמאל פאר אלעמאל געקעמפט ווערען. אט די מעגליכקייט אפצושטעלען די עליה, טאר נישט זיין און קען נישט זיין. די יודישע איינוואנדערונג אין פאלעסטינע, איז א יודישע פריווילעגיע, וועלכע טאר נישט אנגעריהרט ווערען ביי קיינע אומשטענדען. די יודישע איינוואנדערונג געהט אהער, לויט געוויסע געזעצען, דורך א בעשטימטער רעגולאציע, אונטער דער אויפזיכט פון דער ענגלישער מאנדאט-מאכט, אבער דאס יודישע פאלק האט, אין גרונד, דאס רעכט אויף דער דאזיגער איינוואנדערונג, און דאס דאזיגע רעכט טאר נישט געשליידערט ווערען אהין און צוריק, ווי עס פאסט ביי דער מאמענטאנער פאליטיק.

וועגען דעם געהט אן דער קאמף. דאס איז א קאמף פון יודישען פאלק אין דער גאנצער וועלט. עס איז נישט קיין פראגע פון דעם יודישען ישוב אין ארץ-ישראל. דעריבער דארף טאקע יעדער יודישער ישוב מיטווירקען מיט אלע מיטלען, וואס ער בעזיצט, אז דאס רעכט פאר דער עליה אין ארץ ישראל זאל אויף א האר נישט אנגעגריפען ווערען.

אבער דאס איז בלויז א פארשפיל פאר דעם קומען פון דער קאמיסיע. דא שטעלט זיך די פראגע: וואס האבען מיר צו ערווארטען פון דער קעניגליכער קאמיסיע?

לויט דעם צוזאמענשטעל פון דער קאמיסיע, האבען מיר דא צו טון מיט מענשען, וואס האבען א פערגאנגענהייט אלס קאלאניאלע בעאמטע. יעדער איינער פון איהרע מיטגלידער שלעפט אויף זיך א גאנצען פעקעל מיט אויסצייכענונגען פאר פערשידענע פערדינסטען, וואס ער האט געבראכט דער ענגלישער אימפעריע. מעגליך, אז דאס זענען זעהר פיינע מענשען, טיכטיגע מענשען, וואס פערשטעהן צו „פיקסען" ווי געהעריג די ענינים פון דער ענגלישער אימפעריע.

אבער פאר אונז איז דאס א קליינע טרייסט. מיר הערען, אז צווישען די מיטגלידער פון דער קעניגליכע קאמיסיע זענען פאראן ספעציאליסטען פון איסלאם, וועלכע זענען בעהאווענט אין דער געשיכטע פון דעם מאכמעדאנישען גלויבען און אין דער מאכמעדאנישער רעליגיעזער ליטעראטור. דאס איז געוויס א גאנץ פיינע זאך. אבער פאר אונז וואלט געוויס זעהר וויכטיג געווען, אז צווישען די מיטגלידער פון קאמיסיע זאל זיך געפינען כאטש איינער, וואס איז א ספעציאליסט אויף דעם געביט פון יודישע צרות, וואס דאס איז, זיי בעוואוסט, זעהר א ברייט געביט. און אז מען ווייסט ווייניג אויף דעם דאזיגען געביט, קען מען גאר נישט אורטיילען וועגען דעם גאנצען ענין פון ארץ ישראל.

און נאך א זאך, ווי געזאגט, בעשטעהט די קאמיסיע פון בעאמטע, מיט אנדערע ווערטער — מענשען, וואס לויט זייער גאנצען וועזען זענען זיי בעשרענקט אויף געוויסע געביטען. דאס זענען נישט קיין פאליטיקער, וואס אין זייער געזיכט-קרייז שוועבען פאליטישע וועלט-פראבלעמען; מענשען, וואס טרעטען צו צו זאכען מיט א ברייטען דיפלאמאטישען פערנעהם, וועלכע זענען אריינגעטון אין סאציאלע פראגען און זוכען א לעזונג פאר אזעלכע פראגען. מיט איין ווארט, דאס זענען ספעציאליסטען פאר וואס איהר ווילט, אבער נישט אויף די געביטען, וואס האבען א שייכות צו דעם פראבלעם פון פאלעסטינע אלס א לאנד, וואס קען לעזען א טייל פון דער יודישער נויט.

מיר האבען שוין ערפאהרונגען מיט קאמיסיעס אויך. איז דאך שוין געווען ביי אונז א שאו-קאמיסיע. מיר געדענקען נאך דעם געשמאקען טעם פון דער שאו-קאמיסיע. אבער זי איז געווען צוזאמענגעשטעלט פון פארלאמענט מיטגלידער, צווישען וועלכע עס האט זיך געפונען אזא איינער ווי סנעל, וואס איז ביז היינטיגען טאג איינער פון אונזערע בעסטע פריינד, און דאס איז קיין צופאל נישט. ווייל סנעל איז א מענש, וועלכער האט א בעציהונג צו סאציאלע פראגען, און וועמען עס ריהרען אן געזעלשאפטליכע פראבלעמען נישט בלויז פון דער אדמיניסטראטיווער זייט, נאר פון דער ריין-מענשליכער זייט.

מיר ווייסען נישט, וואס עס זענען אט די מיטגלידער פון דער „קעניגליכע קאמיסיע". מעגליך, אז זיי וועלען אויך האבען א פערשטענדניש פאר די פראגען, וועגען וועלכע זיי דארפען ארויסטראגען זייער אורטייל. און אז זיי וועלען זיך פערטיפען אין דעם גאנצען בינטעל פראגען, וועט זיך ביי זיי שאפען די געהעריגע בעציהונג נישט בלויז ווי צו א ריין-אימפעריאליסטישען פלאנטער, וואס מען דארף זעהן אויך ווי ווייט לייכטער צו מאכען פאר דער ענגלישער הערשאפט. אבער דאס איז א שוואכע האפנונג, און מיר דארפען זיך נישט לעגען קיין פויגעלעך אין בוזעם.

ווייל וואס קען אט די „קעניגליכע קאמיסיע" אונז געבען?

לויט איהר גאנצען פערנעהם, האט זי די אויפגאבע אונז אפצוהאקען די פליגעל. ווייל די אראבער שטעלען דאך נישט קיין אנדערע פאדערונגען, אויסער אזעלכע, וואס דארפען אונז פערשטעלען דעם וועג אהער און בעשרענקען אונזער בויארבייט אין לאנד. נו, טא וואס קען דא א קאמיסיע צוטראכטען, ווען מען שיקט זי אויסהערען די דאזיגע פאדערונגען? קיין פערשטענדיגונג צווישען די ביידע פעלקער קען אזא קאמיסיע נישט ברענגען. דעריבער זענען מיר דא ווייניג אפטימיסטיש וועגען דער „קעניגליכער קאמיסיע", און מען דארף זיך דעריבער נישט פערלאזען אויף קיין ניסים. אלץ מוז געטון ווערען, אז די קאמיסיע זאל דערפיהלען דעם אימפולס פון אט דער גרויסער אנשטרענגונג וואס יודען מאכען פאר פאלעסטינע, און אז זי זאל דאס ריכטיג אפשאצען. זי מוז פיהלען, ווי ווייט די יודען אין דער גאנצער וועלט זענען פאראינטערעסירט אין איהר אורטייל.

ווי דער שטייגער איז, הויבט מען זיך אן גרייטען ביי אונז פאר דער קאמיסיע, מען זאמעלט מאטעריאל, „דבר", די ארבייטער צייטונג, טרעט צו ארויסצוגעבען אן „אומפארגרייך-בוך" וועגען די לעצטע געשעהענישען, אין העברעאיש און אין ענגליש. דאס בוך דארף געבען א גענויע בילד פון אלץ, וואס איז פארגעקומען, און ווי אזוי די רעגירונג האט זיך אפגערופען אויף אלעס וואס מיר האבען געליטען, ווי אזוי מיר זענען געשטאנען די גאנצע שווערע צייט. דער העברעאישער בוך דארף אויך האבען אן ערציהערישען ווערט פאר דער יוגענט, און דער ענגלישער — א מעהר פאליטישען. מעגליך, אז דאס בוך וועט אויך ארויס אין אראביש. דאס וועט זיין מעהר ענהליך צום ענגלישען בוך. „אבער, ווי געזאגט, — אלע דארפען זיך גרייטען צו דער „קעניגליכער קאמיסיע". יעדער יודישער ישוב, אויף זיין שטייגער. ווייל די געפאהר איז גרויס, און מען מוז זיך איהר אנטקעגען-שטעלען אין צייט.

„מיט דעם דאזיגען פערעיפושטען שפיל מוז געמאכט ווערען א סוף!"

שארפער ארטיקעל אין „קורייער פאראני" וועגען די געשעהענישען אויף די הויך-שולען

דער נכטיגער „קורייער פאראני" ווידמעט א לענגערען ארטיקעל די אוואנטורעס פון די ענדעקישע סטודענטען אויף די פוילישע הויך-שולען. דאס ארטיקעל איז אילוסטרירט מיט א פאטאגראפיע פון דער „כלי-זיין", וואס מען האט געפונען בעת דער רעוויזיע, וואס איז דורכגעפיהרט געווארען ביי די ענדעקישע שלעגערס, אויף דער העכערער האנדעלס-שולע עס איז א גאנצער ארסענאל פון אונטערוועלט-מענשען — קאסטעטען, מעסער, אייזען, דראנגער און אויך א רעוואלווער געפינט זיך דארט.

דער „קורייער פאראני" רעדט ארום די ערקלערונגען פון פרעמיער סקלאדקאווסקי. וועלכער האט „מיט א שטארק זעלנעריש ווארט געטראפען אין פונקט, שטעמפלענדיג די אנארכיע, וואס האט זיך צושפרייט דארט, וואו עס דארף הערשען די וויסענשאפט און די ארבייטס-דיסציפלין".

ארומרעדענדיג די ענדעקישע אוואנטורעס אויף די אוניווערזיטעטען שרייבט די צייטונג:

אזא געוואלדטאט רופט ארויס אין יעדען פאל עקעל; אבער נאך העסליכער איז ער דורך דעם, וואס ער ווערט אויסגעפיהרט פון קאלעגען איבער קאלעגען; הונדערט מאל העסליכער איז ער אבער ווען ער קומט פאר אונטער׳ן שוץ פון אויטאנאמיע, וואס דארף טאקע אפהיטען די פרייהייט פון איבערצייגונגען, און פערזיכערען די פרייהייט פון פארשען און פרייהייט פון לערנען.

ארומגעכאפט פון דעם שטרעבען אנצעוואר-פען זייער, שוין נישט איבערצייגונגען, נאר זייערע פרעטענציעס, דער אלגעמיינהייט, רייסט זיך אריין א גרופע סטודענטען אין זאל, טרייבט אראפ די פראפעסארען פון דער קאטעדרע, אקופירט די אודיטאריע, פערניכטעט דאס שול-פערמעגען, און שאלט די קעפ פון די, וואס ווילען רוהיג ארבייטען, ווי אויך די, וואס ווילען שיצען דאס מלוכה-פערמעגען.

די דאזיגע אוואנטוריסטישע מינדערהייט, וואלט קיינמאל נישט געוואגט אנצעווענדען טעראר לגבי דער מעהרהייט, ווען זי וואלט נישט אינסטינק-טיוו, געפיהלט אז צווישען דעם עלטערען דור קענען זיי רעכענען אויף צוזאמענארבייט ביי א טייל און אויף צושטימונג ביי אנדערע.

ריכטיג האט דעריבער דער פרעמיער סקלאד-קאווסקי פערענדיגט זיינע שארפע ווערטער מיט א דראהענדען אקארד סיי לגבי די, וואס רופען ארויס די בירדעס, ווי אויך לגבי די, וואס אינספירירען זיי שפעקולירענדיג אומגעווירדיג אויף דער נשמה פון דער יוגענד, וואס ציגדט זיך לייכט אן. לאמיר האפען, אז די בלויזע דראהונג וועט בעניגען, אז עס וועט נישט נויטיג זיין די דראהונג צו פערווירקלי-כען. לאמיר האפען, אז עס וועלען זיך בעניגען די, וואס ציגדען זיך לייכט אן און זענען לייכטזיניג. אז זייער געוויסען וועט א ציטער טון און וועלען זיך צוריקציהען פון דער הינטער-לויפיגע אקציע פון יענע, וואס וואלטען געוואלט אויפ׳ן רוקען פון דער יוגענד ארויסטראגען זייער פארטיי סטראגען צום נצחון.

אויב צילען פון דעם מין זענען אומווירדיג, זענען די מעטאדען וואס דארפען צו זיי דערפיה-רען פשוט בעליידיגענד פאר׳ן נאמען פון דער אקאדעמישער יוגענד.

ווייל צו וואס שטויסען די אלטע פאליטי-שע פיהרער די דאזיגע יוגענד? שטרעבענדיג צו שטערען די לעקציעס טרייבען זיי א טייל סטודענ-טען צו אקופירען די זאלען און לאבאראטאריום׳ס, ווען ארבייטער פרובירען מיט דעם זעלבען גע-וועהר צו קעמפען מיט דעם אונטערנעהמער, אקו-פירענדיג די פאבריק בכדי אויסצוקעמפען א פער-בעסערונג פון זייער לאגע, קענען די זעלבע פא-ליטישע פיהרער נישט איינהאלטען זייער אויפרע-גונג. זיי שטעמפלען און פערארורטיילען די אקו-פאציע שטרייקען פון די ארבייטער, אלס מיסברויך און געזעצלאזיגקייט. געגען די ארבייטער, וואס אקופירען די פאבריק רופען זיי פאליציי און מא-כען קולות וועגען רעפרעסיעס.

און דער ארבייטער, וואס האט זיך איינגעשלאסען אין זיין ארבייטס-ווארשטאט, צושטערט נישט קיין חפצים, פערניכטעט נישט קיין מאשינען, פער-גיסט נישט דאס בלוט פון זיינע חברים און פארט-גענאסען. הונגעריג און בעדראהט דורך ארבייטסלא-זיקייט בעזיצט ער דאך אזוי פיל זעלבסטבעהערשונג און ערנסטקייט, וועלכע מיר זעהען נישט ביי די סטו-דענטען, וואס אקופירען די אודיטאריעס. און דער סטודענט שטייגט דאך איבער דעם ארבייטער מיט בילדונג, דארף ער איהם דאך איבערשטייגען אין קול-טור. ער דארף איהם איבערשטייגען אין דעם וואס דער רעגירונגס-שעף האט אין זיין ווארענונג אנגע-רופען „אינערליכען לעבענס-ניוואו". ווער עס האט נעמליך, מעהר בעקומען פון דעם פאהערט מען נעמ-ליך מעהר. יעדער סטודענט, וואס פיהלט זיך אויף א הויך-שול, איז א געזעלשאפטליכער בעל-חוב, ווייל די געזעלשאפט גרינדעט קאטעדרעס, ביבליאטעקען און לאבאראטאריומס, ברענגט בעדייטענדע קרבנות צו יעדער שעה פון זיין שטודיום. די דאזי-גע קרבנות, פון וועלכע די יוגענד גענוסט. ווי אפט שטעהען זיי פון חשם, וואס די ארבייטענדע בע-פעלקערונג מוז זיך אוועקנעהמען פון מויל, בכדי עס צוצושטעלען אויפ׳ן אלטאר פון דער בילדונג. ד. ה. דערווייל בויען די פויערן, ארבייטער, בירגערליכע ווי אויך די פראפעסיאנעלע אינטעליגענץ מיט דער פרוכט פון זייער מיה און פערזעהן מיט אלעם נויטיגען די אוניווערזיטעטען, פאליטעכניקומס א.א.וו. אז צווילדערטע באנדעס זאלען זיי צו שטערען און פערסומ׳ען מיט פערעפושטע מאסען.

ניין! מיט דעם דאזיגען פערעפושט׳ען שפיל מוז געמאכט ווערען א סוף! און עס איז גוט, וואס פרע-מיער סקלאדקאווסקי האט דעם דאזיגען סוף אנגע-קינדיגט אין אזעלכע הארטע ווערטער. דאס ווייטער-דיגע מאלעריהען דאס דאזיגע משוגענע וואוויל-געריישקייט, וואס אפעריריט מיט הומאר אויף די קעפ פון קאלעגען אדער וואכמאנים, וואלט נאטירליך דער-פיהרט צו דעם פסחר׳דיגען אפשטעלען די לעקציעס, פון א איבערריים אין דער ארבייט, וואס ווערט אזוי טייער בעצאהלט. אבער גלייכצייטיג וואלט עס געהאט נאר א ענגערן רעזולטאט. שאפענדיג א מלחמה-פלאץ אויף די הויך-שולען, וואלט עס אויסגעגראבען א תהום צווישען זיי און דער איבריגער געזעלשאפט און פעזונדער זיין ארבייטס-שיכט. און צו דארף מען דערמאהנען אין דעם גורל פון פעלקער, ביי וועל-כע די עליטע, וואס אקופירט די אוניווערזיטעט, פערליהרט די אכטונג און פערטרויען פון די ברייטע געזעלשאפטליכע מאסען?"

„עס וועט נישט זיין קיין מלחמה"

פערזיכערט אן ענגלישע זשורנאליסטין

אין דער וועלט איז איצט שטארק פערשפרייט די מיינונג, אז א מלחמה איז אונפערמיידליך.

עס זענען אבער אויך פערהאנען ווייניגע אפטימיסטען, וואס גלויבען, אז עס וועט צו קיין מלחמה נישט קומען, פשוט דערפאר, ווייל קיינער איז נישט צו איהר צוגעגרייט אין אזא מאס, דאס עס זאל הערשען די פולשטענדיגע זיכערקייט אין ענדגילטיגען נצחון, דערפאר אבער איז די ריזיקע פון אזא מלחמה א געוואלדיגע.

צו די דאזיגע אפטימיסטען געהערט אויך די בעקאנטע ענגלישע זשורנאליסטין ראזיטא פארבס.

ראזיטא פארבס האט איצט פערעפענטליכט א גרעסערן ארטיקעל אין וועלכען זי פערזיכערט, אז נישט קוקענדיג אויף דער מורא און שרעק, וואס עס האט ארומגעכאפט גאנץ אייראפע, וועט צו קיין מלחמה נישט קומען. אלס בעווייז פון איהרע ווער-טער פערופט זי זיך אויף די געשפרעכען וואס זי האט געהאט מיט די הערשער פון אייראפעאישע לענדער.

— אין בערלין — שרייבט ראזיטא פארבס — האט היטלער מיר ערקלערט פאלגענדעס: [illegible]

— און איך — שרייבט ווייטער ראזיטא פארבס — האט מוסאליני מיר מיט איניגע יאהר צוריק גע-זאגט, אז די מלחמה איז געשאפען נאר פאר הונ-געריגע. איז ער מסתמא שוין אנגעזעטיגט מיט אביסיניען. „א מלחמה הויבט מען נישט אן צו-פעליג" — האט ער מיר דעמאלט געזאגט.

ראזיטא פארבס איז אויך מיט א קורצער צייט צוריק געווען אין ראטען פערבאנד און האט זיך דארט בעקענט מיט דער בעציהונג צו דער מעגליכ-קייט פון א מלחמה סיי פון די אנפיהרענדע קרייזען, ווי אויך פון די געוועהנליכע בירגער פון ראטען פערבאנד.

— רוסלאנד וועט קיינמאל נישט אנהויבען מיט קיין פרעמדער מלוכה — האט געזאגט וואראשילאוו — זי איז צופיל פערנומען. נאר אויב מען וועט אויף איהר אנפאלען, דאן וועט יעדער, יעדער פרוי, יעדער פויער, וואס איהר זעהט דא אריינגעהען אין דער צערקווע אין וועלכע איהר האלט, אז זייערע שטימונגען זענען גארנישט קיין באלשעוויסטישע זיך געפינען אין די אקאפעס און דאסמאל וועלען [illegible]

[illegible] דייטשלאנד, וואס קען זי אונז טון?

דאסזעלבע האט אויך בעשטעטיגט א גרופע כאמארקאנדער סטודענטען, וואס האבען ערקלערט פאלגענדעס:

— מיר האבען נישט קיין צייט צו פיהרען מלחמות. אין 10 יאהר ארום מוזען מיר ווערען דאס שטארקסטע אינדוסטריע לאנד אין דער וועלט.

ווייטער דערצעהלט ראזיטא פארבס וועגען די איינדרוקען וואס האט ארויסגעטראגען פון איהר רייזע איבער צענטראל אייראפע.

אין ווערדען, א שטאט אין וועלכער עס געפינען זיך 50,000 פראנצויזישע סאלדאטען און כמעט יעדע נאכט קומען פאר אלארם פרובען, האט איינע פון די איינוואוינערינס געזאגט צו ראזיטא פארבס:

— מען הויבט זיך באמת אן צו וואונדערן, צי איז די סכנה טאקע אזוי גרויס? ווען מיר פאהרען טיילמאל אין אויטא איבער דער גרעניץ, דוכט זיך אונז אויס, אז דייטשלאנד איז פרידליך, ווי א קינ-דער שטוב.

פון די אנדערע מיטארבייטער פון „דיילי" און „סאנדיי עקספרעס" [illegible] ראזיטא פארבס שטאנדפונקט מיט איהרע ארטיקלען [illegible] טראגען א בערוהיגענדען כאראקטער, איהרע חברים זענען אין אן אנדער מיינונג.

רבי נחמן בראצלאווער

צו זיין 125-טען יאהרצייט

— 3. —

זיין חתונה. — זיין ליבע צו דער נאטור. — א שפינאזא אויפפאסונג.

ווען ר' נחמן איז אלט געווען פערצעהן יאהר האט מען איהם חתונה געמאכט מיט דער טאכטער פון א רייכען ארענדאר, אין קליינעם שטעטעל מעד-וועדיווקע. ער איז, פערשטעהט זיך, אויפגענומען געווארען ביי זיין שווער אויף קעסט. ער איז נאך געווען צו ווייניג מאן, דאס דער יצר הרע זאל האבען אויף איהם א שטארקע שליטה. ער איז אויפגע-הויבט געווען א געגנער פון דער סעקסואלער תאווה, פונקט ווי ער האט געזוכט צו קאנטראלירען די נויט-ווענדיגקייט צו עסען צוליב קדושה, אלץ אזוי האט ער געזוכט צו קאנטראלירען צוליב דעם זעלבען צוועק די געשלעכטס-תאווה. ער האט געהאלטען, אז די תאווה פון עסען און די געשלעכטס-תאווה ענטהאלטען אין זיך די זוימען פון אלע שלעכטע מידות און אויב מען קאנטראלירט זיי, דערווייטערט מען זיך שוין פון אלץ, וואס איז שלעכט, און מען דערהויבט זיך צו דער מדרגה פון הייליגקייט.

ר' נחמן איז בכלל געווען א הייסער קעמפער געגען דעם יצר-הרע; שפעטער, ווען ער איז שוין געווען דער בעריהמטער בראצלאווער רבי האט ער מעגע-בין דעם פאלגענדען זעהר גלענצענדען משל. ער האט געזאגט:

„דער יצר הרע איז געגליכען ווי א נישט גוטער, וואס שטענדיג ארומלויפען צווישען מענשען מיט א פערמאכטער האנט, און ער רייצט זיי, דאס זיי זאלען זעהן, וואס אין זיין האנט געפינט זיך. קיין מענש ווייסט נישט, וואס ס'איז פערהאן אין זיין האנט און יעדער נארט אפ יעדען און פרעגט: וואס האלט איך? די ווירקונג פון דעם יצר הרע איז אזוי, אז יעדען מענשען דאכט זיך, אז ער (דער יצר הרע) האלט אין דער האנט דאס וואס איהם (דעם מענשען) גלוסט זיך שטארק האבען. אט דערפאר לויפען אלע נאך דעם יצר הרע. אבער ווען איינער גריכט איהם שוין, און עפענט זיין האנט, דאן זעהט ער, אז ס'איז אין איהר גאר נישטא".

דער נמשל פון דעם שעהנעם משל איז קלאר: נאך דער בעפרידיגונג פון תאוות בלייבט מען ענט-מוישט, ווייל ס'איז נישט דאס וואס דער מענש שטעלט זיך פאר; נישט דאס וואס ער ערווארטעט.

נאך א גוט ווארט פון רבי נחמן בראצלאווער וועגען תאוות איז געווען: „ווען די זונען-שטראה-לען קומען אריין אין שטוב דורך א פענסטער, און דער ליכט מישט זיך אוים מיט דעם שטויב, ווערט דאן געשאפען אזעלכע שיינענדע זיילען, אבער ווען מען וויל אט אזא זייל אנכאפען בלייבט אין דער האנט גארנישט, ס'איז בלויז שיין און שטויב. אלץ אזוי זענען אלע תאוות פון דער וועלט".

פערטראכט זיך אט ווערען די צוויי פערגליכונ-גען, און איהר וועט זעהן, אז זיי ענטהאלטען אי א הויכע מאראל, אי זיי זענען זעהר פאעטיש אויס-געדריקט.

ר' נחמן האט זעהר פיל צייט פערבראכט אין די וועלדער. פונקט ווי זיין עלטער זיידע, דער בעל שם, פלעגט ער ארומגעהן צווישען די ביימער און אונטער די פערבארגענע זיין צייט אין התבודדות. אפט פלעגט ער רייטען אויף א פערד ביז צום וואלד אבער ס'פלעגט זיך אפרייסען און ס'איז צוגעוואוינט און פיס וואלד פליעגט ער צובינדען דאס פערד, געווארען זיך אליין צוריקצוקעהרען אהיים אין שטעטעל. און דער יחידער צוריק פליעגט אליין אריין אין וואלד אריין דארט זוכען זיך בעהעפטען מיט גאט. אין דער חסידישער וועלט האט זיך פערשפרייט די מייסה, אז ר' נחמן שיקט אליין צוריק דאס פערד אהיים און דאס פערד פערשטעהט איהם.

ר' נחמן האט זיך אויך אויסגעצייכענט מיט א בעזונדערער ליבע צו דער נאטור און גאר בעזונ-דערס צו דער פלאנצען וועלט. ער איז געווען פון די יעניגע, וועלכע האלטען, אז אין מיטען פון דער נאטור, בעזונדערס אין מיטען פון פלאנצען פיהלט מען זיך נעהנטער צו גאט.

דורך דער גרויסער ליבע, וואס ר' נחמן בראצ-לאווער האט געהאט צו דער נאטור, האט ער זיך אייגענטליך דערהויבען צו א שפינאזישען בעגריף: ער פלעגט זעהר אפט ווידערהאלען דעם הויכע גע-דאנק פון זוהר: „גאט איז פערהאן אין יעדער זאך, און יעדער האנדלונג און אין יעדען געדאנק... די גלאריע פון גאט מאניפעסטירט זיך אין יעדער זאך, ווייל די גאנצע וועלט איז פול מיט זיין גלא-ריע". אויך פלעגט ער זאגען צו מענשען, מיט וועל-כע ער פלעגט קומען אין בעריהרונג: „גאט איז מיט דיר און ארום דיר... ער רינגעלט ארום אלצ-דינג, און ס'איז דערפאר נישטא קיין ברעקעל פלאץ, וואו ער איז נישט פערהאן". אויך איז זיין בעגריף געווען, נישט נאר, אז די גאנצע וועלט איז אנ'איינהייט, דאס וואס ס'איז אנ'אלגעמיין יודי-שער בעגריף נאר אויך, אז זי איז א לעבעדיגער קערפער, און ערפילט אין הויכט שליחות: זי זינגט שבחים צו גאט. „די גאנצע וועלט לעבט, וואקסט וועקט זיך, און לויבט גאט אין שירות ותשבחות".

(„צייט")

אט אזא פיין פיהלענדע ציטערענדע און רעליגיעז דערהויבענע נשמה האט בעזעסען רבי נחמן בראצ-לאווער.

מענשען זענען אבער מענשען, זיי דערקענען אפט נישט דאס גרויסע, וואס איז פערהאן צווישען זיי, און אפט קעמפען זיי גראד געגען דעם בעסטען, פון וועלכען זיי וואלטען געקענט געניסען דאס ער-האבענסטע. רבי נחמן איז זעהר שטארק בעקעמפט געווארען ביי זיין לעבען. קיין אנדערער רבי איז נישט אזוי בעקעמפט געווארען טאקע פון אנדערע רביים און חסידים, ווי אט דער דאזיגער רבי.

דאס איז געשעהען, ערשטענס, צוליב דעם, וואס ער האט געוואלט געהן אויף נייע וועגען אין חסידיזם.

(ווייטערער ארטיקעל — זונטאג)

היסטאריקוס

„איך בין די געליבטע פון א פערהייראטען מאן"

דערצעהלט פון איהר אליין — א מערקווירדיגער מענשליכער דאקומענט

צווישען שטרענג-מאראלישע מענשען קוקט מען מיט פעראכטונג אויף מיר און מיינס גלייכען. איך בין, וואס מען רופט, „א ליבקע געליבטע". דער מאן, וואס האט מיך ליב און האלט מיך אוים מיט אלעם גוטען, לויט זיינע פינאנציעלע מעגליכקייטען, איז שוין צעהן יאהר פערהייראט, און א טאטע פון אנ'-אכט-יאהריג יונגעל. יא, פערהייראט איז ער אפיציעל צו אנ'אנדערער, אין דער אמת'ן אבער, איז ער מיין מאן, כאטש מיר האבען קיינמאל נישט חתונה געהאט. איך גיב איהם אלץ, וואס א מאן זוכט ביי זיין פרוי: ליבע, צערטליכקייט, פיין-שטעהנדיש, טרייסט און דערמוטיגונג — ווען ער נויטיגט זיך אין דעם און ווען עס קען איהם דערפרישען אין מאמענטען זיין פעסימיזם און אומצופרידענקייט.

מיין געליבטער

איך בין איצטער 25 יאהר אלט; מיין געליבטער איז מיט אכט יאהר עלטער פון מיר. דאס איז זיכער זעהר א קליינער אונטערשייד אין יאהרען, בפרט נאך, אז ער אליין זעהט אויך אוים גאנץ יונג, כמעט ווי אין איין עלטער מיט מיר.

מיין געליבטער, וועמען איך וועל רופען דוד, כאטש דאס איז נישט זיין אמת'ער נאמען, איז דער אייגענטימער פון א מעבעל-געשעפט, וואס ער האט געקריגען בירושה פון זיין פאטער, ביי וועמען ער איז געווען אנ'איין-און-איינציגער זוהן. מיט צעהן יאהר צוריק, ווען דוד איז אלט געווען בלויז 23 יאהר, האט איהם דער טאטע זיינער פערשליערט צו זיין שוועסטערס א טאכטער, ד. ה. צו מיין גע-ליבטענ'ס קוזינע ווייל דער „אלטער", ווי דוד רופט זיין פערשטארבענעם פאטער, האט נישט געוואלט, אז „פרעמדע" זאלען געניסען פון דעם, וואס ער האט איינגעבויט מיט גרויס מיה. אפטמאל טראכט איך, וואס פאר א סקאנדאל דער „אלטער" וואלט געמאכט, ווען ער זאל אויפשטעהן פון קבר און זעהן ווי זיין בן-יחיד גיט אוועק א טייל פון זיין שווער-פערהא-רעוועט פערמעגען צו א „פרעמדער" מיידעל, מיט וועל-כער ער פערראט דאס ווייב, דעם אלטענ'ס פלימע-ניצע און שנור.

מיט דוד'ן האב איך זיך בעקענט מיט קארגע דריי יאהר צוריק.

איך טראכט וועגען דוד'ן און געפין אוים אז ער איז א פערהייראטער מאן

איך בין געווען אויסגעהונגערט נאך מענשלישער געזעלשאפט און די בעקאנטשאפט מיט דוד'ן האט אין מיין הארץ אויפגעוועקט פיל ראמאנטישע סטרונעס. איך האב גענומען טראכטען וועגען איהם און מיט שפאנונג געווארט אויף זיין טעלעפאן-רוף. מיינע א פריינדין האט מיר דערצעהלט, אז אויפ'ן צווייטען טאג נאך מיין בעקאנט ווערען מיט איהם, האט דוד טעלעפאנירט צו איהר, דיהמענדיג מיך און דער-צעהלט, אז ער האפט איינגיכען מיך ווידער צו טרעפען. מיין חבר'טע איז דערפאר געקומען צו מיר כדי מיר צו דערצעהלען דעם סוד, אז דוד איז א פערהיי-ראטער מאן, דער טאטע פון א יונגעלע, און מיך צו ווארענען איך זאל זיין פארזיכטיג.

וואס זי האט מיר דערצעהלט, איז פאר מיר גע-ווען א שווערער קלאפ, אבער איך האב זיך בעמיהט דאס נישט ארויסצעווייזען. איך האב ביי זיך דער-פאר בעשלאסען זיך אפצוזאגען נאך אמאל צו געהן צו איהם, אבער שבת אינדערפריה, ווען ער האט מיר ענדליך טעלעפאנירט און איך האב דורכ'ן טריי-בעל דערהערט זיין קול, האט מיין בעשלוס אויסגע-וועפט און — און מיר האבען בעשטימט זיך צו טרע-פען דעמזעלבען טאג צו געהן אין טעאטער.

דער ערשטער קוש

נאך דער פארשטעלונג, וואס האט זיך געענדיגט פערנאכט, זענען מיר אריין אין א רעסטאראן עסען איבערכאפען און פון דארט האבען מיר זיך אוועק-געשפאצירט אין פארק, וואו מיר האבען אויף א באנק זיך אוועקגעזעצט. ווען מיר זענען געבליבען אליין זענען ווי אויסגערונען די ווערטער — אי ביי איהם, אי ביי מיר. זיינע ארעמס האבען מיך פלוצים איינגעקלאמערט. איך האב זיך נישט געווערט. דאס הארץ מיינס האט גענומען קלאפען שטארקער, מיינע אויגען האבען זיך געשלאסען. זיינע הייסע ליפען האבען גענומען ברענען מיינע, און אויף מיינע בריסט האב איך געפיהלט דאס פערשיכורנדע גלע-טען פון זיינע הענט.

איך ווייס נישט ווי לאנג דאס האט אנגעהאל-טען. נאר פלוצים האבען מיר גענומען רעדען. ער האט אנגעהויבען, שעפטשענדיג אין מיינע אויערען די גרעסטע צערטליכקייטען וועלכע האבען מיך אי פער'שיכור'ט, אי בערוהיגט, און איך האב איהם גע-בעטען ער זאל מיר עפעס דערצעהלען וועגען זיך, ווי בערוישט איך בין נישט געווען פון זיינע קושען און צערטליכקייטען, האב איך אבער געוואלט אויס-פרובען זיין אויפריכטיגקייט. ער האט איינגעוויליגט און איך האב זיך איבערצייגט, אז מיין נייער פריינד דערצעהלט מיר טאקע דעם אמת.

ער האט פאר מיר געעפענט דאס הארץ און דער-צעהלט ווי אזוי דער פאטער (די מוטער איז גע-שטארבען ווען ער איז אלט געווען 15 יאהר) האט איהם, דעמאלט א 23-יאהריג יונגעל, געגען זיין ווי-לען געפיהרט צו דער חופה מיט זיין קוזינע, אויך אין דעם זעלבען עלטער; דאס מיידעל האט דעמאלט אוועקגעווארפען איהר חתן, וואס האט זי שטארק ליב געהאט, און חתונה געהאט מיט'ן קוזין, דעם יורש פון איהר פעטער'ס גאנץ פערמעגען. נישט פאר א לעבענס-חבר האט זי איהם אויסגעקליבען, נאר פאר א צושטעלער פון פינאנצען זי זאל קאנען לע-בען ברייט — א לוקסוס, וואס זי האט ביי איהרע ארעמע עלטערן נישט געהאט.

אונזער ליבע ווערט געשלאסען

דוד'ס אפיהערציגקייט און דער פאקט, וואס ער האט מיר ביי דער צווייטער בעגעגעניש אנפערטרויט דאס אינטימסטע פון זיין לעבען, האט מיך געוואל-דיג גערירט. קיינמאל פריהער האט א מאן צו מיר אזוי נישט גערעדט און אזעלכעס נישט דערצעהלט. ווען ער איז אנטשוויטען געווארען, האבען נאך אין מיינע אויערן געקלינגען זיינע ווערטער פול מיט

(ווייטער זעה ד'טע זייט)

יצחק יאנאסאוויטש

באַל־וטער פּרנסות

(רעפּאַרטאַזש)

איבער באַלוטער גאַסען און געסלעך קעניגט דער הונגער און די נויט. איך שפּאַציר שוין דאַ שעה'נלאַנג און פאַר מיינע אויגען וויבלען זיך, ווי אויף א פילם-טאַשמע, בילדער פון גרעניצ-לאָזער אָרימקייט און לעצטער סאָרט געפאַלענקייט. צעהן-יעהריגע יונגלעך מיט קוישען בייגעל פער-שרייען דעם אייגענעם הונגער מיט קוויטשיגע שטי-מען, באָרוועסע אָפּגעריסענע מיידלעך דרעמלען איבער קיישלעך ביליגע צוקערוואַרג און כאַליוע, אַלטע יודען מיט פּאַסטע צו די שיך, מיט האָר-באַדלען און זאָקען-בענדלעך, געפרוירענע ווייבער מיט קוישען פערפוילטע עפעל, צוקער-פּלעצלעך, קעז-קיכלעך, געוואַטענע אַרבעס — דאָס זענען די יודישע פּרנסות, פון וועלכע עס לעבט אַ גרויסער טייל פון דער בעפעלקערונג אין באַלוט.

נעבען יונה פּילצער'ס פּלאַץ גייט דער האַנ-דעל מיט דעם גרעסטען אימפּעט. די ענערגיע וועלכע ווערט אַריינגעלייגט ביים פערקויפען די „סחורות", ווי: אוגערקעס, שטיקלעך האָניג-לעקעך, קאַווע-צוקערלעך א. אַ. וו. וואָלט ביים אויסנוצען זי צו אַ וויכטיג געשעפט געקאָנט בעווייזען מופתים. דער אַדורכגייער ווערט געשלעפּט פאַר די פּאָלעס, עס ווערט איהם אונטערגעטראָגען אונטער דער נאָז און אַלץ ווערט רעקלאַמירט אַזוי לעבעדיג, הייס, אַז אין ענינים פון רעקלאַמע איז זיך דאַ נישטאָ וואָס צו שעמען פאַר אַמעריקאַ.

— דער בעקער איז משוגע געוואָרען — שרייט אַ יונגעל מיט אַ קיישעל בייגעל — פערקויפט אַזעלכע ריזען פאַר צוויי גראָשען אַ שטיק.

— אתרוגים פון ארץ-ישראל פינף-און-צוואַנציג גראָשען אַשיי — שרייט אַ יוד מיט אַ קייבערל ציטרינען.

— ביליג און ביליג — געוואַלדעוועט אַ דרי-טער — קויפט אוגערקעס, אַנ'אוגערקע ווי אַ פּלאַקע, אַ גראָשען אַ שטיק.

— פעטע הערינג, שמאַלץ-הערינג, ווי די גענז — [illegible] אַ יודענע ביי אַ פעסעל הערינג.

— [illegible] וואָס דאָ איז געשעהן. אַזוינס איז נאָך אויף דער וועלט נישט געווען. ראָזשינקעס מיט מאַנדלען מעגען גיין אין אַ זייט. מיינע קעז-קיכלעך עסען די גרעסטע לייט — גראַמט אַ יונג מיט אַ בעקען קעז-קיכלעך און האָניג-לעקעך.

— נאַ באַנקראָט! נאַ באַנקראָט!! — טומלט אַ מיידעל מיט א קיישעל געפרוירענע, פערפוילטע עפּעל — צוויי קילאָ פאַר דרייסיג גראָשען.

— גאָלד וויבעלעך, גאָלד, פינפצעהן גראָ-שען אַ קילאָ! — שרייט אַ יודענע ביי אַ וועגעלע.

איהר מאַן, וואָס שטייט אויך ביי דעם זעלבען וועגעלע, רעדט מיט אַ געדיכטען באַס:

— צוקער, ווייבער קויפט צוקער!

איך בין נייגעריג צו כאַפּען אַ קוק אויף דער „קראָם", ווי דאָס ווייב פערקויפט „גאָלד" פאַר פופצען גראָשען אַ קילאָ און איהר צולהכעיס פער-קויפט גאָר דער מאַן „צוקער". איך גיב אַ קוק און זעה אויפ'ן וועגעלע ליגען געווענליכע אַבי-סעל צוגעפוילטע ציבעלעס.

פּלוצים ווי אַ ווינד, יואָלט אַדורך און וואָלד הערט זיך אַ מורמלען: צי זיך! עס ווערט אַ גע-לויף, אַ געשטופּעריי, אַ בהלה'דיגע ענגשאַפט. יעדער כאַפּט זיין קרעמעל סחורה און לויפט, מען לויפט איינער איבער דעם צווייטען, איינער וואַרפט אום דעם צווייטען, אָט דוכט זיך, אַז איינער ליגט שוין אונטער דעם פערביי'פאָהרענדיגען טראַמוויי, אַ צוויי-טער קלויבט אין איילעניש אויף זיין ביסעל צעשאָ-טענע סחורה. אַט וואַלגערן זיך אין רינשטאָק עטליכע פּעקלעך כאַלווע, אַ מיידעל וויל זיי אויפהייבען און אַנטלויפט אין דער לעצטער מינוט, אַ יונגעל מיט בייגעל האַלט פונקט אין מיטען אַ רעשט געבען עמיצען, ער לויפט און דער קונה, וועלכען ס'איז אַ שאַד פינף אַדער צעהן גראָשען לויפט נאָך. אַ ווילע ווערט דער שמאָלער [illegible] ליידיג און לעהר.

דער פּאָליציאַנט איז נאָך נישט אָפּגעגאַנגען קיין צעהן מעטער, און הינטער זיינע פּלייצעס שטעלט זיך ווידער איין דער פריהערדיגער מסחר. אַנ'ענגשאַפט, אַ שטויסעניש, אַ טומעל, אַ גע-וואַלד. דער האַנדעל איז ווידער אין פולען ברען.

פלוצלינג הערט זיך אַ געוואַלד: זלאָדזשעי! אַ גנב! עס ווערט ווידער אַ געלויף. אַ יודענע לויפט נאָך אַ באָרוועס יונגעל, וואָס לויפט מיט אַ זעמעל אין דער האַנד. דאָס יונגעל אַנטלויפט שנעל און די יודענע בלייבט וואָס אַמאָל מעהר אונטערשטעליג, ביז זי בלייבט שטיין און נאָר דאָס מויל הערט נישט אויף אַ מאָמענט צו שיטען מיט קללות:

— ממזרים, אַ פייער אין זייערע געדערים אַריין, הענט און פיס זאָלען זיי אָפּגענומען ווערען.

— נישט פאַר קיין נחת — זאָגט איינער — עס איז פאַר הונגער מסתם.

— אַז די קישקעס זאָלען זיי אַנדאַרען און אַנקוואַרען — הערט די יודענע נישט אויף צו שעלטען.

— הערט שוין אויף — זאָגט אַ יוד מיט ציט-רינען, — זעטס נאָר דעם „רוח", וואָס דאָס מאַכט צוליב אַ זעמעל.

— מסתמא האָט איהם דער הונגער גענוג דאַ-קוטשעט — זאָגט אַ צווייטער.

— מיין פּראַצע — ווייגט נאָך אַלץ די יודענע.

— זעטס נאָר ווי גוט זיי זענען מיט יענעמ'ס. פאַרן אייגענעם גראָשען וואָלטען זיי זיך געלאָזט הענגען און טורינקען.

עס ווערט אַ מחלוקה, וואָס האַלט אָן אַזוי לאַנג, ביז עס בעווייזט זיך נישט אַ נייער פּאָ-ליציאַנט.

קעגענאיבער אין אַ טויער שטייט אַנ'אַלטער יוד מיט אַ גרויער באָרד און מיט אַ הויכען למדנישען שטערן. ער האַלט אין דער האַנד אַ ביגטעל שנו-רעוואַדלעס און עטליכע שאַכטעלעך פּאַסטע צו שיך.

— איז כאָטש דאַ פּרנסה — פרעג איך דעם יוד.

— פונוואַנען זאָל זיין פּרנסה —, ענטפערט ער מיט אַ פראַגע — פון דעם ביסעל שנורעוואַדלעס וואָלט איהר געוואָלט ס'זאָל זיין פּרנסה.

— נו, טאַ וואָס דען? — פרעג איך ווייטער.

— גאָרנישט — ענטפערט ער און גיט זיך אַ גלעט ביי דער באָרד — וואָס דען זאָל מען טון? כ'וואָלט אוודאי געהאַנדעלט מיט זייטוואַרג אָדער מיט צייג, נאָר די קאַפּיטאַלען זענען בית-אשר קאָן. איהר פערשטייט?

— אוודאי פערשטיי איך. נאָר דאָך, פון וואָס לעבט מען?

— אָט דאָס איז טאַקע די מעשה — ענטפערט מיר דער יוד, וואָס טראָגט אַלע צרות פערמאָגט ער נאָך הומאָר — טאַקע דאָס איז די מעשה, וואָס מען לעבט נישט. עני חשוב כמת. איהר געדענקט דאָך... מען לעבט נישט און מען שטאַרבט נישט נאָר מען מוטשעט זיך.

— ווי איהר קוקט מיך אָן, יונגערמאַן — נעהמט דער יוד ערנסט דערצעהלען — בין איך שוין אין לאָדז אַ יאָהר פופציג. כ'בין דעמאָלט אַלט געווען צוואַנציג יאָהר. באַלד נאָך דער חתונה, זאָגט צו מיר דער טאַטע ע"ה, ער איז געווען שוחט אין אָזאָרקאָוו: „וואָס יועסטו זיך אַרומדרייען אין שטעטעל, אפשר וואָלסטו געפאָהרען קיין לאָדז, מען זאָגט מענשען ווערען דאָרט נתעשר, שאַרען געלד מיט לאָפּעטעס".

בין איך טאַקע געקומען קיין לאָדז מיט אַ פּאָר הונדערט רובל נדן. געדרייט זיך אַהער, גע-דרייט זיך אַהין. צו וואָס נעמט מען זיך? שרייבט מיר דער טאַטע, כ'געדענק עס ווי היינט, נעם זיך שרייבט ער, צו דעם, וואָס אַלע יודען נעמען זיך — צו האַנד-וועבעריי. הכלל כ'האָב אַריינגעבראַכט די פּאָר הונדערט רובל, אויסגעלערנט זיך דאָס פאַך, געקויפט אַ וועב-שטול, געדינגען זיך אַ דירה טאַקע דאָ אין באַלוט און אַראָפּגעבראַכט דאָס ווייב. קיין מאַיאָנטקעס האָב איך, וואָס אַנ'אמת נישט געמאַכט נאָר פּרנסה איז געווען בריווח. דאָס ווייב דאַרפט איהר מעהר, כ'האָב געקויפט נאָך אַ וועב-שטול און געהאַלטען לערן-יונגלעך. נאָר דאָס ראַד דרייט זיך און אַט זעהט איהר דאָך ביי וואָס איך בין געבליבען.

— פונדעסטוועגען — זאָג איך — געפינען זיך דאָך נאָך אין באַלוט האַנד-וועבער און מען אַרבייט און מען לעבט יאַקאַש.

— כ'בין שוין נישט קיין יונגערמאַן — ענט-פערט מיר דער יוד — די יונגערע וועבערס פער-דינען נאָך אַ 10 גילדען אַ וואָך מיט מיינע כוחות וואָלט איך קיין 5 גילדען אויך נישט פערדינט.

— פערדינט מען טאַקע אַזוי ווייניג ביי דעם פאַך?

דער יוד קוקט מיך אָן און שאָקעלט מיט'ן קאָפּ.

— יונגעמאַן, איהר זענט אַפּנים נישט קיין היגער. 10 גילדען אַ וואָך הייסט שוין פערדינט. פערהאַן אַ סך, וואָס פערדינען דאָס אויך נישט. און וויפיל איז דאָ אַזעלכע, וואָס וואָלטען געאַרבייט פאַר 8 גילדען אַ וואָך און האָבען דאָס אויך נישט.

— צעהן גילדען, יונגערמאַן — דאָס געהט נישט צופוס. מען דאַרף שווער האָרעווען און צו דעם איז לאו כל אדם זוכה...

א חלום אויף דער וואָהר

פון נ. י. גאָטליב

זינט די וועלט איז א וועלט און זינט מענשען זענען מענשען, גייט דער חלום האַנד בײַ האַנד מיט דער וואָהר. פון אייביג אָן האָלטען מענשען אין זייערע חלומ'ען, אין זייער פאַנטאַזיע, אין אין אויס־מאָהלען זיך די גאָהעסטע און ווייטע צוקונפט — יעדערער אויף זיין אופן, יעדערער לויט זיין גייסט און פאַרשטעלונגס קראַפט.

מיר יודען, זענען רייך מיט... חלומות, מיט פאַנטאַזיעס, מיט אוטאָפּיעס, ווייל מיר יודען, זע־נען א פאָלק מיט אַלטע, אוראַלטע ליידען; א פאָלק, געפּרובט אין אַלע מיני גיהנום יסורים. און חלום איז אַן'אָפּמער מאָסט בײַ ליידענדיגע, בײַם הונגע־ריגען, בײַם דורשטיגען...

אזוי טרעפט מיטן יחיד, מיטן איינצעלנעם מענ־שען. און אזוי טרעפט אויך מיטן כלל — מיט א גאַנץ פאָלק, אָדער קלאַס. קען דעריבער, דער ליידענדיגער אַרבייטער קלאַס — אויף גאָר דער וועלט — זיך אויס'חלומ'ען א צוקונפט פון א סאָ־ציאַליזם. קען אויך דעריבער א פאָלק ישראל, אַנ־גלט ליידענדיג פאָלק, זיך אויס'חלומ'ען א רעליגיעזע משיח-גאולה און א מעהר מאָדערנע ארץ - ישראל גאולה....

איז דעריבער, זעלבסטפאַרשטענדליך, אז א העבּ־רעאישער שרייבער אין א"י, וועלכער צעוויקעלט זיין פאַנטאַזיע און נעהמט זיך שילדערען אַנ'א"י אין הונדערט יאָהר ארום, אז אזא העברעאישער שרייבער זאָל זיין צוקונפט א"י שילדערען אין ליכט פון אבסאָלוטען סאָציאַליזם, פון אבסאָלוטע גליי־כהיט, פרייהייט און ברידערליכקייט...

און מאָדנע: ווי פאַנטאַסטיש, ווי אוטאָפּיסטיש דייא ראָמאַנען זאָלען נישט זיין, איז די ממשות'־דיגע ווירקליכקייט נאָך פיל פאַנטאַסטישער און אוי־טאָפּיסטישער.... די ווירקליכקייט אין א"י האָט אויך, אין א סך, שוין דעריאָגט — און האַלט שוין אין איבּערייאָגען — ד"ר הערצלס „תל־אביב"־פאַר־אויסזעהונגען... און אזוי קען עס אויך געמאָלט זיין מיט דער נייער אוטאָפּיע, וואָס דער נישט לאַנג צוריק פערשטאָרבענער פּראָפעסאָר ב. שאַץ — עגט־וויקעלט אזוי רייך, פאַרביג, פאַעטיש און ראָמאַנ־טיש, — אין זיין גרויס בוך „ירושלים הבנויה" — די אויפגעבויטע ירושלים.

פּראָפעסאָר ב. שאַץ דער וועלט - בעריהמטער קינסטלער, דער גרינדער און דירעקטאָר פון דעם בעריהמטער קונסט-שולע „בצלאל" אין ירושלים, די קונסט־שולע, וועלכע האָט אַרויסגעגעבען א סך טאַלאַנטפולע קינסטלער. פּראָפעסאָר ב. שאַץ איז גע־ווען נישט נאָר אַנ'עכט בעגאַבטער קינסטלער, אַנ־אויסגעצייכנטער קונסט־לעהרער, א הויס־פּלאַמי־נער ציוניסט און אַנ'אַלזייטיג בעגאַבטער מענש; — ער איז אויך געווען א פיינער שרייבער, א שרייבער מיט א ים פאַנטאַזיע, מיט א זעלטען שיינעם העברע־איש־סטיל און מיט א געוואַלדיגען חוש פאַר קאָמ־פּאָזיציע, זיין בוך „ירושלים הבנויה", זאָגט אויף דעם עדות, דאָס א בוך לייענט זיך מיט א פערכאַפּ־טען אָטעם און — איך האָב געהאַט שיינע עטליכע הנאה - שעה'ן, לייענענדיג דאָס בוך און פליהענדיג אינאיינעם מיטן מיש־פאַנטאַזיעשען ב. שאַץ, אויף די גרינגע פליגלען פון זיין וואונדערליך צשמפּילטער פאַנטאַזיע... אי, א פאַנטאַזיע בײַ דאָזיגען קינסטלער! אי א בילד פון ארץ-ישראל „אין הונדערט יאָהר ארום"...

פּראָפ. ב. שאַץ'ס אוטאָפּיע איז פיל רייכער — פיל מעהר היינטצייטיגער — ווי ד"ר הערצלס אַלט־נײַלאַנד. אָבער פּונקט ווי טיילען פון ד"ר הערצל'ס אוטאָפּיע זענען שוין געוואָרען ווירקליכקייט, אזוי קאָנען מיר אויך טוילען, אָדער דאָס גאַנצע אוטאָפּיע פון ב. שאַץ, — ווערען ווירקליכקייט, ווייל — אם תרצו, אין זו אגדה!... און אַצינד — צו דער אוטאָפּיע גופא.

„ס'איז די ערשטע צייט פון באַלפור דעקלאַראַ־ציע. א"י איז נאָך אונטער דער ממשלה פונם טערק. די ענגלענדער האַלטען שוין בײַ א נצחון. דערווייל אָבער לעבט דער ישוב איבער מוראַ'דיגע טעג. הונ־דערטער שטאַרבען פון הונגער. מאַסען פערקויפען זייערע טעכטער און זייערע אייגענע לייבער — פאַר א ביסען ברויט.. זנות, דעמאָראַליזאַציע, הונגער, מגפות, כאָלערע, טיפוס, קדחת, זעלבסטמאָרדען, היישעריקען, פּראָוואָקאַציע... און חעל כולם, מוראַ־דיגע נגישות מצד דער מאַכט, וועלכע האַלט אין איין פערניכטען דעם ישוב, אין איין אומברענגען אומר שולדיגע מענשען...

אין יענע ביטערע, פינסטערע צייט. ווען אויך ער פּראָפ. ב. שאַץ אַליין, האָט אויף זיך דער־שפירט טעם הונגער, טויט, נגישות; געזעסען אין תפיסה, צוגעזעהן דעם טראַגישען טויט פון זיינע בעסטע תלמידים, אדורכגעפיינגט די גאַנצע פיין פון דער אין בלוט אַפגייענדיגער ארץ-ישראל, — אין יענער מורא'דיגער צייט האָט פּראָפ. ב. שאַץ אָנ־געשריבען זיין אוטאָפּיע... ער איז אוועק פון דער שרעקליכער ווירקליכקייט אין עולם הדמיון. ער איז „אַנשלאָפען" געוואָרען, ווי אמאָל — חוני המעגל. אָבער נישט אויף זיבעציג יאָהר. נאָר אויף גאַנצע הונדערט.... און אז ער האָט זיך „אויפגעכאַפּט", האָט ער דערזעהן א נייע ארץ ישראל, אַנ'אויפגע־בויטע „פון דן ביז באר שבע".... אַנ'ארץ-ישראל מיט צעהן מיליאָן יודען.. אַנ'ארץ-ישראל, וואו ס'־הערשט אַבסאָלוטער סאָציאַליזם...

...אויפגעכאַפּט האָט זיך פּראָפ. ב. שאַץ אין זיין בעליבטען ירושלים. לעבען איהם איז געשטאַנען דער תנכ'ישער בצלאל, דער גרויסער יודישער מייסטער. וועלכער האָט אויפגעבויט דעם משכן... דער א בצלאל, א טאַסט פון דער ווייטער פערגאַנגענהייט, איז „אַצינד", אין הונדערט יאָהר ארום, געווען דער פיהרער פונם אויפגעוואַכטען ב. שאַץ, דער אַמאָליגער דירעקטאָר פון דער קונסט־שולע בצלאל אין ירושלים... בצלאל, דער תנכ'ישער קינסטלער, נעהמט פיהרען ב. שאַץ'ן, דעם בצלאל־דירעקטאָר פון שנת תרע"ח, איבער די בעניטע, וואונדערליכע גאַסען פון ירושלים „אין הונדערט יאָהר ארום".

„ירושלים האָט שוין א יודישע בעפעלקערונג פון א מיליאָן נפשות... איבער די הייזער פליהען ארום אעראָפּלאַנען — יודישע, פערשטעהט זיך, די גאַנצע שטאָט איז א מין „קרית העבודה" — אַנ'־אַרבייטערשטאָט, וואוינע וואוינט מען אין איהר נישט, נאָר מען אַרבייט — אין די טעג. אָוונט־צייט פאָהרט, אָדער פליהט יעדערער אוועק צו זיך אהיים — אין די אַרומיגע גערטנער - שטעטלעך... און ירושלים איז איין קונסט־ווערק. אומעטום — טעאַטערען, קונסט - אַקאַדעמיעס, „גן-עדן'ס" פאַר קינדער... און א „בית־המקדש" איז, פערשטעהט זיך, פערהאַן, אָבער נישט אזא ווי אַמאָל, מיט כהנים, לוים און — — קרבנות... א, ניין! דער צוקונפט־בית - המקדש איז א ריזיגער מוזעאום פאַר אַלע פעלקער - שאַפונגען — זינט די אַלטע, תנכ'י־שע צייטען אָן. אין בית־המקדש זעהט מען אַמבּע־טען די יודישע געשיכטע, די יודישע קולטור, דעם יודישען גייסט...

„דאָס לאַנד לעבט אויף הונדערט פּראָצענטיגע דעמאָקראַטיע מיט א סנהדרין, אויסגעקליבען פונם פאָלק. מיט א „נשיא", וועלכער איז — חס וחלילה — נישט קיין דיקטאַטאָר, נאָר א — טאַטע!... א מיערער, מוסטערהאַפטער מענש; א פּאָעט, א גע־לערענטער.... און אַלע זענען געלערנטע, פּאָעטען, אַלע צעהן מיליאָן יודען. צו וועלכע עס קומען — פון אַלע עקען וועלט — מיליאָנען געסט, נישט־ יודען.... ווייל — מיטן אַנטיסעמיטיזם איז שוין לאַנג אויס און די גאַנצע וועלט פאָהרט קיין א"י — צוליב דער יודישער הויכער קולטור און מאָראַל....

„דאָס גאַנצע לאַנד איז בעוואַסערט, בעוועלדערט, בעזעצט מיט מענשען, אָנגעפּיקעוועט מיט שטעט. דאָס פאָהרען איבערן לאַנד איז פריי, אין אַלע שטעט זענען פערהאַן גרויסע, אומזיסטע „גאַסט־הויזער" — רעסטאָראַנען. מען רופט זיי די „פּל ריכפּיל'ס".... און פּל ריכפּין — קען אריינקומען און עסען, וואָס זיין האַרץ גלוסט.

די גאַנצע אינדוסטריע איז עלעקטריפיצירט, אוי־טאָמאַטיזירט. מען פאָהרט אויף עלעקטרישע אויטאָמאָבילען, זענען פערהאַן פליה - סטאַציעס און יעדער איינער פליהט אין אַנ'אייגענעם אעראָפּלאַן.... תל־אביב האָט אַנ'אייגענעם פּרעכטיגען פּאָרט... (דייאַ אוטאָפּיע-נבואה ווערט שוין אַצינד ביסלעכוויין פערווירקליכט...), און אין אַלגעמיין זענען אין לאַנד פערהאַן זיבעציג יודישע פּאָרטען:

— סוכות, עזה, אשכלון, יבנה, תל־אביב, יפו, אפּולוניה, קרימה, קסריה, עטלית, חיפה, עכו, עכזיב בנימיטה, צור, הרצליה, צרפת און צדון...

...די יודיש־אַראַבישע פראַגע איז שוין לאַנג פערענטפערט. מען לעבט צווישען זיך בשלום ברי־דערליך; און א סך נישט־יודען זענען זיך גאָר מגייר. ווייל — עתידה א"י שתתפשט בכל הארצות... און — עתידה ירושלים לעשות פנס לאומות העולם, והן מהלכין לאורה...

...און דאָס איז נאָך נישט אַלץ! דער גאַרער מין מענטש ווערט שוין דאַן „אין הונדערט יאָהר ארום", זיין אַנ'אַנדערער, אין א"י למשל, ווערט מען שוין לחלוטין נישט וויסען פון אונזערע איצטיגע צרות, סיי צרות הכלל און סיי צרות הפרט... ס'וועלען זיין אויס מלחמות, אויס בלוט - פערגיסונגען, אויס רייך, אָרים, יחסנים, אויס האַר, שקלאַף, אויס פיהרער

פון לעבען אין א"י אין שפיגעל פון דער דאָרטיגער ליטעראַטור ●

און געפיהרטע. דאָס ווייב וועט לחלוטין זיין גלייך מיטן מאַן.... אַלע היינט־צייטיגע אינסטיטוציעס, ווי: חתונה, גט וכדומה — וועלען זיין אויס!... און מאַ־מער וועט אימיצער נישט קאָנען חתונה האָבען, אָדער גישט וועלען, וועט ער נעהמען אין ירושלים אַנ־אומזיסטען אעראָפּלאַן און אוועקפליהען אין „גן - האהבה", א ספּעציעלער „ליבע גאָרטען" אין א"י, וואו יעדער איינער, צי איינע, קענען געפינען — ווען נאָר זיי ווילען און אויף וויפיל נאָר זיי ווילען — זייערע „שלמה'ס" און „שולמית'ן"... און דאָס וועט נישט זיין זנות — חס וחלילה! דאָס וועט זיין ריינע ליבע פון העכסט־אַנטוויקעלטע מענשען: ליבע פון אַנ'„אדם העליון"... און לעבען וועט יע־דערער קאָנען — וויפיל זיין האַרץ גלוסט... און ווען עס וועט עמיצען סוף כל סוף נמאס ווערען דאָס לעבען (ס'וועט אזא זאַך גאָר נישט זיין מעגליך!) וועט ער „אוועקפליהען" אין „עמק רפאים" און שטאַרבען דאָרטען, „מיתת נשיקה"...

„אָט אין אַזלכע פאַנטאַסטישע וועלטען פיהרט אונז אריין דער היינט־פּאַעטישער פּראָפ. ב. שאַץ אין זיין בוך „ירושלים הבנויה". ער פיהרט אונז פון זייטעל צו זייטעל, אַלץ ווייטער און ווייטער אין א לאַנד, פול וואונדער: אין אַנ'ארץ־ישראל — אין הונדערט יאָהר ארום.... אין אַנ'ארץ-ישראל, וועלכע וועט זיך רופען „ארץ הצבי"... ווארום אקוראַט, ווי די פעל פון א הירש קען זיך אויסציהען, ווען ער, דער הירש, ווערט למשל, פעטער, פולער, — פּונקט אזוי וועט א"י זיך האַלטען אין איין אויס־ציהען — לויטן צרוואוקס פון איהר בעפעלקערונג... אַנ'ארץ-ישראל, א צעפּליהטע, א ציוויליזירטע, א גע־בויטע אויף די ריינסטע סאָציאַליזם יסודות, א מוסטער פאַר דער גאַרער וועלט; א לאַנד, וואו נאָר קונסט, נאָר שיינקייט, נאָר ליבשאַפט און גליקזעליג־קייט — הערשען... אַנ'אוטאָפּיסטישע ארץ-ישראל, וועלכע קאָן, ווער ווייס, ווערן ווירקליכקייט... א חלום וואָס קען ווערען וואָהר... ווייל — אם תרצו אין זו אגדה!..."

„איך בין די געריבטע פון א פערהייראטע מאן"

(ענדע פון דער זעקסטער זייט

מרויער און צער. איך האָב פּלוצים אַרומגעכאַפּט זיין קאָפּ און איהם איינגעגאָסען בעדעקט מיט קושען און מיט טרערען, וואָס זענען געגאָסען איבער מיינע באַקען.

עס האָט גענומען ווערען קיהלער. מיר האָבען זיך אויפגעהויבען און גענומען אין דער ריכטונג פון מיין וואוינונג. טעגלאַנג זענען מיר שוויגענ־דיגע.

צוקומענדיג צו מיינע וואוינונג, האָב איך שנעל אויפגעעפענט די טיר און האָב איהם אריינגעפיהרט אינוויינג. ער איז געבליבען שטעהן אביסעל א צעמישטער, ווי ער וואָלט נישט דערוואַרט אזא גוטסקייט פון מיר. מיר האָבען זיך אוועקגעזעצט אויף דיין סאָפע, באַלד ווידער אַריינגעפאַלען איינער איינם צווישענס אָרעמס, ער האָט געשעפּטשעט אין מיינע אויערען: „קען איך בלייבען בײַ דיר?" דורך א שאָקעל מיט'ן קאָפּ האָב איך צוגעשטימט.

איך וועל יענע נאַכט קיינמאָל נישט פערגעסען. די פינסטערנייש אין מיין וואוינונג האָט נאָך מעהר פערשאַרפט די זיסקייט פון אונזער איבערלעבונג. מיין האַרץ האָט געקלאַפּט שטאַרקער, שטאַרקער; א פערשיכורנדיגע זיסקייט האָט מיך אַרומגענומען ווען איך האָב געפיהלט ווי מיין כוח ווערט פריי פון קלייאָער. און ווען איך האָב דערזעהן פאַר זיך דוד'ן אין זיין גאַנצער מאַנספּילישער פּראַכט, האָט זיך מיר געדוכט ווי איך ווער משוגע פון שטורמדיגע כוואַליעס...

אין יענער נאַכט איז געשלאָסען געוואָרען אונזער ליבע וואָס האָט טאַך נישט פערלוירען איהר קראַפט ביז'ן היינטיגען טאָג. שוין דריי יאָהר, אז מיר לע־בען אזוי — מיר היטען זיך פאַר זיין פרוי און אַנ־דערע. בלויז מיין חברטע עלסי און איהר מאַן לאַ־זאַר (זיי זענען שוין פערהייראַט) וויסען אונזער סוד און פערשטעהן אונז.

אין די אויגען פון דער וועלט בין איך א „לינקע געליבטע"; צו מיר, און צו אזעלכע ווי איך, האָט מען פמעט די זעלבע בעציהונג ווי צו געוועהנליכע פּראָסטיטוטקעס. איך גיב מיין געליבטען אַלץ, וואָס איך קאָן נאָר — ליבע, איבערגעגעבענקייט און פער־שטענדניש; אין מיין קליינער וואוינונג טרייט איך צו פאַר זיינעטוועגען די מאכלים, וועלכע ער קאָט ליב. אין דער פרייע צייט לייען איך ביכער, וואָס וואָלטען אינטערעסירען איהם אויך. אפילו ווען מיין דוד זאָל אינגאַנצען פעראָרימט ווערען, וואָלט איך איהם נישט וועלען אויפגעבען, כאָטש ער גיט מיר אויף צו לעבען.

דוד'ס לעגאַלע פרוי נעמט זיין געלד און איהם — גיט זי גאָרנישט. זיאיז איהם נישט קיין ווייב, נאָר א יאָך. אין די אויגען פון דער וועלט איז זי א מאָ־ראַלישע און פיינע פרוי. איך, וואָס האָב זיך פער־בונדען מיט איהם, נישט צוליב זיין געלד, נאָר אויס ריינער ליבע — איך בין אין די אויגען פון דער וועלט פערעכענט פאַר א „לינקער געליבטער", פאַר א פרוי, וואָס פּראָסטיטואירט איהר קערפּער..

וועלכע פון אונז צוויי פרויען האָט זיך פערקויפט צו דוד'ן פאַר געלד — איך, צי זיין געזעליכע פרוי? זאָל דער לעזער אַליין משפּט'ן.

שוין איינמאל א חתונה

(שטיפער״) פון ב. לאַוונער

דערצעהלט מיר א גאַליציאַנער

מיין פרוי'ס יונגסטער ברודער האָט חתונה געמאַכט זיין עלטסטע טאָכטער.

פערשטעהט זיך, אז איך און מיין פרוי, האָ־בען זיך אויסגעפּוצט אין עסיג און אין האָניג, אין די בעסטע קליידער, און מיר זענען אוועק אויף דער חתונה.

מיין פרוי האָט זיך געקויפט צוליב דער חתונה א קלייד אין אַריענטאַלישע קאָלירען און גרויסע בלומען, א לאַנגען קלייד מיט א לאַנגען שלעפּ. זי האָט אויסגעזעהן אין קלייד ווי א פּאַווע, שעהן און שמאָלץ און רייך.

פערשטעהט זיך, אז זי האָט צוגעפּאַסט איהרע באַקען און איהרע ליפּען צום קלייד; די באַקען רויזע און די ליפּען טונקעל־רויט, און צו איהרע שוואַרצע האָר און שוואַרצע אויגען — האָט עס איהר זעהר גוט געפּאַסט.

זי האָט אויסגעזעהן אזוי שעהן, אז איך האָב געוואָלט צוגעהן צום ראַבי און איהם בעטען ער זאָל אונז נאָכאַמאָל חתונה מאַכען.

אָבער איך האָב דאָס נישט געטוהן, ווייל איך האָב זיך בערעכענט, אז פאַר אזא יודען ווי איך, איין חתונה גענוג; מעהר דאַרף מען נישט.

אויף דער חתונה זענען געווען אַלע אונזערע מענשען; די גאַנצע פאַמיליע פון מיין פרוי'ס צד, אין זי האָט, קיין עין הרע, א היפשע פאַמיליע. די גאַנצע בעשטעהט פון בר דער, אין די ברידער זענען אַלע פערהייראַט, און אַלע ברידער האָבען טעכטער מיט שנירען. און אַלע זענען זיי שעהנע, הויכע, חנ'עוודיגע, פיין־ענטוויקעלטע, בלאָנדע און ברונעטע.

זענען זיי אַלע געווען אויף דער חתונה, און איך האָב פון אַלעמען אַריינגעכאַפּט קושען... נאָר מען האָט מיך געקושט! מען האָט מיך געקושט בײַם אַנקומען, בײַ דער חופּה, בײַם עסען און בײַם אהיים פאָהרען פון דער חתונה. איך האָב אַריינגעכאַפּט מעהר קושען ווי אין אַלע מיינע יאָהרען; איך מיין פון מיידלעך און ווייבלעך (די קושען פון מיין פרוי געהען דאָ נישט אַריין אין חשבון...). איך רעכען בלויז די קושען פון מיינע אַלע שוועגערינס, זייערע טעכטער און זייערע שנורען, און גלאַט אַזוי פון ווייבלעך.

פערשטעהט זיך, אז מיינע ליפּען זענען אויך נישט געשטאַנען מיט פערלייגטע הענד; זיי האָ־בען געאַרבייט 60 מייל א מינוט! איך האָב שיער נישט בעקומען מאַזאָלעס אויף די ליפּען.

נאָך דער חופּה, ווען די מוזיק האָט גענומען שפּילען א פריילעכס, בין איך געוואָרען אזוי בע־שעפטיגט מיט'ן קושען די יונגוואַרג; די כלה און דער כלה'ס שוועסטער און אַלע איהרע חבר־טעס און מיינע שוועגערינס און זייערע שעהנע שנו־רען, אז איך האָב זיך ממש נישט געקענט פּראַווען מיט דער אַרבייט. איך האָב מורא געהאַט, אז מען וועט דאַרפען פערציהען די חתונה אויף נאָך א טאָג אָדער צוויי.

נאָך א בליק כ'לעבען, וואָס דער בעוועזענער גבאי פון מיין שוואָגערס שול, האָט מיר אַבסאָלוט אַרויסגעהאָלפען..

דער געוועזענער גבאי איז שוין א יוד אין די זיבעציגער, אָבער געקושט האָט ער ווי א יונגער־מאַנטשיק. זיין פּנים האָט אויסגעזעהן ווי א לאַנד־קאַרטע פון די אַלטע סאַרטען פאַרבען... די באַקען

איך האָב אויך געהאַט א היבשע ביסעל רויטע ווייבע זענען געווען בעגלייט מיט רויטע נולען... גולען אויף מיינע באַקען. אָבער איך האָב אויך, צו די גולען, געהאַט צוויי־ערס און דרייערס: בײַ מיר האָט דער חשבון געשטימט...

מאַנכע פרויען און מיידלעך האָבען געכאַפּט בײַ מיר א גרויסען רוח, פאַר יעדען קוש פון זיי, האָב איך זיי צוריקגעגעבען דריי אין פיר און פינף.

מיין ווייבעל איז, פערשטעהט זיך, אויך געווען שטאַרק פערנומען מיט קושען זיך.

זי האָט, א חוץ דאָס ווייבערטום, אויך געקושט דאָס מענערטום... פערשטעהט זיך, אז זי האָט אויס־געקושט אַלע יונגעלייט אין אַלע איהרע שוואָגערס און דעם חתן און דעם חתנ'ס חברים, סטודענטען, דאָקטוירים, אינזשעניערען, זי איז אַרומגעשוואוי־מען אין קושען, א ים אין וואַסער, ווי סאַנ'אַרי מאַן אין חובות..

ווען זי איז פאַרטיג געוואָרען, איז זי געווען אזוי מיד און אזוי פערשוויצט, ווי זי וואָלט צוהאַקט א וואָגען מיט האָלץ...

זי האָט מיט א הרע קושען אַרונטערגענומען די רויטע פאַרב פון איהרע ליפּען און זי איבערגעגעבען צו די מאַנסבילען — האָבען זיי געהאַט רויטע ליפּען...

אַזאַ קושעניש איז נאָך קיין מאָל נישט געווען אויף קיין חתונה.

דער געוועזענער גבאי פון שול איז אַלע ווייל צוגעקומען צו מיר און געזאָגט מיט פרייד:

„אָט אזעלכע חתונות ליב איך... הלואי האָב איך יעדער וואָך אַזאַ חתונה וואָלט איך געוואָרען מיט 20 יאָהר יונגער!"

און זיינע אויגען האָבען געזוכט אין אַלע ווינ־קעלעך פרישע ווייבלעך און מיידלעך.

ער איז געווען אזוי צוטומעלט, אז מאַנכע ווייבלעך און מיידלעך (די שעהנערע) האָט ער גע־קושט צו עטליכע מאָל...

און מאַמער האָט איהם א מיידעל אָדער א ווייבעל געזאָגט: „איהר האָט מיך שוין היינט דריי מאָל געקושט". האָט ער געענטפערט מיט א שמיי־כעל: „וואָס אַרט עס אייך? עס קאָסט אייך געלד? איהר געהט עס קויפען? אז איך בין צופרידען, דאַרפט איהר אויך זיין צופרידען"...

אהיים פאָהרענדיג פון דער חתונה האָט מיך מיין ווייבעל, זאל געזונט זיין, גענומען אויפ'ן צימבעל. זי האָט געוואָלט האָבען א פולען רעפּאָרט וועגען מיינע קושען:

„מיט דער כלה האָסטו זיך צוקושט?"
„דריי מאָל" — זאָג איך.
„און מיט דער כלה'ס שוועסטער?"
„בלויז צוויי מאָל".
„און מיט רעגינאַ'ס זוויי שנורען?"
„דריי מאָל".
„דאָס אַלעס?"
„יאָ, דאָס אַלעס".
„דריי מאָל".
„און מיט הענעקס פרוי?"
„און מיט גיטעלע'ס טעכטער?"
„צוויי מאָל".
„און מיט סאַלאַ'ן?"
„צוויי מאָל".
„מיט איהר האָב איך זיך געקושט דריי מאָל, ווייל מיר האָבען זיך שוין לאַנג נישט געזעהן".
„ביזטו, הייסט עס, צופרידען וואָז דו ביזט גע־ווען אויף דער חתונה?"
„יאָ, זעהר צופרידען!"
„און די גאַר האָסט נישט געוואָלט פאָהרען!"
— האָט מיין ווייבעל מיר פאָרגעוואָרפען — „דאָס האָסטו מיר צו פערדאַנקען"..

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט“

קורצע אויפקלערונגען וועגען אקטועלע רעכטליכע ענינים

רעדוקציע פון דירה - געלד

די פראצענט - רעדוקציע פון דירה-געלד איז חל אויף לאקאלען, וועלכע געפינען זיך אין בנינים, וואס געהערען צו דער שטאט - פערוואלטונג. אין דעם פאל איז אלץ איינס צי די דאזיגע בנינים זע-נען נייע אדער אלטע און צי ס'האנדעלט זיך וועגען וואוין אדער געשעפטס - לאקאלען.

רעכט פון ווירטסלייט

די אויסנאהמליכע רעכט, וואס די ווירטסלייט איז אנערקענט געווארען, אז זיי מעגען פערהאלטען אויפן חשבון פון שולדיגען דירה-געלד נישט בלויז דעם לאקאטארס גופא, נאר אפילו אויך זיין בני-בית'ס חפצים, באציהט זיך נישט בלויז צו א חוב פאר איינענטליכען דירה-געלד, נאר אויך צו די צוגאב-בעטראגען, ווי די קאסטען פאר קאנאליזאציע א. אז. וו.

סאציאלע פערזיכערונגען

אין פאל, ווען א מיט-שותף צו א געשעפט ווערט גלייכצייטיג אויך בעשעפטיגט אין זעלבען געשעפט אלס ארבייטער אדער אנגעשטעלטער פאר א בע-שטימטען בעזונדערען לוין, דארף מען איהם פער-זיכערען אין דער סאצ. פערזיכערונגס - אנשטאלט.

אויב א פרוי האט חתונה מיט א פערזיכערטען גייסטיגען ארבייטער, וועלכער איז שוין עלטער, ווי 55 יאהר און ער שטארבט, האט זי נישט קיין רעכט אויף אלמנה - רענטע און אויך אפילו נישט אויף אן איינמאליגע אפפארטיגונג-געלד. די לעצטע הנחה ווערט אנערקענט בלויז די אלמנות נאך אזעלכע פערשטארבענע פערזיכערטע גייסטיגע ארבייטער, וועלכע מ'האט נישט אנערקענט קיין אלמנה - רענטע בלויז צוליב דעם אליין, ווייל זייערע פערשטארבענע מענער האבען נאך נישט געהאט דורכגעמאכט דעם נויטיגען צייט - סטאזש.

עלטערן (שווער און שוויגער), גרויס - עלטערן; קינדער, שטיף-קינדער אפילו ווען זיי וואוינען צו-זאמען מיט די ארבייטסגעבער, דארפען אויך ווערען פערזיכערט אין אנשטאלט פאר גייסטיגע ארבייטער. די אויסגערעכנטע קאטעגאריעס מעגען זיך אבער ווענדען אין בעשטימטען אנשטאלט מיט א געהע-ריגע בקשה, אז מ'זאל זיי פון דער דאזיגער פליכט בעפרייען.

פערעלטערטקייט פון וועקסלען

די פערטענזיע פון א בעזיצער פון א וועקסעל לגבי דעם אויסשטעלער ווערט פערעלטערט נאך 3 יאהר אהן אונטערשיד צו ס'האנדעלט זיך וועגען אנ'אויסגעשטעלטען אדער בלאנקא - וועקסעל.

לאקאטארען ענינים

אויב דער סובלאקאטאר איז געווען איינגעמאל-דען אין הויז - בוך אין מאמענט, ווען די עקסמיסיער תביעה געגען הויפט-לאקאטאר איז איינגעפלאסען אין געריכט, איז דער ארויסגעטראגענער עקסמיסיע פסק-דין געגען לאקאטאר נישט חל אויפן סוב-לא-קאטאר.

הייל - קאסטען

וויבאלד די שטעטישע סאניטארע מאכט האט דורכגעפיהרט א דעזינפעקציע ביי א פערזיכערטען אין סאציאלער פערזיכערונגס אנשטאלט און אויפ-געמאהנט ביי איהם דעם בעטראג, איז די סאציאלע פערזיכערונגס - אנשטאלט מחויב אומצוקערען די קאסטען.

לאקאל - שטייער

פון לאקאל-שטייער זענען בעפרייט אלע אר-בייטס לאקאלען — אלזא נישט בלויז די לאקאלען אין וועלכע ס'געפינען זיך האנדווערקער ווערקשטאט-טען, געפיהרטע אויפ'ן סמך פון א האנדווערקער-קארטע, נאר בכלל אלע לאקאלען, אין וועלכע ס'גע-פונען זיך אינדוסטרי אדער ארבייטס אונטערנעה-מונגען.

די קאטעגאריע פון בעזיצענדען פאטענט שפילט דערביי נישט קיין ראל.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

פעראנטווארטליכקייט פאר שטייערן

אפילו, ווען מ'קויפט א לאגער סחורה אויף א ליציטאציע, נעהמט מען פונדעסטוועגען איבער פעראנטווארטליכקייט פארן פאריגענס אומזאץ - שטייער - חוב, אויב מ'פיהרט ווייטער די אונטער-נעהמונג אין זעלבען לאקאל.

וועקסלען

אויב א בעזיצער פון א וועקסעל קלאגט דעם אויסשטעלער אויפן סמך פון א צאהל - בעפעהל (נאקאז זאפלאטי) מעג ער מאהנען נישט בלויז די איינענטליכע סומע, נאר אויך פראצענט און קאס-טען. אומאפהענגיג פון אומשטאנד צי ר'האט איהם דעם וועקסעל צייטליך פארגעשטעלט אדער נישט.

לאקאטארען - שוץ

וויבאלד עמיצער האט זיך אויף א פלאץ אויפ-געשטעלט א בנין פאר אייגענע געלד, אדער מיט א בעדינג, אז דער זעלבער בנין וועט איבערגיין אלס איינענטום פון ווירט, אונטערליגט דער בנין יא די בעשטימונגען פון לאקאטארען - שוץ.

א שאפע, ווארענדע, קיאסק פאלען ארונטער די בעשטימונגען פון לאקאטארען-שוץ.

אויף א שטעל, א בודקע, א סטראגאן אין דער גאס זענען נישט חל די בעשטימונגען פון לאקאטא-רען-שוץ.

אויב א סובלאקאטאר דינגט א טייל דירה ביז דער לאקאטאר וועט צוריקקומען פון דארף, געניסט ער נישט פון לאקאטארען-שוץ.

אין די מקומות, וואו ס'געפינען זיך זומער - וואוינונגען, אדער בעדער און קוראציע אנשטאלטען איז דער לאקאטארען-שוץ נישט חל אבער בלויז בנוגע קור-געסט. דאגעגען אויף שטענדיגע איינוואוי-נער אלזא אויף לענגערע וואוינענדע, ווי א זומער, איז דער לאקאטארען-שוץ יא חל.

אויב עמיצער דינגט ביי-א ווירט א שטיקעל פלאץ, בכדי אוועקצושטעלען א רעקלאמע קעסטעל, איז דערויף דער לאקאטארען-שוץ נישט חל.

צינזען

ס'איז גילטיג א פריער אפמאך בנוגע דער הויך פון צינזען אדער נישט העכער, ווי דאס געזעץ דערלויבט.

ס'איז דעסגלייכען נישט דערלאזבאר, אז די געהעכערטע צינזען זאלען ווערען געהאלטען אונטער אנ'אזוי גערופענע קאנווענציאנעלע שטראפען ד. ה. אז אין פאל, ווען דער חוב וועט נישט בעצאהלט ווערען צום טערמין, איז דער בעל-חוב מחויב צו צאהלען א געוויסע געלד-שטראף דעם מאהנער.

עקסמיסיע - מאראטאריום

ארבייטסלאזיגקייט אליין בערעכטיגט נאך נישט צו בעקומען א מאראטאריום אויף עקסמיסיע, ס'מוז נאך זיין אנ'אנדערער פאקטאר: מאנגעל אין מיטלען צום לעבען.

קויפס - אפמאך

ס'איז דערלאזבאר אנ'אפמאך, לויט וועלכען דאס איינענטום-רעכט אויפן פערקויפטען חפץ וועט אי-בערגיין צום קויפער ערשט נאכדעם, ווי דער גאנ-צער בעטראג וועט בעצאהלט ווערען.

עקסמיסיעס

דאס ענדערען דורכן לאקאטאר די בעשטימונג פון לאקאל בערעכטיגט אויף אנ'עקסמיסיע נישט ווען דער ווירט האט דורך דער ענדערונג געליטען א שאדען, נאר אויב די ענדערונג איז א בעדייטענדע.

דאס דורכפיהרען א רעמאנט אהן דער הסכמה פון ווירט גיט נישט קיין מאטיוו פאר אנ'עקסמיסיע, סיידען דער רעמאנט איז אזוי דורכגעפיהרט געווא-רען, אז דער ווירט האט דערפון געהאט שאדען.

דאס פעהלען מעבעל אין שטוב, אדער דאס נעהמען ארבייטסלאזע רענטע גיט נישט קיין גרונד פאר אנ'עקסמיסיע.

ביים ארויסטראגען אנ'עקסמיסיע געגען א סוב-לאקאטאר צוליב נישט געהעריג זיך אויפפיהרען, מוז אין אכט גענומען ווערען דער קולטורעלער ניוואַ און די געזעלשאפטליכע דערציהונג פון ביידע צדדים.

גרונט דירה - געלד

אנ'ענטשיידונג פון שיידס-אמט פאר דירות - ענינים וועגען פעסטשטעלען גרונט דירה - געלד, ארויסגעגעבען פארן יאהר 1925 איז נישט פער-פליכטענד.

פערוויילונג
און עסטעטישער גענוס!
זעבען די פארשטעלונגען
היינט, 4 נאכמ. און 9 אוונט
אין פילהארמאניע

וואס דארף יעדער בעל-חוב און מאהנער וויסען וועגען זאיענטשעס און ליציטאציעס

בעגרעניצונג פון עקזעקוציעס

מ'טאר נישט לייגען קיין ארעסט אויף די געל-דער, וועלכע מ'בעקומט פון דער סאציאלער פערזי-כערונגס - אנשטאלט צוליב פערזיכערטקייט פון קראנקהייט אדער ארבייטסלאזיגקייט, אומאפהענגיג פון דער הויך פון דער בעקומענער סומע.

דאגעגען צו די רענטעס פון אנדערע פערזיכע-רונגען, צו די ארבייטס-לוינען פון גייסטיגע און פיזישע ארבייטער, צו די פענסיעס פון בעאמטע, אלימענטען און רעמונעראציעס אויך צו אלע אנדערע געהאלטער, וועלכע דער בעל-חוב בעקומט פעריאדיש אויסגעצאהלט מעג אנ'עקזעקוציע יא געווענדעט ווע-רען.

דער ארעסט קאן געלייגט ווערען בלויז אויף איין פינפטעל פון דער אויסגעצאהלטער סומע. אויב געגען דעם זעלבען בעל-חוב ווערט געפיהרט אנ'-עקזעקוציע פאר אלימענטען און גלייכצייטיג אויך פאר אנדערע חובות, קאן געלייגט ווערען אנ'ארעסט אויך אויפן צווייטען פינפטעל. וויבאלד איין פינפ-טעל גענוגענד נישט צו דעקען אלע פערהאנדענע חובות.

אין אזא פאל ווערט איין פינפטעל בעשטימט פאר אלימענטען און דאס אנדערע פינפטעל, פאר אלע איבעריגע חובות.

אלענפאלס אויב די פענסיע איבערשטייגט נישט די סומע פון 100 גילדען א חודש טאר מען אויף איהר נישט לייגען קיין עקזעקוציע. די דאזיגע בע-גרעניצונג האט נישט קיין אנווענדונג לגבי תביעות וועגען אלימענטען. פאר אזא חוב קאן געלייגט ווע-רען אנ'ארעסט אויף א גאנצע אפילו קלענער ווי 100 גילדען א חודש.

וואס שייך דעם בעטראג ביז 100 גילדען א חודש, וואס איז פריי פון אנ'עקזעקוציע, מיינט מען דא נישט בלויז פון איין הכנסה-קוואל, נאר פון אלע קוואלען צוזאמען.

ס'טאר דעסגלייכען אויך נישט געלייגט ווערען קיין ארעסט אויף די סומען, וועלכע דער בעל-חוב האט בעקומען אלס אונטערשטיצונג פון קרובים, בכדי צו ראטעווען זיך, זיין בני-בית פון א קראנק-הייט, טויט-פאל אדער אנדערע צרה.

בעגרעניצונג פון זאיענטשעס

דער קאמארניק איז בערעכטיגט צו סעקוועסט-רירען נאר די חפצים, וועלכע געהערען צום בעל-חוב און געפינען זיך אין זיין אדער דעם מאהנערס בעזיץ.

דאגעגען טאר נישט דורכגעפיהרט ווערען קיין זאיענטשע אין א פרעמדען לאקאל אויף חפצים, וועלכע זענען אפילו אומבעשטריטליך דאס איינענטום פון בעל-חוב אהן אונטערשייד צי דער קאמארניק פרובט צו מאכען די זאיענטשע ביי דער פרעמדער פערזאן מיט דער איינענער איניציאטיווע אדער לויט פערלאנג פון בעל-חוב.

בלויז אין דעם איינציגען פאל, ווען דער פערזאן, אין וועמעס בעזיץ דעם בעל-חוב'ס חפץ געפינט זיך, דריקט אויס איהר בפירושע הסכמה אויף אזא זאיענטשע מעג מען זי דאן דורכפיהרען.

וויבאלד ס'ווערט געלייגט א זאיענטשע אויף חפצים, וועלכע געפינען זיך אין בעל-חוב'ס בעזיץ, הגם זיי זענען נישט זיין איינענטום, איז ער פער-פליכטעט גלייך ביים סעקוועסטרירען צו מעלדען דעם קאמארניק, אז די פערנומענע חפצים געהערען נישט צו איהם נאר צו אנדערע אנגעוויזענע פער-זאנען. קוים איז דער בעל-חוב בעת'ן לייגען דעם ארעסט גראד נישט געווען אנוועזענד, מוז די דער-מאהנטע מעלדונג און אנווייזונג געמאכט ווערען באלד נאכן דערהאלטען די אפשריפט פון זאיענטשע פרא-טאקאל.

דער קאמארניק איז ווייטער מחויב פון זיין זייט מיטצוטיילען די אנגעגעבענע דורכן בעל-חוב איי-גענטימער וועגען דורכגעפיהרטען ארעסט פון זיי-ערע חפצים.

אין פאל, ווען צו א בעל-חוב געהער בלויז א טייל פון א חפץ, למשל א העלפט אדער א דריטעל מאשין, מעג דער ארעסט געלייגט ווערען בלויז אויף דעם טייל.

ה. אקערמאן

ער און זיינע פרויען

ראמאן פון יודישען לעבען

50

עס איז צווישען אונז געווארען א סומאטאכע, א פאניק. און פון שרעק האבען מיר אלע אנגע-הויבען צו לויפען נישט וויסענדיג אליין וואוהין. מיר זענען זיך אלע צעלאפען צווישען די ביימער פון דער לאנקע, און אט אין יענער סומאטאכע איז מיר מיין געליבטע פאליא ענטרונען פון אונטער די הענט — און פון דאן אן האב איך זי שוין מעהר נישט געזעהען.

פון שרעק בין איך געווארען אזוי צעטומעלט און צעטראגען, אז ווען איך בין ארויס פון דער לאנקע (ס'איז שוין דאן געווען נאך האלבער נאכט) האב איך זיך ערשט אויף דער אכסניה אויף יענער זייט גרעניץ וואו ס'איז אפגערעדט געווען צווישען אונזער גרופע זיך צו טרעפען, געכאפט, אז פאליא איז נישטא. דאס האט מיך זעהר דערשלאגען, איך בין געווארען היסטעריש; איך האב מיר קיין ארט נישט געקענט געפינען און כ'האב אזוי גע-וויינט, אז די ארומיגע האבען מיך געטרייסט — „זי וועט זיך אפזוכען אייער כלה" — אבער ווען ס'איז שוין טאג געווארען און פאליא האט זיך נאך אלץ נישט בעוויזען אין יענער אכסניה, איז מיין אומרוהיגקייט געוואקסען און איך האב שוין אי-בערגעטראכט דאס ערגסטע, „ווער ווייסט, וואס מיט איהר האט געטראפען" — האב איך געוויינט און געקלאגט, און האב נישט געוואוסט, וואס צו טון. אזוי איז פאראיבער א מעת-לעת און נאך א מעת-לעת און פאליא'ן האב איך נישט געזעהען, איין שטיקעל טרייסט האב איך געהאט, אז מיט פאליא'ן איז קיין בייז נישט געשעהען, און דאס האב איך געטראכט צוליב דעם, וואס א חוץ פאליא'ן האבען נאך צוויי מענשען געפעלט — א מאן מיט א פרוי — פון אונזער גרופע, און דערמיט האבען מיר די איבעריגע איינגענומען, אז כ'האב זיך נישט וואס צו זארגען, פאליא — האבען זיי מיך געטרייסט — וועט מיט די איבעריגע צוויי פערפאלענע אונז טרעפען ביי דער שיף.

און אזוי האב איך זיך געלאזט איינרעדען און בין מיט דער גרופע אפגעפאהרען צו דער שיף מיט דער האפנונג, אז דארטען וועל איך בעגעגענען פאליא'ן.

די שיף האט געדארפט אפגעהן פון ראטערדאם, און ווען איך בין געקומען אהינצו און האב פאליא'ן אויך נישט געפונען, איז מיר שוין די גאנצע גע-שיכטע נישט געפעלען געווארען. איך האב איינ-געלייגט וועלטען, איך האב נישט גערוהט און האב פאליא'ן ארומגעזוכט איבער דער גאנצער שטאט, אבער אומזיסט: זי איז נישט געווען.

אמת טאקע, אז די אנדערע צוויי פערפאלענע האבען זיך אויך נאך נישט געהאט אפגעזוכט, אבער דאס האט מיר נאר אביסעל בעלינדערט מיין וועהטאג, אבער נישט אינגאנצען.

„גאט אין הימעל — האב איך אלץ געטראכט — וואס זאל האבען מיט פאליא'ן געשעהען!.. האט מען זי געשאסען?.. לעבט זי?.. איז זי פערוואונ-דעט?... וואס איז געשעהען מיט איהר?"

דערווייל נעמט מען מיר איינרעדען, וואס איז, אז פאליא (מיט די איבעריגע צוויי) זענען אפגע-פאהרען מיט אנ'אנדער שיף פאר אונז, ווייל מיר האבען זיך פערשפעטיגט מיט עטליכע טעג לענגער אין וועג. און די שלעכט עס זאל אין דער אמת'ען נישט זיין, וויל א מענש דאך גלויבען אויף בעסערס, און אזוי האט מען מיר איינגערעדט, אז איך זאל זיך ארויפזעצען אויף דער שיף און אפפאהרען קיין אמעריקע און דארטען וועל איך שוין באגעגע-נען זיך מיט פאליא'ן. היינט-צו-טאג, ווען איך טראכט וועגען יענער פאסירונג מיט פאליא'ן, און איך טראכט גאנץ אפט וועגען דעם, קען זיך מיר גאר נישט לייגען אויפ'ן שכל, ווי אזוי איך האב זיך געלאזט איינרעדען אליין אוועקצופאהרען קיין אמע-ריקע, וויסענדיג, אז כ'האב פאליא'ן פערלארען אויפ'ן וועג. און איך ערקלער עס מיר עד היום דערמיט, וואס איך בין דאן געווען אזוי דערשלאגען פון דעם, וואס ס'האט געטראפען, אז מ'האט מיר אלעס געקאנט איינרעדען.

ווען די שיף איז אפגעגאנגען פונ'ם ברעג און איך האב מיך שוין געפונען אין די טיפע וואסערען, האט מיר שוין באנג געטון אויף דעם, וואס כ'האב זיך געלאזט איינרעדען אפצופאהרען אליין, נישט וויסענדיג אויף זיכער, וואו פאליא איז. איך בין אריין אין אזא פערצווייפלונג, אז כ'האב שוין מיינע צרות נישט געקענט אויסהאל-טען און כ'האב זיך שוין געוואלט אריינווארפען אין וואסער אריין. און ווען נישט די גרופע אונזערע וואס האט מיך געהיט שריט און טריט, וואלט איך שוין היינט צו-טאג נישט געווען צווישען די לעבעדיגע. און איך ווייס נישט צי איך וואלט עפעס געווען אנגעקומען, וואלט מ'וואלט זיך דאן טאקע אריין אין ים...

קומענדיג קיין קעסעל גארדען האב איך זיך באלד געווענדעט צום „האיאס" אויסצוגעפינען, אפשר ווייסען זיי עפעס וועגען פאליא'ן — אבער זיי האבען גאר נישט געוואוסט. מיר איז געווען ביטער און פינסטער. אליין אין א פרעמד לאנד און נאך אזא איבערלעבעניש — האב איך געמיינט, אז איך וועל עס נישט אריבערטראגען.

איך האב נישט גערוהט, און וואו א שיף-קאמפאניע בין איך ביי איהר געווען און האב זיך נאכגעפרעגט, אפשר איז פאליא געקומען אויף זייער א שיף, אבער אומעטום האט מען מיר געענט-פערט איין און דעם זעלביגען ענטפער: ניין, און דער ענטפער איז געווען ווי א שפיז אין מיין הארץ.

(פארטזעצונג קומט)

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

נייער פאלקסבלאט

פעראָרדנונג פון סטאַראָסטווע אפצולעגן די וואַהלען צו דער קהלה אויף אַנ'אומבעשטימטער צייט

די קאַדענץ פון דער פערוואַלטונג און ראַט איז פערלענגערט געוואָרען

נאָכדעם איז קיין לאָדז אָנגעקומען די אָפיציעלע פעראָרדנונג פון בילדונגס-מיניסטעריום וועגן אָפּלעגן די קהלה-וואַהלען אין לאָדז.

דער סטאַראָסטע האָט צוגעשיקט צו דער פערוואַלטונג פון דער יודישער קהלה פאָלגענדען בריף: „פעררופענדיג זיך אויף די ענטשפּרעכענדע געזעצען, לאָז איך אַ צייכ'ן עפענטליכען אינטערעס די וואַהלען צו דער לאָדזער קהלה, וועלכע איך האָב פעראָרדענט דעם 29 אויגוסט 1936.

דער נייער טערמין פון די וואַהלען וועט דורך מיר בעשטימט ווערן אין דער ענטשפּרעכענדער צייט.

די ביזאיצטיגע אָנפירונגס-אָרגאַנען פון דער יודישער קהלה אין לאָדז דאַרפען ווייטער ערפילען זייערע פונקציעס.

אויף דער דערמאָנטער דעפּעשע זיינט דאָס רעכט פּריינציפּראָגען אַנ'אָנקלאַגע צו דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע אין פערלויף פון 14 טאָג, רעכענדיג פון צווייטען טאָג ווען די דאָזיקע פעראָרדנונג ווערט צוגעשטעלט.

וועגען דעם דאַרף מען מיטטיילען דעם וואַהל-קאָמיסיע פאַר די וואַהלען צו דער יודישער קהלה אין לאָדז דערמיט, אַז די קאָמיסיע דאַרף איבעררייסען די אָנגעהויבענע וואַהל-אַרבעט.

אין צוזאַמענהאַנג מיטן פערלענגערן די קאַדענץ פון דער קהלה-פערוואַלטונג און קהלה-ראַט, האָט פּרעזעס מינצבערג אויף היינט צונויפגערופען אַ בעראַטונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג, קהלה-ראַט און ראַבינאַט וועגען דער רעאָרגאַניזאַציע אין דער שחיטה-אָפּטיילונג, וועלכע מוז אַדורכגעפירט ווערן אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וואָס דעם 1 יאַנואַר גייט אַריין אין קראַפט דאָס נייע געזעץ וועגען בעגרעניצען די יודישע שחיטה.

1 ,00 זל. וועט קאָסטען די ווינטער-הילף אין לאָדז

צושלאַג צו שטייערן, אויף פענסיעס און פאַטענטען

אין זאַל פון שטאָט-ראַט, איז פאָרגעקומען די אָרגאַניזיר-פערזאַמלונג פון שטאָטישען קאָמיטעט פאַר ווינטער-הילף אין לאָדז.

אויף דער פערזאַמלונג איז בעשלאָסען געוואָרען, איינצוטיילען די שטאָט אין ראַיאָנען. די לאָקאַלע ראַיאָן-קאָמיטעטען וועלען זיך געפינען אין די לאָקאַלען פון די פאָליציי-קאָמיסאַריאַטען. די ראַיאָן-קאָמיטעטען וועלען אָנעמען אָנמעלדונגען וועגען שטיצע און עס איבערגעבען די סעקציעס.

פון דער הילף-אַקציע וועלען גענוסען אכט טויזענד פאַמיליעס (אַנ'ערך דרייסיג טויזענד נפשות). די שטיצע וועט אַרויסגעגעבען ווערן אין לעבענסמיטעל-אַרטיקלען אָדער מיטאָגען. אויף צו דעקען די אויסגאַבען וועט נויטיג זיין 220,000 זל. אַ חודש. אויף דער גאַנצער צייט פון דער סעקציע, וועט מען דאַרפען אַ סומע פון 1,320,000 זל.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען, זיך צו ווענדען מיט אַנ'אַפּעל צו דער געזעלשאַפט, צו געבען שפּענדען אויף פאָלגענדען אופן:

בעאַמטע ווערען פון שטייער וועלען נאָר די, וועלכע וואוינען אין 1-צימערדיקע וואוינונגען, ווער ס'וואוינט אין צוויי צימער וועט צאָהלען אַ ולאָטע אַ חודש, אין 3 צימער — 3 זל. אַ חודש, אין 4 צימער — 10 זל. אין 5 צימער — 5 זל. פון יעדען צימער, און 6 צימערן — 7 זל. פון יעדען צימער.

אַ חוץ דעם וועלען סוחרים און אינדוסטריעלער צאָהלען פון 1 ביז 2 פּראָצענט פון אומזאַץ אין יאָהר 1935.

פאַטענטען-בעזיצער פון ערשטער קאַטעגאָריע וועלען בעשטייערט ווערען מיט 500 זל. פון 2-טער קאַטעגאָריע אין וואַרשאַ און לאָדז 80 זל. פון דריטער קאַטעגאָריע 30 זל. פון פירטער קאַטעגאָריע 5 זל.

גייסטיגע און פיזישע אַרבייטער, וואָס פערדינען ביז 400 זל. אַ חודש וועלען בעשטייערט ווערען נאָר דורך זייערע וואוינונגען. פון 401 ביז 600 זל. וועלען צאָהלען 1 פּראָצענט פון זייער געהאַלט. פון 600 ביז 1000 זל. — 1½ פּראָצ. פון 1001 ביז 2000 זל. — ? פּראָצ. פון 1001 ביז 2000 זל. — 2 פּראָצ. פון 2001 ביז 3000 זל. — 3 פּראָצ. פון 3001 ביז 5000 זל. — 4 פּראָצ. העכער פון 5 טויזענד זל. 5 פּראָצ.

האַנדוועקער וועלען צאָהלען פון אומזאַץ, אָדער לויט די קאַטעגאָריע פאַטענטען.

צום סוף זענען געוועהלט געוואָרען מיטגליעדער פון די סעקציעס.

אין אויספיהרונגס-קאָמיטעט זענען אַריין: פּרעז. גאַדלעווסקי, וויצע-פּרעז. פאַנטשעק, וויצע-פּרעזעס קאָזלאָווסקי, נאַטשעלניק ד"ר וורזאָגא, פּולק. פאָגעל, סענאַטאָר הייםאַן-יאַרעצקי, פּראָפ. פּאַדגורסקי, נאַטשעלניק פּורטאַל, אינזש. עבערהאַרדט, דער רב פיינער, דיר. יאַבקאָווסקי, גלח קאַשינסקי, פּאַסטאָר קאָטולאַ, אינזש. מיכאַעליס, אַדוו. פּאַוולאָויטסקי, נאַטשעלניק וויטלאָווסקי.

אין דער רעוו. קאָמיסיע: אַנטאָן כאַראַש, ריכטער קאָנאָזשעווסקי, דעפּ. וואָדאָווסקי, אינזש. וואַליגורסקי, פּר. וואַשקעוויטש.

די שטרייק-בעוועגונג אין לאָדז

דער שטרייק פון שניידער-כאַלופּניקעס דויערט

(א) אנהויב פאָריגע וואָך איז אויסגעבראָכען אַ שטרייק פון שניידער-כאַלופּניקעס, וואָס אַרבייטען אויף בעשטעל.

אין רעזולטאַט פון די אונטערהאַנדלונגען איז דערגרייכט געוואָרען אַ הסכם מכוח דעם לוין פאַר די כאַלופּניקעס, וואָס נייען קינדער-גאַרניטורלעך. דער שטרייק אָבער פון די מענער-שניידער דויערט ווייטער און די אונטערהאַנדלונגען וועגען זיי דאַרפען פאָרטגעזעצט ווערען מאָנטאָג.

ליקווידירט דעם שטרייק אין דער פירמע בארנשטיין און זאַנים

(א) נעכטען איז אין אַרבייטס-אינספּעקטאָראַט פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מכוח'ן ליקווידירען דעם סכסוך אין דער פאַבריק פון דער פירמע באַרגשטיין און זאַנים (זשגאַווער 23), וואָס איז אויסגעבראָכען מחמת'ן נישט האָנאָרירען דעם קאָלעקטיוון אָפּמאַך. דער סכסוך איז געמילדערט געוואָרען און פון מאָנטאָג אָן שטעלען זיך די אַרבייטער נאָרמאַל צו דער אַרבייט.

דער סכסוך ביי עיטינגאָנען

(א) אין עיטינגאָנ'ס פאַבריק-אין דער שפּינעריי, וועבעריי, פאַרבעריי און אַפּרעטור — איז אויסגעבראָכען אַ סכסוך צוליב דעם, וואָס די אַרבייטער פאָדערן בעצאָהלט פאַר פוצען די מאַשינען אין איבערשעה'ן, אין די ערב יום-טוב-און זונטאָג טעג, ווי אויך וועגען אורלויבען, אַקאָרד-סטאַוקעס, א.א.וו.

די ביז-איצטיגע קאָנפערענצען האָבען נישט געגעבען קיין פּאָזיטיווען רעזולטאַט.

אויף דער לעצטער קאָנפערענץ האָבען די פאָרשטייער פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען דערקלערט, אַז די פראַגע וועגען בעלוינונג פאַרן פוצען די מאַשינען וועלען זיי זיך ווענדען אין אַרבייטס-גריכט. וועגען די איבעריגע שטרייט-ענינים וועט ווייטער אונטערהאַנדלט ווערען.

ביי „אַלאַרט רוסאַ"

(א) אין שייכות מיטן אָקופּאַציע-שטרייק אין דער פאַבריק פון דער פירמע „אַלאַרט רוסאַ" (קאָנטנע 19) האָט די אַדמיניסטראַציע פון דער ראָזיגער פאַבריק אַרויסגעגעבען אַ מעלדונג, אין וועלכער די אַרבייטער ווערען אויפגעפאָדערט צו פערלאָזען די מויערן פון דער פאַבריק, ווייל דער אָפּמאַך זאָל זיין איבערגעריסען צוליב זייער שולד.

מחמת דער צופלוס פון פאַרע אין דער פאַבריק איז אָפּגעשטעלט געוואָרען האָבען פיעל אַרבייטער און אַרבייטערינס געחלשט פאַר קעלט און גויס שפּאַנונג, און די סיטואַציע איז שטאַרק אָנגעשטרענגט געוואָרען. די אַרבייטער האָבען אָבער אויך נישט אַרויסגעלאָזט פון דער פאַבריק די פאָרן-פאַסטענס, וועלכע מ'האָט געדאַרפט אַפּפיהרען צו די אָפּנעהמער.

עהרנעכטען אין אָווענד איז אין שייכות דערמיט אָרפּגעקומען אין דער פאַבריק אַ שטאַרקע אָפּטיילונג פון פוסגייער- און רייטער-פאָליציי, אונטער וועלכערס וואַך עס איז אַרויסגעפיהרט געוואָרען דער נויטיגער סכום גאָרן.

נעכטען איז פאָרגעקומען אין אַרבייטס-אינספּעקטאָריאַט אַנ'איינזייטיגע קאָנפערענץ מיט די אַרבייטער-דעלעגאַטען. מאָנטאָג וועט זיין קאָנפערענץ פאָרקומען מיט די פאָרשטייער פון דער פירמע, און אויף דינסטאָג איז בעשטימט אַ קאָנפערענץ מיט ביידע צדדים.

דער שטרייק דויערט ווייטער און 2,300 אַרבייטער אָקופּירען די מויערן פון דער פאַבריק.

מ. וויבדער פּרעזענטירט פאַר דעם לאָדזשער טעאַטער-עולם אַמעריקאַס גרעסטע וועלט-סטאַרען

לוסי און מישא גערמאַן

מיט זייער ספּעציעל געקליבענעם אַנסאַמבל (לויט א. ב.)

זול. גאַדיס, יעקב גרינשפּאַן, דוד האַמבורגער, שמחה וויינטרויב, לאלא יאַקובאָוויטש, באַשע ליבנאַלד, הענלא לוקסענבורג, מאַקס סאַדאָווסקי, דאָרא רובינא, טוביה ראָזענבערג, אַרנאַלד ריבאַק.

היינט זונטאָג, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען און 9 אָוונט

רחל'ס קינדער

אין 3 אַקטען, 6 בילדער פון זיגלער, שטיינבערג. מוזיק פון האַרי סקאָל.

טעכנישער לייטער: בעני עפּשטיין

בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה ביז 2 און פון 5 נאָכמ. אין קאַסע.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"

ציגעל-גאַס 27, טעל. 112-25

דיר. דוד צעלמייסטער.

זונטאָג, 1 נאָוועמבער

ט"ז מרחשון תרצז

זון-אויפגאַנג 4.00

זון-אונטערגאַנג 7.31

יאָהרגאַנג 1916

מאָרגען מאָנטאָג, ד. 1 נאָוועמבער דאַרפען זיך שטעלען די יאָהר-גענג פון 1916, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען פאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

A B

און פון 12-טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

A B C D E F G H Ch I J

פאַר'ן האַנדלען זונטאָג

(א) פאַר'ן האַנדלען זונטאָג, דורך די הינטער-טירען, זענען לעצטענס צונויפגעשטעלט געוואָרען 19 פּראָטאָקאָלען אויף דער נאָוואָמיעסקאַגאַס.

11 פון די סוחרים האָבען בעקומען פון סטאַראָסטווע-געריכט אורטיילען צו בעצאָהלען פערשידענע געלד-שטראָפען.

טרויער נאָכ'ן טויט פון דאַשינסקי'ן

(א) די ידיעה וועגען טויט פון דעם פיהרער פון פּ.פּ.ס. דעם געוועז. סיים-מאַרשאַלעק איגנאַצי דאַשינסקי, האָט אין די לאָדזער אַרבייטער-קרייזען געמאַכט אַ טיפען רושם.

אין שייכות דערמיט וועלען איינגעאָרדענט ווערען אַ רייה טרויער-אַקאַדעמיעס א. א. פעראַנשטאַלטונגען.

צו דער לוויה, וואָס קומט פאַר דינסטאָג אין קראָקע פאָהרט אַרויס פון לאָדז אַ דעלעגאַציע פון פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, פון פּ.פּ.ס., פון „בונד" און פון דער דייטשער אַרבייטס-פּאַרטיי.

אַ פּראָגראַם פון כל-טוב

דאָס וועט איהר האָבען היינט, זונטאָג, 4 נאָכמ. און 9 אָוונט אין יודישען טעאַטער פילהאַרמאָניע.

אַ מאָרד צוליב 2 זלאָטעס

(א) קאַזשימיערזש מיכאַלאַק, אַ פויער פון דאָרף אָכלינאָדוזשאַ, קאַניבער קרייז, איז געווען שולדיג אַ חוב, 2 זלאָטעס, זיינעם אַ שכן, קאַראָל קאַלינסקי, און אַזוי ווי ער האָט זיך נישט געאיילט דעם חוב צו בעצאָהלען האָט קאַלינסקי דערשטאָכען מיכאַלאַק'ן אויף טויט.

אַ „נאַדזור"

די פירמע ש. געלבאָווסקי (פרייהייטס-פּלאַץ 4) האָט אַריינגעטראָגען אין קרייז-געריכט אַ ביטע דורכ'ן אַדוו. פינעס וועגען אַ „נאַדזור".

אַפּטייקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ל. שטעסעל (לימאַנאָווסקיעגאָ 37), ש. יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), מ. סטאַניעלעוויטש (פּאָמאָרסקאַ 91), א. באַרקאָווסקי (זאַוואַדזקאַ 45), ב. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטשאַ 6), ס. האַמבורג (גלובנאַ 50), ל. פּאַוולאָווסקי (פּעטריקאָווער 307).

ZACHĘTA

זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג!

פּרעכטיגע סאַלאָן-קאָמעדיע — פּוילישע פּראָדוקציע א. נ.

„ליבנאַר מיך"

אין די הויפּט-ראָלן: Lidjá Wysocka K. Stępowski, M. Znicz, Sielański i inni

אויסער'ן פּראָגראַם???

אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער בייטאָג.

צי איז אונטערגעצונדען געווארען די פאבריק פון דער פירמע פריוועס

4. און 5. טאג פון סענסאציאנעלען פראצעס אין לאדזער קרייז-געריכט

א טאג פון קאנפראנטאציעס

פריטאג איז פירטען טאג פון פראצעס געגען פאבריקאנט לעאן פריוועס, וועלכער ווערט באשול-דיגט אין אונטערצינדען זיין פאבריק, זענען פארגע-קומען א גאנצע רייה קאנפראנטאציעס.

אין אלע די דאזיגע קאנפראנטאציעס האט אנ-טייל גענומען דער עדות נוסבוים.

די ערשטע קאנפראנטאציע איז פארגעקומען צווי-שען עדות און דעם פאבריקס-מייסטער פריוועס'עס — היימאן.

פראקוראר צו היימאנ'ען: וויפיל קאמפלעטען שליסלען זענען געווען?

עדות: ס'זענען געווען 2 קאמפלעטען.

פארזיצער: פארוואס האט איהר דאס נישט ער-קלערט בעת אייער ערשטען עדות-זאגען.

עדות: דוכט זיך מיר. אז דאס געריכט האט מיך נישט געפרעגט וועגען דעם.

פארזיצער: און ווען זענען די שליסלען פער-שוואונדען געווארען?

עדות: ווען מ'האט איבערגעטראגען דאס קאנ-טאר.

פארזיצער: און ווען איז דאס אלטע קאנטאר ליקווידירט געווארען?

עדות: נאך דער ליקווידאציע פון דער פירמע „אסקא".

פראקוראר: צי זענען געבליבען די זעלבע שליס-לען אין די טירען?

עדות: יא.

אדוו. בראקמאן: צי איז דער עדות געווען ביי נוסבוים'ען נאך א פאסטען.

עדות: יא.

אדוו. בראקמאן: פון וואנען האט דער עדות געוואוסט, אז נוסבוים פערטיילט פאסטענס!

פארזיצער רייסט איבער: איך בעט נישט צו שטעלען קיין פראוואקאציאנערע פראגען.

אדוואקאט: איך שטעל נישט קיין פראוואקאציאנע-רע פראגען.

עדות: נוסבוים איז אן'איינפלוסרייכער מענש ער האט פיל בעקאנטע.

דאן פיהרט דאס געריכט א צווייטע קאנפראנ-טאציע. צווישען נוסבוים'ען און פריוועסעס שלא-סער באטשינסקי.

פארזיצער צו באטשינסקי'ן: צי זענען פריהער געווען צוויי קאמפלעטען שליסלען?

עדות: מעגליך.

פראקוראר: צי האט איהר צוגעפאסט שליס-לען.

עדות: מעגליך.

אויף דער ווייטערדיגער פראגע ענטפערט ווייטער דער עדות, אז ס'איז מעגליך...

ריהרענדע ערקלערונג פון נפתלי פריוועס

דאן ווערט אויסגעהערט דער עדות נפתלי פרי-וועס, דער פאטער פון אנגעקלאגטען. ער רעדט שטיל מיט א ציטערנדיגען שטים, ער בעהערשט זיך אבער און הויבט אן געגוי צו דערצעהלען די געשיכטע פון „פזשעמיסל יעדוואבני" און פון דער פירמע „אסקא".

„פזשעמיסל יעדוואבני" איז געגרינדעט געווא-רען אין יאהר 1924 מיט א קאפיטאל פון 200 טוי-זענד זל. פון א רואינירטער פירמע האט מען דע-מאלט אפגעקויפט די פאבריקס - בנינים אויף שרוד-מיעסקא 22 פאר 20 טויזענד זל. דורך עטליכע יאהר האט זיך די פירמע גוט אנטוויקעלט, שפעטער אבער האט מען געמוזט אנקומען צו א באנק-הלוואה. איינע פון די באנקען, וועלכען די פירמע איז שולדיג גע-בליבען אנדערטהאלבען מיליאן זל. האט מסכים גע-ווען צו רעגולירען דעם חוב אויף א סומע פון 60 טויזענד דאלאר, שפעטער איז געקומען קיין לאדז פון אמעריקא א געוויסער לעווענשטיין, וועלכער האט פארגעלעגט דעם עדות צו גרינדען א פארבערײ און אפרעטור פון זיידענע סחורות אונטער דער פירמע „אסקא" (אמעריקאן סילק קארפארישאן), צום שותפות זענען צוגעשטאנען אזשעך און שידלאווסקי.

פארזיצער: וויפיל האט מען אריינגעלעגט אין „אסקא".

עדות: 5000 זל.

פארזיצער: און וויפיל האט אריינגעלעגט דער אמעריקאנער מיליאנער?

עדות: 2000 זל.

פארזיצער: ווי אזוי האט פראספערירט די פיר-מע „אסקא".

עדות: גארנישט שלעכט, ווען נישט די וועבע-ריי, אין אלץ איז שולדיג נוסבוים, וועלכער איז גע-קומען צו אונז מיט א פארשלאג, אז ער וועט אר-בייטען אומזיסט. צוליב זיין שלימזלדיגקייט איז די פירמע אינגאנצען רואינירט געווארען, צום סוף האט דער שטייער-אמט צוגענומען די גאנצע סחורה און „אסקא" האט געמוזט ליקווידירט ווערען.

פארזיצער: און וויפיל טעג נאכ'ן צונעהמען די סחורה איז דער עדות אוועקגעפאהרען פון לאדז און וואו אהין?

עדות: גענוי געדענק איך נישט, איך ווייס אז איך בין ארויסגעפאהרען קיין אטוואצק.

— און אייערע זיהן?

— איינער קיין פאריז, און דער צווייטער ווייס איך נישט.

— און נאך „אסקא", וואס האט איהר געטון.

— איך בין די גאנצע צייט געווען אין ווארשא. דארט האבען מיר עטליכע הייזער, וועלכע געהערען צו דער פאמיליע און דעם בעריהמטען אייזען-לאגער אויף נאשיבאווסקא גאס.

פארזיצער: צי האט איהר זיך נאכ'ן צוריקקו-מען פון ווארשא געזעהן מיט נוסבוים'ען?

עדות: ניין, אויף זיין בריף האב איך געענט-פערט, אז איך וויל איהם נישט קענען.

דאן דערצעהלט דער עדות, וואס האט געבונדען די פירמע „פזשעמיסל יעדוואבני" מיט ווייסבערג'ן, אויף וועלכען די פאליסעס זענען געווען צעדירט.

פראקוראר: איך וועל אייך שטעלען א פראגע, אויף וועלכער איהר האט דאס רעכט נישט צו ענט-פערן. צי האט איהר אין יאהר 1933 צוגערעדט נוס-בוים'ען אונטערצוצינדען די פאבריק, כדי אפצונעה-מען די אסעקוראציע-פרעמיע?

עדות: פארוואס זאל איך נישט ענטפערן אויף דער פראגע: קיינמאל אין מיין לעבען איז מיר אזא געדאנק נישט געקומען אין קאפ אריין, איך בין אן אנשטענדיגער מענש, אונזער פאמיליע איז בעקאנט און גאנץ פוילען, מיר וואוינען 130 יאהר אין ווארשא און זענען צו אונזער וואוינארט הארציג צוגעבונדען. מיר זענען אמאל געווען מיליאנערען, מ'טאר נישט מיין קינד פארווארפען אזא פערברעכען ווי מען ווארפט איהם איצט פאר.

ביי די ווערטער ברעכט דער עדות צוזאמען און הויבט אן שטארק צו וויינען, דער אנגעקלאגטער לעאן פריוועס, וועלכער איז דורך דער גאנצער צייט פון פראצעס פולשטענדיג רוהיג, הויבט אויך אן צו וויינען.

נאך דער שרפה, דערצעהלט ווייטער דער עדות נפתלי פריוועס, איז צו מיין ברודער משה געקומען נוסבוים און געזאגט, אז אויב ער וועט בעקומען עט-ליכע טויזענד זל. וועט ער זיין שטיל, נאר אויב מיר וועלען איהם נישט געבען, וועט ער שרייבען אנאני-מען, אז מיר האבען די פאבריק אונטערגעצונדען.

פארזיצער: וואס פארא ציל האט ער געהאט דערין?

עדות: איך מיין, אז ער האט געוואלט נקמה נע-מען.

צוליב די געוואלטיגע סתירות אין די ערקלע-רונגען פון פריוועס'ן און נפתלי פריוועס בעט דער פראקוראר אדורכצופירען צווישען זיי א קאנפראנטא-ציע.

פארזיצער צום עדות: ווי אזוי איז אייער מיינונג וועגען דער שרפה?

עדות: וועגען א בכיוונדיגע אונטערצינדונג קען קיין רייד נישט זיין, שטענדיג איז ביי אונז אין דער פאבריק געווען אפפאל און שטענדיג איז דארט גע-ווען נאפט. קיינער פון די מייניגע זענען דאס פער-ברעכען נישט בעגאנגען, און דא זאגט מען בסדר, אז מיין זוהן איז א פערברעכער (דער עדות הויבט ווידער אן צו וויינען).

פארזיצער: וואס האט איהר דערויף געזאגט, ווען מ'האט אייך מיטגעטיילט, אז אייער זוהן איז ארעסטירט.

עדות: איך האב גארנישט געקאנט רעדען, אזוי איבערראשט בין איך געווען, מ'האט מיר געזאגט, אז מיין זוהן האט אונטערגעצונדען די פאבריק, ווייל ער האט געוואלט אפנעמען די אסעקוראציע-פרעמיע. ס'קען נישט זיין קיין גרעסערע נארישקייט, ווי דאס. אלע בנינים זענען געווען אסעקורירט אויף 600 טויזענד זל. השתּפּיי איז דער בנין, אין וועלכען עס האט אויסגעבראכען די שרפה ווערט געווען אינגאנ-צען הונדערט טויזענד זל., דאס פייער האט זיך בשום אופן נישט געקאנט אריבערכאפען אויף די אנדערע בנינים, ווייל זיי שטעהען ווייט אפגערוקט פון דעם, וואו ס'האט געברענט. דאס איז דאס זעלבע ווי אי מיצער וואלט געזאגט, אז ס'ברענט דער גראנד-הא-טעל און פון איהם קען זיך אנצינדען דאס געריכט, איך ווידערהאל, אז דאס איז אוממעגליך, אז מיין זוהן, מיין קינד זאל בעגעהן אזא שענדליכע טאט. מיר האבען פערלוירען מיליאנען, אבער מיר האבען נישט פערלוירען די עהרע און געפיהל פון מענש-ליכקייט.

פארזיצער: צי נאך דער שרפה האט איהר זיך גע-זעהן מיט דעם אנגעקלאגטען?

עדות: איך האב איהם דאס ערשטע מאל גע-זעהן דא אין געריכט.

ווייטערדיגע עדות

דאן ווערט אויסגעהערט דער עדות ציטרין, וועל-כער האט געזאלט, לויט'ן בעשולדיגונגסאקט, פער-קויפען לעאן פריוועס בוימוואל-אפפאל.

דער עדות ערקלערט, אז ער האט פריוועס'ן פער-קויפט בוימוואל - אפפאל.

אדוו. פארעלע: צי קענט איהר נוסבוים'ען?

עדות: איך האב גערעדט מיט איהם פערזענליך געשעפטען.

אדוו. פארעלע: צי איז ער אן ארענטליכער מענש.

עדות: ער זאגט, אז יא, אבער מיר איז ער נאך שולדיג פון יאהר 1931 300 זל. און בעצאהלט נישט

ווייטער גיט ערקלערונגען דער עדות ווידענבאר-טען. ער שטעלט פעסט, אז ער האט עטליכע מאל געקויפט מאשינען ביי די פריוועסעס אויף א סומע פון 16.500 זל. דאס איז געווען אין די יאהרען 1932 און 1933.

פארזיצער: מיט וועמען האט איהר געפיהרט די אונטערהאנדלונגען וועגען קויפען די מאשינען?

עדות: מיט נפתלי פריוועס, נוסבוים האט דע-מאלט בעקומען פון מיר 100 דאלאר פאר אויפ-שטעלען די מאשינען. א יאהר שפעטער האב איך געקויפט נאך 4 מאשינען, דאס האט פערקויפט נוס-בוים, אבער די רעכנונגען זענען אונטערגעשריבען געווארען דורך ל. פריוועס. נוסבוים האט בעקומען 500 זל. פאר פערמיטלונג. אין יאהר 1935 האב איך געקויפט 2 וועב-שטולען ביי לעאן פריוועס פאר 2150 זלאטעס.

פראקוראר: צי האט דער עדות זיך לעצטענס געזעהן מיט נפתלי פריוועס?

עדות: יא, נעכטען און היינט אין עדות-צימער.

פראקוראר: וועגען וואס האט איהר גערעדט?

עדות: פריוועס האט געזאגט, אז ער איז מורא, אז נוסבוים'ען קומט עפעס פון איהם, אפשר ער האט זיך אלץ אליין אפגענומען מיט פראצענט. נוסבוים האט צוגענומען 50 שטיק סחורה, דערפון האט ער 3 שטיק געגעבען די מייסטערס דזשעדזשיץ און היי-מאן און פאר זיך האט ער גענומען 47 שטיק.

דער פראקוראר בעט צו קאנפראנטירען די עדות נוסבוים מיט ווידענבארטען, דזשעדזשיץ און היי-מאן.

אדוו. בראקמאן: צי שטעלט איהר זיך פאר, אז נוסבוים זאל האבען בעקומען סחורה אויפ'ן חוב און דערנאך זאל ער נאך אמאל איינקלאגען פריוועסן אין געריכט.

עדות: כ'האב דעם איינדרוק, אז יא, דאס איז ענליך אויף איהם...

דאן קומט פאר די קאנפראנטאציע צווישען נוס-בוים'ען און ווידענבארטען. הערביי גיט נוסבוים אן א לאנגע ערקלערונג, ער האלט, אז ווידענבארטען איז נישט קיין סעריעזע פערזאן. ווייל ער קען נישט די פערהעלטענישען פון דער פירמע, ער ווידערהאלט, אז ער האט געפאדערט דער פירמע געלד אויף צו בעצאה-לען די חובות פון די ארבייטער, די סחורה האב איך גענומען — זאגט נוסבוים, אבער מיט דער הסכמה פון נפתלי פריוועס.

פארזיצער: וויפיל איז ווערט געווען דער גאנ-צער זייד און וויפיל איז אייך פון דער פירמע גע-קומען?

עדות: די סחורה איז ווערט געווען 5000 זל. און מיר איז געקומען 8000 זל. א חוץ פענסיע.

דער עדות ווידענבארטען ערקלערט, אז ס'איז פונקט פערקעהרט.

צום סוף זאגט נוסבוים: איך בעט דאס געריכט אז מ'זאל דא נישט רעדען וועגען מיינע פריוואטע ענינים, מען רייסט דא מיינע נערוועו און מיין עהר-ליכקייט.

נאך דער מיטאג-הפסקה קומט ווידער פאר א קאנפראנטאציע צווישען נוסבוים'ען און ציטרין.

פראקוראר (צו נוסבוים'ען): צי זענט איהר עפעס שולדיג ציטרינען און וויפיל?

עדות: איך בין איהם גארנישט שולדיג

פראקוראר: אין וועלכען יאהר זענט איהר ארויסגעפאהרען קיין פאלעסטינא?

עדות: דעם 7 דעצעמבער 1930, דערביי ווייזט נוסבוים זיין אויסלענדישען פאס

פראקוראר: און אפשר זענט איהר שולדיג גע-בליבען נוסבוימען געלד פאר'ן אוועקפאהרען

עדות: דאס איז אוממעגליך. ס'זענען געווען פאלען, אז מיר האבען זיך געטראפען מיט ציטרינען, אבער ער האט מיר גארנישט וועגען דעם געזאגט

עדות ציטרין: ער איז מיר שולדיג געבליבען 300 זל.

— צי האט איהר זיך געווענדעט צו נוסבוי-מען, אז ער זאל אייך אפגעבען די 300 זל?

— איך האב זיך נישט געווענדעט, ווייל ערשטענס איז דער חוב געווען פערעלטערט און צווייטענס איז ער דעמאלס געווען אן'אנגעשטעל-טער און האט נישט געהאט קיין געלד

עדות נוסבוים: אויב מ'רעדט שוין דא וועגען ציטרינען, וועלכער זיל איינרעדען, אז ער איז פריוועס א פריינד, זועלענדיג מיך פערשווארצען און דיסקרעדיטירען, מוז איך זאגען, אז ווען ער האט מיט עטליכע יאהר צוריק געוואלט פאכ-טען פריוועס פאבריק און איך האב איהם נישט געראטען, האט ער מיך אליין געווארענט פאר די פריוועס. אז דאס זענען געפעהרליכע מענשען

אדוו. בראקמאן (צו ציטרינען): האט אייך נוסבוים געזאגט אויפ'ן וועג אין געריכט?

עדות: ער האט מיר געזאגט, אז אויב ער וועט בעקומען פון די פריוועס דאס וואס עס קומט איהם וועט ער זיך ארויסציהען פון גאנצען פראצעס.

אדוו. בראקמאן (צו נוסבוימען) ווי אזוי האט איהר דאס פערשטאנען?

עדות: איך האב דאס אינגאנצען נישט פער-שטאנען. דאס איז אן'אדוואקאטישע פאליטיק.

פארזיצער: איך בעט דעם עדות זיך אויסצו-דריקען העפליכער צום אדוואקאט

עדות: איך קען נישט, איך מוז זיך פער-טיידיגען, מיך גרייפען אלע אן, אפילו דער דאזיגער אדוואקאט האט מיך נעכטען אנגעגריפען אין דער הארדעראבע

אדוו. בראקמאן: איך שטעה העכער ווי נוס-בוימס ערקלערונגען, אבער פון מיין זייט שטעל איך פעסט, אז איך האב איהם אויפמערקזאם גע-מאכט, אז ער זאל זיך נישט קריגען מיט די עדות אין געריכטס-בנין, איך בין שוין לאנגע יאהרען אן'אדוואקאט און קען מיינע רעכט און פליכטען און פון ה' נוסבוים וועל איך זיך נישט לאזען לערנען

עדות נוסבוים: איך שטעל פעסט, אז דורך דעם גאנצען פראצעס האב איך נישט בעפלעקט מיין מויל און געוויסען מיט ליגענס

אדוו. בראקמאן בעט, אז מ'זאל איהם לאזען אנקוקען נוסבוימס אויסלענדישען פאס

נוסבוים ווארפט דעם פאס אויפ'ן אדוואקא-טען-טיש

אדוו. בראקמאן: איך בעט נישט צו ווארפען

עדות: איך בעט מיך נישט צו לערנען

פארזיצער: איך מאך אויפמערקזאם דעם עדות אז ער פערהאלט זיך נישט ענטשפרעכען,

עדות: וואס זאל איך טון, אז אלע פער-שווארצען מיך

פארזיצער: דאס געריכט וועט שיצען דעם עדות.

אדוו. בראקמאן: אפשר וועט דאס געריכט נעה-מען אין שוץ אויך די אדוואקאטען

פארזיצער: די בעמערקונג איז איבריג

נוסבוים: זעהר ריכטיג (געלעכטער אין זאל)

דאן קומט פאר א קאנפראנטאציע צווישען נוסבוימען און נפתלי פריוועסן.

פראקוראר (צו פריוועסן): דער עדות נוס-בוים זאגט, אז איהר האט איהם צוגערעדט אונטער-צוצינדען די פאבריק

פריוועס: זאל ער מיר קוקען אין די אויגען אריין

ביידע קוקען זיך אן, דאן זאגט דער פראקו-ראר: אלזא איהר האלט אונטער אייערע ערקלע-רונגען

נוסבוים: איך האב נישט געזאגט קיין ווארט ליגען, זיי זענען בכלל נישט ווערט, אז זיי זאלען האבען אזא ארבייטער ווי איך...

נאך דער קאנפראנטאציע גיט ערקלערונגען דער עדות אייגעס, וועלכער זאגט, אז ער איז בע-עולה'ט געווארען דורך לעאן פריוועס דורך א יאהר האט ער איהם געגעבען גארן צום וועבען און נאך דער שרפה האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ס'איז פערהאן א מאנקא פון עטליכע הונדערט קילא.

איהם ענטפערט דער אנגעקלאגטער, וועל-כער בעווייזט מיט א זעלטענער פאך-קענטניש, אז דער עדות מאכט א פאלשע קאלקולאציע און דער עקספערט ליוואנסקי ערקלערט, אז דער עדות האט נישט קיין ריכטיגע טענות

דאן קומט פאר א קאנפראנטאציע צווישען עדות נוסבוים מיט דזשעדזשיצן.

דזשעדזשיץ ערקלערט קאטעגאריש, אז קיין צוויי קאמפלעטען שליסלען זענען נישט געווען, דאן ערקלערט דער עדות, אז נוסבוים האט איהם געהייסען איינפאקען סחורה אין א קאסטען ער האט געזאגט, אז ער וויל פערזיכערען אונזערע חובות, מיר האבען געגלויבט, אז ער וועט אונז נישט אפנארען, דאן האט ער דעם קאסטען אוועקגעפיהרט און אונז נישט בעצאהלט.

דאן גיט ערקלערונגען דער פרעזעס פון דער „ווידזעווער מאנופאקטור" אסקאר קאן, ער ער-קלערט, אז וועגען דער פירמע „אסקא" האט ער קיינמאל נישט געהערט

אדוו. פארעלע: און לעווענשטיינען אויס אמע-ריקא האט איהר געקענט

(ווייטער זעה 11-טע זייט)

דער אונטערשיד אין פרייז איז קליין...

די דיפערענץ אין דער קוואַ-ליטעט איז בעדייטענד! דאַ-ריבער פערלאַנגט אומ-בעדינגט נור דעם בערסאָן ספּאָרט-אפּצאַס שטאַטס א מאָסערע אנדערע נאָכ-מאַכונג

גערעדנקט!

היינט, זונטאג, 4 נאכמ. און 9 אוונט

דאס גרעסטע!

דאס שענסטע!

דאס בעסטע!

וואס א טעאטער קאן געבען

אין פילהארמאניע

היינט דער יוגענד־טאָג פאַר ארץ־ישראל אין פוילן
די איינטאָגיגע פאָלקס־אַקציע פון דער יוגענד פאַר'ן מפעל הבצרון

היינט קומט פאָר אין גאַנץ פוילען די גרויסע פאָלקס־אַקציע פון דער יוגענד פאַר ארץ־ישראל פון פ"ית ביז אַלטענער וועט די יוגענד אין יעדער שטאָט און שטעטל אַרומגיין פון הויז צו הויז, פון יחיד צו יחיד, אויפפאָדערנדיג צו אַ בייסטייער פאַרן ישוב און פאַר דער בעפעסטיגונג פונם ישוב אין ארץ־ישראל.

יודישע יוגענד!

איהר האָט נישט זוכה געווען צו שטעהן מיט אייערע ברידער און חברים אין קאַמף פאַר ארץ ישראל און פאַר דער יודישער בעפרייאונג. גיט לכל הפחות אַ קליינעם כופר־נפש. מ'פאָדערט פון אייך אַ מאָג אָנגעשטרענגטע אַרבייט. אין ארץ־ישראל שטעהט מען שוין באַלד 200 נעכט אויף דער שמירה און מען שטויסט אָפּ אָנפאַלען. זייט פינקטליך! צו דער שמירה און צו דער אַרבייט אין ארץ ישראל קומט מען פינקטליך. איהר העלפט קעמפען פאַר אייער עליה, פאַר אייער לעבענס־אינהאַלט, פאַר אייער צוקונפט.

דער היינטיגער טאָג איז אַ מפקד און אַ פּרוב פאַר דער ציוניסטישער יוגענד.

יודישע עלטערן!

עס קומען היינט צו אייך אייערע קינדער. זיי וועלען אייך אויפפאָדערן צו העלפען אין דער אַרבייט פאַר דעם שוץ און פערשטאַרקונג פונם ישוב, פאַר דער פערהערטערונג פון זייערע פאָזיציעס. עס איז אויך אַ שוץ און אַ פערשטאַרקונג פאַר אייך אַליין. עס איז אַ פערגרעסערונג פון דער עליה פון אייערע קינדער. עפענט פאַר זיי בּרייט אייערע טירען. כשהם זיי אנטקעגען, נעמט זיי אויף מיט אַ'אָפענער האַנד און אַנ'אָפענעם הארץ. עס איז אַ זאַמלונג פאַר ארץ ישראל און אויך אַ פאָלקס־צעהלונג פון די יודען, וואָס זענען טריי ארץ ישראל און דעם יודישען אויפבּויענדיגען געדאַנק.

ל. יפה

פוילישע יודען!
זאָל קיינער פון אייך נישט פעהלען
אין דער היינטיגער זאַמלונג פאַר ארץ־ישראל.
יוגענדליכע זאַמלער!
אַ גרויסע אַרבייט שטעהט אייך היינט פאָר.
זייט מוטיג, זייט דרייסט!
איהר זאַמעלט דאָס פאָלק,
איהר טראָגט די בשורה פון ארץ ישראל אין די יודישע הייזער.
וויפיל איהר וועט געבען — וועט עס זיין קיום אַ טראָפּען פון דעם, וואָס איהר זענט שולדיג פאַר ארץ ישראל.
גיט וואָס מעהר!
נעמט אויף די זאַמלער פריינדליך,
זיי זאַמלען פאַר אייך, פאַר אונז אַלע,
פאַרן גאַנצען יודישען פאָלק,
פאַר זיין הייליגסטער האָפנונג,
פאַר זיין גרעסטען אויפבּוי.

12 פאָר געגנב'עטע הויזען און „פיהרער" קאָוואַלסקי אויף זיין חויכעו אמט...

(ז) די קאָנפעקציע־פירמע אריה וואַלמאַן (נאָוואָמיעסקאַ 2), וועלכע האָט אַנ'אָפּטיילונג אויף באַמאָזשע, האָט אויך געהאַט בעשעפטיגט אַלס שלאָפניק אַ געוויסען פיעטזשאַק. אין דער דאָזיגער פיעטזשאַק נישט פויל געווען און עס זענען ביי איהם „איינגעשרומפען" געוואָרען 12 פאָר הויזען.

די פירמע האָט איהם דאָן אָנגעקלאָגט, און ווכטען, אויפן פראָצעס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ער איז אַנ'אַקטיווער ענדעק, און אַז נעהמענדיג נקמה אין זיין ברויטגעבער, האָט ער אויפגעפאָדערט אין „אָרגנדאָווניק" די פאַמערנער בעפעל טראָגנג, זי זאָל באָיקאָטירען וואַלמאַנס געשעפט...

די הויפּט־אַטראַקציע פונם פראָצעס איז אָבער געווען דאָס, וואָס אַלס פערטיידיגער פון פיעטשאַק'ן איז אויפגעטראָטען דער טרויעריג־בערימטער „פיהרער" קאָוואַלסקי.

אַזוי ווי דער דאָזיגער בעקאַנטער בעל דרשן'ער האָט מעהר גערעדט פון ווענג, ווי צום ענין — האָט דער ריכטער ביי איהם אָפּגענומען דאָס וואָרט.

פיעטשאַק איז מחמת מאַנגעל אין בעווייזען פריינעשפּראָכען געוואָרען.

ענדערונגען פון די פאַרשריפטען וועגען איבּערזעצען זיך אויף לאָדזשער טראַמוואַיען

ווי מיר דערוויסען זיך, האָט די טראַמוואַי־דירעקציע בעשלאָסען איינצופיהרען געוויסע ענדערונגען אין די פאַרשריפטען וועגען איבּערזעצען זיך אין די טראַמוואַיען. די דירעקציע האָט פעסט געשטעלט, אַז אין אַ סך פאַלען האָבען די פּאַסאַזשירען זיך נישט צוגעפּאַסט צו די פאַרשריפטען וואָס דערלויבען איבּערצוזעצען זיך אין דער ריכטונג פאָראויס און דאָס מיט דעם קורצסטען וועג, אַדורכמאַכענדיג אָפטע רונד־רייזעס מיט הפסקות ד.ה. 2 רייזעס. דאָס האָט אַרויסגערופען זעהר אָפטע סכסוכים צווישען די קאָנדוקטאָרען מיט די פּאַסאַזשירען. וואָס האָט אָפט דערפיהרט צו שטערען די קאָמוניקאַציע.

צוליב דעם ביזאַיצטיגען סיסטעם פון בעשטימטען שעה'ן און שטחים אויף קאָרעספּאָנדענץ־בילעטען, וואָס האָט נישט געגעבּען די געהעריגע גאַראַנטיע פון אָבּזערהיטען די דאָזיגע פאַרשריפטען, האָט די טראַמוואַי־דירעקציע לויט'ן מוסטער פון וואַרשאַ, קראָקאָ, פּאָזען בדעה איינצופיהרען פאָלגענדע ענדערונגען:

1) ביים אויסקויפען אַ קאָרעספּאָנדענץ־בילעט וועט מען דעם קאָנדוקטאָר דאַרפען מיטטיילען צו וועלכער עקספּעדיציע ער פאָהרט און דאָס אָרט וועט בעצייכענט ווערן אויפ'ן בילעט און אויך אויף וועלכער סטאַציע דער פּאַסאַזשיר וויל זיך איבּערזעצען.

2) אויף דעם קאָרעספּאָנדענץ־בילעט וועט אָנגעמערקט ווערן די שעה פון די רייזעס ד. ה. ביז אַ האַלבע שעה. למשל: די רייזע וואָס הויבט זיך אָן 11,10 וועט אָנגעצייכענט ווערן 11, 11,20 אויף 11,30.

די פּאַסאַזשירען האָבען צו דיספּאָזיציע אַ שעה צייט.

אין פּוילען אָדער קראָקע האָט דער פּאַסאַזשיר נאָר אַ האַלבע שעה צייט. די דאָזיגע ענדערונגען וועלען נאָרמירען דעם אופן פון איבּערזעצען זיך און בעזייטיגען די אָפטע סכסוכים צווישען די פּאַסאַזשירען און די קאָנדוקטאָרען און אויך דערמיט נישט פערקלענערן די ביז איצטיגער רעכט פון די פּאַסאַזשירען.

אַ בילעט צום איבּערזעצען זיך וועט ערמעגליכען אַדורכצומאַכען איין רייזע צו איין ציל, צו וועלכען עס פעהלט אַ דירעקטע קאָמוניקאַציע, נישט אַזוי ווי דאָס איז ביז איצט געווען, 2 רייזעס צו פערשידענע פונקטען.

נעכטיגער פּראָטעסט־מיטינג פון יודישע אַרבּייטער געגען אָפּלייגען די וואַהלען צו דער קהלה

נעכטען פאַרמיטאָג איז אין „פילהאַרמאָניע" פאָרגעקומען אַ גרויסער פּראָטעסט־מיטינג, אָרגאַניזירט דורכ'ן וואַל־קאָמיטעט פון „בונד", פּראָפ. פעראייניגונגען און ליגע פ. צ.

דער מיטינג, וועלכער האָט געזאָלט עפענען די וואַהל־קאַמפּאַניע פונ'ם פעראייניגטען יודישען אַרבּעטער־בלאָק האָט זיך פערוואַנדעלט אין אַ פּראָטעסט־פערזאַמלונג.

דער מיטינג ווערט געעפענט דורכן ראַטמאַן ח. ל. פּאָזנאַנסקי. ער ווידמעט זיין דערעפנונגס־רעדע דעם פערשטאָרבענעם פיהרער פון „בונד" בייניש מיכאַלעוויטש, וועמענס אַכטע יאָרצייט איז גראָד נעכטען פאָרגעקומען. אַלע פערזאַמעלטע בעעהרען דעם אָנדענק פון בייניש מיכאַלעוויטש דורך אויפשטיין פון די ערטער.

אַלס רעדנער אויפ'ן מיטינג זענען אַרויסגעטרעטען ג. בּוקסבּוים (ליגע פ. צ.) און וו. אַלטער (בונד).

נאָך די רעדעס איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

„דער מיטינג דריקט אויס זיין עמפּערונג און פּראָטעסט קעגען אָפּלעגען די וואַהלען צו דער קהלה אין לאָדז.

דער מיטינג דריקט אויס זיין איבּערצייגונג, אַז די איינציגע סיבה פון אָפּלייגען די וואַהלען דאָס איז די זיכערקייט אין אַ געוואַלטיגען וואַהל־זיג פון דער יודישער אַרבּייטערשאַפט, פון דער ליסטע פון „בונד", פּראָפעסיאָנעלע פעראייניגען און ליגע פּועלי־ציון.

דער מיטינג זאָגט אָן, אַז די יודישע אַרבּייטענדיגע מאַסען אין לאָדז וועלען ווייטער מיט עקשנות קעמפען געגען די היינטיגע מאַכטהאָבער אין די קהלות און זייערע בעשיצער, געגען דער אַגודיש־ציוניסטישער רעאַקציע, געגען דהערשענדיגען פאַשיזם, געגען קאַפּיטאַליזם, און פאַר פולער סאָציאַלער און נאַציאָנאַלער בעפרייאונג פאַרן סאָציאַליזם."

צי איז אונטערגעצונדען געוואָרען די פאַבּריק פון לעאָן פּריוועס

(ענדע פון דער 10־טער זייט)

עדות: איך האָב איהם ווייניג געקענט, ער איז ביי מיר אַמאָל געווען און פאָרגעלעגט אַ פינאַנציעלע טראַנזאַקציע, ער האָט געוואָלט אין נאָמען פון אַ גרויסע פינאַנסיסטען געבען אונזער פירמע קרעדיט

פּראָקוראָר: צי האָט איהר די אָפערטע אָנגענומען?

עדות: ניין, איך האָב זי נישט גענומען, כ'האָב געהערט, אַז אַזאַ פאָרשלאַג האָט ער אויך געמאַכט דער פירמע גייער

אַדוו. פּאָרעלע: אַלזאָ, לעווענשטיין איז אַ רעאַלער מענש, און וויינבּערגען האָט איהר געקענט?

עדות: ד"ר וויינבּערג האָב איך גוט געקענט, דאָס איז געווען אַ רייכער מענש, איך בין אַמאָל ביי איהם געווען אין בערלין

דאַן ערקלעהרט נאָך דער עדות, אַז נוסבּוים האָט געאַרבּייט אין דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור" מ'האָט איהם פון דאָרט בעזייטיגט, ווי ער האָט געהערט צוליב'ן ברוטאַלען בעהאַנדלען די אַרבּייטער.

דערמיט איז פערענדיגט געוואָרען דער פרייטאָגדיגער טאָג

נאָך די דאָזיגע ערקלעהרונגען, לעגט אַדוו. פּאָרעלע פאַר דעם געריכט אַנ'אויסשניט פון אַ צייטונג, אין וועלכען ס'ווערט דערצעהלט, אַז דער אַרעסטאַנט סענק, וועלכער האָט ערקלעהרט, אַז פּריוועס האָט זיך פאַר איהם מודה געווען אין אונטערצונדען די פאַבּריק, האָט אויך פאַלש בעשולדיגט אַנ'אַנדערען אַרעסטאַנט לאַסקאַוסקי, אַז ער איז געווען אַ דעזערטער און דערפאַר בעשטראָפט געוואָרען אויף 10 חדשים טורמע, דער אַדוואָקאַט וויל דערמיט בעווייזען, אַז אויף סענקס רייד קען מען זיך נישט פערלאָזען,

דאָס געריכט בעשליסט דעם דאָזיגען אויסשניט צוצולעגען צו די געריכטס־אַקטען.

דאַן ווערט אויסגעהערט דער עדות קיהל

פאָרזיצער: צי קענט איהר נוסבּוימען?

עדות: איך קען איהם, איך האָב איהם געטראָפען 2 חדשים נאָך דער שרפה בעת אַ וויזיט ביים אויספאָרשונגס־ריכטער האָט ער מיר ערקלעהרט, אַז ער מוז נקמה נעהמען אין די פּריוועס און זיי צעגראָבען

נאָך די ערקלעהרונגען פון די דאָזיגע עדות וואָס האָט געדויערט באַר אַ שעה צייט, לעגט דער פאָרזיצער אָפּ די געריכטס־זיצונג ביז מאָנטאָג 9 אַ זייגער פריה, דער פּראָצעס וועט וואַהרשיינליך נאָך דויערן 2 טעג.

שבת'דיגער טאָג פון פּראָצעס

אין פינפטען טאָג פון פּראָצעס זענען אויסגעהערט געוואָרען ווייטערדיגע עדות, צווישען זיי ערקלעהרונגען א רייה פאַבּריקאַנטען, וועלכע האָבען געגעבּען אויסצואַרבּייטען סחורות אין דער פאַבּריק פון לעאָן פּריוועס, זיי ברענגען נישט אַריין קיין שום נייעס אין פּראָצעס.

Dr. med. A. KLESZCZELSKI
כירורג־אוראָלאָג
וואָלינט יעצט
Al. Kościuszki 60, tel. 174-99.

דער אורטייל אין זאַלעווסקי'ס פּראָצעס — מאָרגען

(א) פערהערנעכטען און נעכטען איז פאָרגעקומען דער המשך פון זאַלעווסקיס פּראָצעס געגען דעם רעדאַקטאָר פון „סידזשיען ראָבאָטניקאַ", מיצנער.

עס זענען פערהערט געוואָרען אַ רייה עדות פון זאַלעווסקיס צד, וועלכע האָבען איהם געשילדערט אין ליכטיגע פאַרבען.

דאָס איז געווען די מיינונג פון דעם רוב וואָזשנעס און רוימערינס.

זאַלעווסקי גופא האָט דערקלערט, דאָס לויט זיין מיינונג, האָבען די בעאַמטע געהאַט אַ ווידערווילען צו איהם, ווייל ער האָט געפאָדערט פון זיי, זיי זאָלען שטרענג דערפילען זייערע פליכטען.

דער בעשולדיגטער רעד. מיצנער האָט דערקלעהרט, אַז זיינע אינפאָרמאַציעס האָט ער געשעפּט פונ'ם לאָדזשער קאָרעספּאָנדענט און דעריבּער האָט ער נישט געהאַט קיין מעגלעכקייט זיי נאָכצוקאָנטראָלירן.

נעכטען האָבען אויך גערעדט די אַדוואָקאַטען שטשעק און לאַאַס.

דער אורטייל וועט אַרויסגעטראָגען ווערען מאָרגען, מאָנטאָג.

פערטשאַדעט

(א) אויף דער יודישער נאַס 44 זענען פערטשאַדעט געוואָרען, מחמת אַ שלעכט צוגעמאַכטען אויווען, דער 48־יאָהריגער שמחה גערשליעוויטש און זיין ווייב, אסתר. פּאַגאָטאָוויטש האָט זיי ערטיילט ערשטע הילף.

טעאַטער פאַר אַלע!
די גרעסטע פאַרשטעלונגען
פאַר אַלע שיכטען
אין פילהאַרמאָניע
היינט, 4 נאָכמ. און 9 אָוונט

פון רעדאַקציע

דער ה' מ. וואָלקאָוויטש ווערט געבעטען צו קומען צו אונז אין רעדאַקציע היינט צווישען 8—7 אָוונט.

פון דער קרעדיט - סוחרים־באַנק

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער פערוואַלטונג און ראַט פון דער קאָאָפּעראַטיווער - סוחרים - קרעדיט־באַנק, פּעטריקאָווער 29 איז בעשלאָסען געוואָרען אונטערצונעהמען אַ גרעסערע פּראָפּאַגאַנדע - אַקציע, כדי צו דערהויבען דעם אָפּשפּאָרונגס - גיוואָ ביי דער יודישער בעפעלקערונג, וואָס ברענגט גרויסע נוצען דער קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו אַסיגנירען 200 זל. אויף דער ווינטער־הילפס־אַקציע און 100 זל. אויפ'ן מלוכה'שען פערטיידיגונגס - פאָנד.

היינט די ערעפנונג פון דער העברעאישער ביבליאָטעק ביי „תרבות"

היינט 7 אָוונט פינקטליך ווערט געעפענט די העברעאישע ביבליאָטעק ביי „תרבות" אין איגענעם לאָקאַל — פּאָלודניאָוואַ 7.

די ביבליאָטעק איז פערזעהן מיט די נייעסטע העברעאישע אויסגאַבען.

1־טע, גרויסע וויסענשאַפטליכע ענציקלאָפּעדיע אין יודיש
איז 20 בענדער
אַרויסגעגעבּען דורכ'ן דובנאָוו־פאָנד אין פּאַריז.

אַ ציהרונג פאַר יעדער שטוב,
אַנ'אוצר פאַר יעדען אינטעליגענטען מענש.
שוין אַרויס דער ערשטער און צווייטער באַנד,
אין דרוק דער דריטער באַנד.

פּרייז פון יעדען באַנד: אין פּראַכט־איינבּאַנד— 24 זל.
אין האַלב־לעדער־איינבּאַנד— 27.50 זל.

אַבאָנענטען ווערט דערמעגליכט אויסצוצאָהלען אין ראַטעס.

צו ווענדען זיך אין לאָדז:

צום פערטרעטער פון דער דובנאָוו־כעזעלש. אויף לאָדז און אומגעגענד ה. זילבערבערג, טעגליך פון 7—8 אָוונט אין דער „קולטור־ליגע", זאַכאָדניאַ 68, טעל. 191-15.

1־טע רעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון ציין, קיהן־באַקען און יאַסלעס
פון Dr. med.

Sadokierski

פּיעטריקאָווער 56, טעל. 189-77
עמפאַנגס־שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאָג.

„טשעמקאַווצעס" אויפן באַלוטער מאַרק

(ז) אַ גרופּע קליינהענדלער פון באַלוטער מאַרק האָט געמאָלדען אין דער פּאָליציי, אַז שוין אַ לענגערע צייט, ווי די סוחרים אויפן אַנגערופענעם מאַרק ווערען טעראָריזירט דורך אַ באַנדע „אַבּוועס, וועלכע פאָדערן אויסלייז־געלד — אַנישט דראָהען זיי מיט שלאָגען און פערניכטען די סחורות.

KINO TEATR MIRAŻ

אָנהויב 4 נאָכמיטאָג.
היינט און פאָלג. טעג!
דער פּרעכטיגסטער פּוילישער פילם א. נ.

Pan Twardowski

אין די הויפּט־ראָלען:
Marja Bogda, Brodniewicz, K. Junosza-Stępowski, Sielański i Żnicz.

קינאָ „EUROPA"
היינט גרויסע פּרעמיערע!
Maria Stuart
Katarzyna HEPBURN i Fredric MARCH
Reż. JOHN FORD
דער גרעסטער היסטאָרישער ראָמאַנס אין דער קינאָ־געשיכטע. די ליבע האָט זי בעזייטיגט פון טראָן. די ליבע האָט זי פערבאַטען און זי געבראַכט צו דער תליה.
אָנהייב 12, 2, 4, 6, 8 און 10 אָווענד. 12 2 ביי טאָג 2 ספּעציעלע פריהמאָרגען־סעאַנסען.

וועגען דער ווינטער־הילף פאַר אַרבייטסלאָזע

רעדע פון וואָיעוואָדע האַוקע־נאָוואַק דורך ראַדיאָ

איך האָב צו רעדען וועגען דעם ווי מיר האָבען ביז איצט בעקעמפט די אַרבייטסלאָזיגקייט, וואָס מיר האָבען צוזאַמען מיט אייך, בירגער צו טון איצט פאַר דעם מענש אין אונזער פרייען פאָטערלאַנד — פוילישע רעפּובליק.

אויב מיט עטליכע יאָהר ביים אָנהויב פון ווירטשאַפטליכען קריזיס זענען די פאָרמען פון הילף געווען נאָר הומאַניטאַרע, ווילען מיר איצט ווי אַמבעסטען, ווירטשאַפטליך בעגרינדעט, אויסנוצען די מיטלען, וואָס זענען בעשטימט אויף הילף פאַר אַרבייטסלאָזע. די הילפס־אַקציע פאַר אַרבייטסלאָזע וועלכע איז אין די ערשטע יאָהרען געפיהרט געוואָרען דורך אויסצאָהלען הויפּטזעכליך אונטערשטיצונגען, איז רעאָרגאַניזירט געוואָרען ביז'ן פיהרען גרויסע אינוועסטיציע־אַרבייטען, וועלכע רענטירען זיך און האָבען אַ גרויסע ווירטשאַפטליכע בעדייטונג פאַר דער מלוכה, די אַרבייטען זענען אָרגאַניזירט דורכ'ן אַרבייטס־פאָנד. די יונגע אינסטיטוציע האָט קאָנצענטרירט קאַפּיטאַלען, וועלכע זענען בעשטימט אויף הילף פאַר אַרבייטסלאָזע און מיט גרויס ערפאָלג געפיהרט גרויסע עפענטליכע אַרבייט אין פריהלינג, זומער און האַרבסט, וואו ס'זענען בעשעפטיגט געוואָרען אַרבייטסלאָזע. אין דער גאַנצער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע זעהט מען די ראַזולטאַטען אַרבייטען. דער בירגער זעהט אויך וואָס ס'ווערט אויסגעשאַפען פאַר דאָס געלד, וועלכעס ער האָט געצאָהלט אויפ'ן קאַמף מיט אַרבייטסלאָזיגקייט און זיינע פאָלגען.

אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע זענען פאַר דעם געלד בעשעפטיגט געוואָרען 18 טויזענט אַרבייטסלאָזע און אַזוי אַרום זענען ערנעהרט געוואָרען אַן ערך 54000 מענשען, ביים אויספערטיגען די מאַטעריאַלען צו די דאָזיגע אַרבייטען ווי: ציגעל, צעמענט, קאַלך, אייזען א. אַ. וו. זענען אויך בעשעפטיגט געוואָרען 12 טויזענט אַרבייטסלאָזע פאַמיליען־מענשען. אַזוי אַרום האָט דער אַרבייטס־פאָנד ערנעהרט איבער 90 טויזענט מענשען.

צוזאַמען דערמיט זענען די ווירטשאַפטליכע עפעקטען געווען גרויסע: ס'זענען פאַרבעסערט געוואָרען די וועגען, סאַניטאַרע איינאָרדנונג, ס'זענען אין אָרדנונג געבראַכט געוואָרען פּלעצער און גאַסען און די שטעט, סקווערען, גערטנער, פּאַרקען, ספּאָרט פּלעצער א. אַ. וו.

דער ווינטער צווינגט צו פערענדיגען די אַרבייטען, נישט נאָר די אַרבייטען פון אַרבייטס־פאָנד, נאָר די גרויסע בוי־אַרבייטען, מלוכה'שע און זעלבסט־פערוואַלטונגס־אַרבייט.

צעהנדליגער טויזענטער אַרבייטער וועלען בלייבען אָהן אַרבייט, הגם די פערבעסערונג פון דער לאַנדווירטשאַפטליכער קאָניונקטור וועט ברענגען אַן אויפלעבונג אין ווירטשאַפטליכען לעבען און די אַרבייטען אין דער אינדוסטריע קענען מיר דאָס נישט דערוואַרטען אין דער ווינטער־צייט.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט זיך די מלוכה־אָנפיהרונג געווענדעט מיט אַן אַפּעל צו דער גאַנצער געזעלשאַפט וועגען געבען הילף דורך ווינטער צו אַרבייטסלאָזע. ביי דער אָנוועזענהייט פון מלוכה־אינספּעקטאָר און דעם גענעראַל־אינספּעקטאָר פון די בעוואַפענטע כוחות, זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען די אָרגאַניזאַציע־פאָרמען פון דער גרויסער ווינטער־אַקציע צו העלפען די אַרבייטסלאָזע.

דער ה' פּרעמיער האָט גערופען די גאַנצע געזעלשאַפט צו דער הילף פון ערנעהרען און בעקליידען די אַרבייטסלאָזע פאַרן אַנקומען פון די פראָסט. דער מיניסטער פאַר סאָציאַלער הילף האָט אָנגעוויזען, אַז הגם פריהלינג וועט קומען אַן אויפלעבונג אין דער קאָניונקטור מוז מען אָבער ווינטער אונטערשטיצען די כוחות פון דער גאַנצער געזעלשאַפט צו לינדערען דעם גורל פון די אַרבייטסלאָזע. די מלוכה אַליין איז נישט בכוח אַלץ צו טון אין דער ריכטונג, נאָר אַ דריטעל פון די אַרבייטסלאָזע וועט די מלוכה קענען בעזאָרגען פון אייגענע מיטלען, דעריבער איז געקומען דער אַפּעל צו דער געזעלשאַפט, אַז מ'זאָל העלפען נישט אין דער פאָרם פון נדבות, נאָר פון אָרגאַניזירטע געזעלשאַפטליכער אַקציע דיריגירט דורך האַרץ און פערשטאַנד.

אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע מיט 90 טויזענט אַרבייטסלאָזע און ווינטער וועט מען דאַרפען העלפען 40 טויזענט מענשען.

ס'זענען אָרגאַניזירט געוואָרען 12 פּאָוויאַטאָווע קאָמיטעטען, 43 שטאָטישע קאָמיטעטען, און 240 גמינע־קאָמיטעטען, אַלץ אַרבייט מיט דער גרעסטער בעגייסטערונג צו זאַמלען פאָנדען און פּראָדוקטען, דאָרט אַרבייטען מענשען מיט גוטען ווילען, פאַרשטעהער פון פערשידענע קרייזען און גרופּען.

אין דער ווינטער־אַקציע זענען פּראָיעקטירט געוואָרען אַפּעלאַציעס פון אָרגאַניזאַציעס אויף דער גאַנצער געזעלשאַפט, כדי וואו ס'קען זאָל נישט אָפּשטעהן.

די הילף וועט געגעבען ווערען אין דער פאָרם פון געקאָכטע עסען פאַר די, וועלכע האָבען נישט קיין פאַמיליעס און פּראָדוקטען־פערטיילונג וועלכע האָבען פאַמיליעס. בעזונדערס דאַרף מען זאָרגען פאַר די קינדער אין די אינדוסטריע־צענטערן, וועלכע מוזען ערנעהרט ווערען מיט מילך און אַנדערע פּראָדוקטען, ס'מוזען ערנעהרט ווערען די שול־קינדער אין דער שול און נאָכמיטאָג אין די שוויטליציעס, וואו זיי וועלען מאַכען די לעקציעס אין וואַרימע, ליכטיגע שטובען ס'מוזען אויך געפיהרט ווערען שוויטליציעס פאַר דער יוגענד און דערוואַקסענע. מען מוז טראַכטען וועגען דער קולטורעלער זייט דורך איינאָרדנען קאָנצערטען, פאַרלעזונגען און טעאַטער־פאָרשטעלונגען. די אַרבייטסלאָזע מוזען צום פריהלינג קענען צוטרעטען צו דער אַרבייט פיזיש שטאַרק און שטאַרקע אין גייסט.

די אויפגאַבע פון די קאָמיטעטען זענען גרויסע און דעריבער מוזען מיטאַרבייטען אַלע בירגער.

די ווינטער־אַקציע פאַר אַרבייטסלאָזע, אַלס געזעלשאַפטליכע מוז אַדורכגעפיהרט ווערען אויפ'ן וועג פון אָפּפערוויליגער אַרבייט פון די בירגער ביי מינימאַלע אַדמיניסטראַציע־קאָסטען, כדי דאָס גאַנצע געלד זאָל אָנקומען צו די אַרבייטסלאָזע.

די אָרגאַניזאַציע־אַרבייט וועט איינגיכען שוין פערענדיגט ווערען, די אָרגאַניזירטע זאַמלונגען פון תבואה און קאַרטאָפעל וועט געבען די געהעריגע רעזולטאַטען, די אינדוסטריע, האַנדעל און אַרבייטס־וועלט וועט אונטערשטיצען די אַקציע מיט פינאַנציעלע מיטלען, די פּראָפּאַגאַנדע פון דער פּרעסע און ראַדיאָ וועט טרעפען צו אַלע הערצער און געדאַנקען.

איך גלויב, אַז די בעפעלקערונג פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע, וועלכע האָט אַ שעהנע טראַדיציע אין העלפען די אַרבייטסלאָזע, די בעפעלקערונג וועלכע האָט אַזוי פיל הילף געבראַכט בעת דער מלחמה, ביים אָנהויב פון קריזיס, ביי דער פערפלייצונג, וועט אין לעצטען יאָהר פון קריזיס אַרויסווייזען די בירגערליכע פליכט, דערלאַנגענדיג די האַנד די וואָס רופען נאָך הילף.

איך גלויב, אַז פאַר דעם מענש, וועלכע איז געצוואונגענערהייט געבליבען אָהן אַרבייט און איז געפּלאָגט אין קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ אָהן פונק פון האָפנונג, וועט זיך אָנהויבען מיט ענטוזיאַזם אַ פערמעסטונג פון אָפּפערוויליגקייט, ס'וועלען אָפּגעווישט ווערען די טרעהרען פון די אָרימע און אומגליקליכע, וועלכע וועלען דערפיהלען דאָס האַרץ פון די ברידער, וועלכע קומען זיי צו הילף.

איך פאָדער אייך אויף בירגער אויפ'ן פראָנט פון אַרבייט און אָפּפערוויליגקייט — פאַר'ן וואוילזיין פון אונזערע ברידער — און צוזאַמען דערמיט פאַר'ן גוטס פון אונזער פאָלק און מלוכה, פאַר דער מלוכה פאַר וועלכע מיר מוזען קעמפען אַזוי ווי אַמאָל פאַר איהר אומאָפּהענגיגקייט און גרעניצען.

דער ציל איז דערגרייכט געוואָרען

דער טעאַטער־עולם האָט פערפולט דאָס טעאַטער אין פילהאַרמאָניע

אומגעהויערער ערפאָלג פון די פרייטאָג'יגע און שבת'דיגע פאָרשטעלונגען

ווי ס'איז געווען פּראָיעקטירט האָט דער דרייסטער שריט פון דער ווילנער אָפּערעטען־טרופּע, וועלכע גאַסטראָלירט איצט אין „פילהאַרמאָניע" דערגרייכט דעם ציל. דער טעאַטער־עולם, פאַר וועלכען מ'האָט צוגעגרייט די גרויסע, קולטורעלע, פריילעכע און שעהנע פאָרשטעלונג האָט אָנגעפילט דאָס פילהאַרמאָניע־טעאַטער און בעשאָנקען די אַנטיילנעהמער נחמה, קדיש, חאַש, קוטנער, טאָפּיעל און אַנדערע, מיט ראַוישיגע אַפּלאָדיסמענטען.

די מוזיקאַלישע אָפּערעטע „מאַטקע פון סלאָבאָדקע", מיט איהר העררליכער מוזיק, אינהאַלט און אויסשטאַטונג איז געשפּילט געוואָרען אַזוי ווי נאָך קיינמאָל נישט צוליב דעם וואָס די אַקטיאָרען האָבען זיך געוואָלט בעווייזען דעם טויזענדקעפּיגען עולם, וועלכער איז געקומען צו יעדער פאָרשטעלונג. אַ חוץ דעם איז דער כאָר און אָרקעסטער, אונטער דער אָנפיהרונג פון דוד בייגעלמאַן, שטאַרק פּראָגרעסירט געוואָרען.

די רעווי נאָך דער גרויסער פאָרשטעלונג האָט געוויזען, אַז מיר פאַרמאָגען נאָך גאַנץ גוטע קינסטלער וואָס קענען צוגרייטען אַ פאָרשטעלונג וואָס זאָל צוציהען די מאַסען אין טעאַטער אַריין.

צוליב דעם דאָזיגען אומגעהויערען ערפאָלג וועלען נאָך היינט געגעבען ווערען 2 אַזעלכע גרויסע פאָרשטעלונגען מיט דעמזעלבען פּראָגראַם וואָס פרייטאָג און שבת. די פרייזען זענען פערבליבען דיזעלבע פון 40 גר. ביז 1 זל. 10. דאָס וועלען זיין די לעצטע פאָרשטעלונגען לויט דעם דאָזיגען עקספּערימענט, פאַר וועלכען דער יידישער טעאַטער־עולם וועט זיין שטענדיג דאַנקבאַר דער ווילנער יודישער אָפּערעטען־טרופּע.

נישט „ס'וועט שוין זיין", נאָר „ס'מוז זיין גוט" — דאָס איז די לאָזונג

רעדע פון פּרעזעס פון צענטראַלען אָפּשפּאָרונגס־קאָמיטעט דייר גרובער, געהאַלטען דורך ראַדיאָ דעם 31 אָקטאָבער 1936 אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פייערונג פון אָפּשפּאָרונגס־טאָג.

די צייט אין וועלכער ס'פאַלט איצט אויס דער אָפּשפּאָרונגס־טאָג, אונטערשיידעט זיך בעדייטענד פון די פריהערדיגע יאָהרען, נאָך ביז די לעצטע צייטען האָט מען וועגען גאָרנישט גערעדט נאָר וועגען קריזיס, היינט הויבט מען שוין אָן צו רעדען וועגען אַ פערבעסערונג. אַלס בולטער זעהט די נויטיגקייט פון ענגער צוזאַמענאַרבייט צווישען די פעלקער און דאָס פערשטעהען שוין די פעלקער, וועלכע האָבען ביז איצט אַלץ געטון, כדי צו פאַראַלייזירען די מעגליכקייט פון צוזאַמענאַרבייט. ס'איז אָבער נישט נאָהענט צו דער דאָזיגער רעאַליזירונג. אין פערלויף פון די לעצטע עטליכע יאָהר האָט זיך אָנגעזאַמעלט אין בעזונדערע לענדער אַזויפיל פאָראָרדנונגען און נאָרמעס, וועלכע רעגולירען די ווירטשאַפט אין נאַציאָנאַלע ראַהמען, אַז ס'וואָלט געווען שווער צו טראַכטען, אַז דאָס אָפּשאַפען די צאָל־באַריערעס און דער איבערגאַנג צו פּרינציפּען פון פרייען אינטערנאַציאָנאַלען אויסטויש וואָלט געקענט פאָרקומען אָהן אויפטרייסלונגען. אויב די לאָזונג אַליין פאַר זיך און מיט אייגענע כוחות, איז דורך פיל עקאָנאָמיסטען בעטראַכט געוואָרען אַלס פראַזע, האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז נאָר זי האָט אויסגעהאַלטען דעם לעבענס־פּרוב און נאָר זי איז געוואָרען דער אמת.

די פעלקער, פערשטעהענדיג די נויטיגקייט פון אינטערנאַציאָנאַלען אויסטויש און פּראָקלאַמירענדיג איהר פרייהייט — בויען גלייכצייטיג פונאַנדער ביי זיך די אַרבייטס־וואַרשטאַטען, און אַזוי ווי זיי וואָלטען געוואָלט אָפּאַרבייטען די פערלוירענע צייט, אָרגאַניזירען זיי די אייגענע פּראָדוקציע, כדי צו קענען צוגלייך מיט אַנדערע אַרויסגעהען אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען מאַרק. דאָס זענען די סיבות, צוליב וועלכע ס'רעדט זיך וועגען דער נויטיגקייט צו בעפרידיגען די בעדערפענישען מיט לאַנדעס־פּראָדוקטען.

אַזאַ גינסטיגער פּראָגראַם וועט זיך נישט לאָזען אַנדערש אַדורכפיהרען ווי אויפ'ן וועג פון אַריינציהען צו דער רעאַליזאַציע די ברייטסטע מאַסען פון די בירגער, ס'האַנדעלט זיך וועגען דעם א. ג. „גרויסען מענש", אין האַלט, אַז מ'דאַרף דעם נאָמען ענדערען „דעם מענש וואָס קען ווירטשאַפטען", ווייל מענשען וואָס קענען ווירטשאַפטען ווערען אין דער ערשטער רייה אָנגעוויזען בירגער: זיי בילדען דעם קאָלעקטיוו, וועלכען מיר רופען געזעלשאַפט, דאָרט וואו דער בירגער פערשטעהט, אַז איבער די טעותים שטעהט דער געזונדער אינסטינקט, גלויבט אין מאָרגענדיגען טאָג, אַז דער קאַמף וועגען דעם בעסערען מאָרגען איז געוואונען געוואָרען.

מיר האָבען נישט קיין עגמת־נפש, אַז די אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע האָט זיך נישט פערבעסערט, אַז זי ענטהאַלט מעהר אומבעקאַנטע עלעמענטען ווי בעקאַנטע. דוקא דערפאַר דאַרפען מיר פערשטעהן, אַז ס'קען נישט זיין קיין רייד וועגען לעזען דאָס פּראָבלעם פון סטאַביליזירען די ווירטשאַפטליכע בעציהונגען אין וועלט־מאַסשטאַב, ווען ס'פעהלט פערשטענדניש. ס'בלייבט אונז דעריבער נאָר דאָס אַלטע אומערשיטערליכע געזעץ: דאָס געזעץ פון וואַכזאַמקייט און שוץ פון די אייגענע נאַציאָנאַלע אינטערעסען, דאָס דאָזיגע געזעץ וועט אַדורכגעפיהרט ווערען נאָר דורך אַ סאָלידאַרע אָנשטרענגונג פון די בירגער, אַזוי ווי דאָס טון די בירגער אין ענגלאַנד, אַמעריקא, וועלכע ווערט געשטעלט אַלס ביישפּיל.

ווען די בירגער ווייזען אַרויס ענערגיע, אַרבייטס־ווילען און זיג, ווען ביי זיי דאָמינירט דער אינסטינקט אָנצונעהמען דאָס גוטס און אָפּוואַרפען דאָס שלעכטס — דעמאָלט זאָגען מיר, אַז דאָס פאָלק, צו וועלכען זיי געהערען — איז מעכטיג. נישט נאָר זיין טעריטאָריאַלע קראַפט, נאָר די מאַטעריאַלישע מעלות פון פאָלק און די פעהיגקייט זיך איינצווירטשאַפטען אויף דער אייגענער טעריטאָריע דעצידירען וועגען זיין ווערט. דער עקאָנאָמישער פּראָגראַם, וועלכער רוקט אַרויס אַלס הויפּט־לאָזונג דעם בוי מיט אייגענע כוחות, איז איצט דער אויסדרוק פון אייניקייט און ניכטערקייט, דאָס וואָס די פּאָליטיקער רעדען און שרייבען וועגען דעם אינטערנאַציאָנאַלען אויסלעבען זיך געפינט זיך דערווייל אין ווייטערדיגען פּלאַן. די קאָנפערענצען און צאָל־וואַלוטע און האַנדעלס־פראַגען גרייטען צו דעם גרונד אויף דער צוקונפט, אָבער איצט מוז יעדעס פאָלק אַליין זיין טעטיג אַזוי ווי ס'איז בעסער פאַר זיין צוקונפט. דאָס איז אויך נוגע דער מאָנעטאַרען פּאָליטיק, אויף דעם געביט איז נישט פאַר יעדען לאַנד חל דיזעלבע מעדיצין, דער אינטערנאַציאָנאַלער מאַרק האָט זיך שוין לאַנג אָפּגעוואוינט פון אַ פרייער בעוועגונג פון קאַפּיטאַל און דאָס צופאַלען זיך פון גאָלד־בלאָק האָט גיכער אַרויסגערופען אַ פּסיכישע אויפטרייסלונג, ס'איז נישט פערהאַן קיין אוניווערזאַליזם אין פינאַנץ־געביט, דאָס ווערט רעגולירט דורך דער ווירטשאַפט פון יעדען לאַנד בעזונדער און דער באָדען, אויף וועלכען זי דאַרף אויסגעשפּילט ווערען, איז דער צוטרוי און די בעוואוסטזיניגע עקאָנאָמישע פּאָליטיק.

די לאַגע פון פוילען איז אַנ'אַנדערע ווי אין אַנדערע לענדער, ביי אונז עקזיסטירט נישט דאָס וואַלוטע־פּראָבלעם, אַלס אָפּגעגרייטען פּראָבלעם. דאָס פּוילישע פּראָבלעם — איז אַ פּראָבלעם פון אַלגעמיינער ווירטשאַפט.

אין פערלויף פון גאַנצע יאָהרהונדערטער איז פוילען פערשיט געוואָרען מיט גרייטע אויסאַרבייטונגען און ווען אין די שכנות'דיגע מלוכות זענען אויסגעוואַקסען פאַבריקס־קוימענס, האָט זיך די פּוילישע יוגענד צוגעגרייט צו טעאָרעטישע שטודיום. דאָס וואָרט שוסטער, שניידער איז געווען אַ דראָהונג פאַר קינדער, וועלכער האָט זיך נישט גוט אויסגעלערנט גראַמאַטיק, גריכיש אָדער לאַטייניש, דער איינציגער וועג צו וואוילטאָג איז אַ גוט אָרגאַניזירטע אַרבייט, די שטאַרקסטע וואַלוטע איז אומשטום דאָרט, וואו ס'איז פערהאַן אַ גרויסע אַרבייט. קיין שום אַנדער רעצעפּט פאַר דער בעפעלקערונג איז נישט פערהאַן.

דעריבער אויב מיר ווילען זיך אָפּשטעלען אויף די מיטלען צו פערבעסערען אונזער לאַגע, זאָלען מיר זיך נעהמען צו דער אַרבייט, ס'פעהלט אונז דער יסודות'דיגער פאַקטאָר פאַר דער ווירטשאַפט קאַפּיטאַל, כדי צו בעקומען קאַפּיטאַלען ביי אַ אָנגעשטרענגטער אַרבייט מוזען מיר פעסט מאַכען דעם ווערט פון געלד, מיר קענען זיך נישט ערלויבען אויף קיין עקספּערימענטען, די מלוכות וואָס דיספּאָנירען מיט אַ סך געלד קענען ריזיקירען, אונזער טעטיגקייט מוז טראָגען אַנ'אָנפאַנגס־כאַראַקטער, אויפ'ן מערב האָבען די מענשען אַזוי פיל געלד, אַז זיי קענען זיך ערלויבען אויף פיל פּרובען. מיר מוזען שאַפען קאַפּיטאַלען, רופענדיג צו אַרבייט און שפּאָרזאַמקייט, די צוויי הויפּט־בעדינגונגען פון ווירטשאַפטליכען לעבען. אָהן אַרבייט איז נישט פערהאַן קיין שפּאָרזאַמקייט, נישט קוקענדיג דערויף וואָס די שפּאָרזאַמקייט אַן און פאַר זיך אַליין איז נישט קיין רייכטום, דאָס איז נאָר אַ מיטעל צו דערגרייכען רייכטום. די מלוכה וואו ס'פונקציאָנירען גרויסע אַרבייטס־וואַרשטאַטען וואו ביי אַ גרויסער פּראָדוקציע גיבען די מענשען אויס מעהר, איז רייכער ווי די וואו די בעפעלקערונג שפּאָרט פיל אָפּ, פּראָדוצירט גאָרנישט אָדער זעהר וועניג, די שפּאָרזאַמקייט אַלס פאַקטאָר פון רייכטום, איז אַ רעזולטאַט פון גוטען אַדמיניסטרירען מיט קאַפּיטאַלען אויפ'ן געביט פון ווירטשאַפטליכע טעטיגקייט, דאָס פערקלענערען די אויסגאַבען אויף איבעריגע זאַכען און פערגרעסערען זיי אויף אונטערצוהאַלטען די אַרבייט, וועלכע פּראָדוצירט פּראָדוקטען פאַר'ן אַלגעמיינעם געברויך — דאָס איז דער ציל פון דער הויזשאַפט.

פוילען איז ביז איצט אַ לאַנד פון קליינע געברויכען. די קאָנסומציע איז אַ קליינע און דעריבער זענען די פּראָדוקציע־קאָסטען אין פערגלייך מיט אַנדערע לענדער, גרויס, אויב מ'וואָלט מעהר פּראָדוצירט, וואָלט מען געקענט בעסער בעצאָהלען די אַרבייט, ס'וואָלט געווען מעהר אָפּנעהמער און די פרייזען פון די סחורות וואָלטען געווען ביליגער, מען מוז אַנטוויקלען די קאָלעקטיווע און אינדיווידועלע געברויכען. מיר אין פוילען ווייסען זיך וועניג וועגען איבערפּראָדוקציע אַז מיר האַלטען דאָס פאַר אַ לוקסוס פון אויסלאַנד. מיר דאַרפען מעהר שיך, מעהר מלבושים, מעהר ביכער און מעהר מאַשינען, אָבער פון וואַנען זאָלען מיר דאָס נעהמען? קיינער וועט דאָך נישט ברענגען קיין מתנה פאַר 34 מיליאָן מענשען, מ'דאַרף זיך דעריבער אַליין נעהמען צו דער אַרבייט, דעמאָלט וועלען מיר שפּילען אַ ראָל אין דער וועלט אַלס עקאָנאָמישער פאַקטאָר. די פּוילישע סחורות וועלען נישט בעקעמפען די קאָנקורענץ אויף די וועלט־מאַרק, ביז די פּראָדוקציע וועט זיך נישט שאַפען קיין אָפּזאַץ אין פוילען אַליין.

די הויפּט־לאָזונג פאַר יעדען בירגער איז אַרבייט און דער סימבאָל פון ווירטשאַפטליכער טעטיקייט — עהרליכקייט און סאָלידקייט.

נישט אומקוקענדיג זיך אויף אַנדערע מוזען מיר צוטרעטען צו פאַרשטאַרקען די פּוילישע עקאָנאָמישע קראַפט. שעדליך און געפעהרליך איז דער פּרינציפּ נישט זיך צו איבערנעמען און זיך איבערגעבען דעם גורל. דאָס געזעץ וועגען דעם אַלגעמיינעם גוטען ווירטשאַפט מוז אַרויף אויפ'ן אָרט פון דעם אַלט־פּוילישען „ס'וועט שוין זיין".

אַ וויכטיגע ראָל האָט דאָ צו ערפילען די שפּאָרזאַמקייט. שפּאָרזאַמקייט הייסט שאַפען מיט קאָלעקטיווער אָנשטרענגונג גרויסע קאַפּיטאַלען און פערגרעסערען די פּוילישע קאָנסומציע. דאָרט, וואו ס'בליהט הויכע קולטור פון אַרבייט, דערגרייכט די פּראָדוקציע אַ הויך און ס'שטייגט די קאָנסומציע. און דאַן קומט דער וואוילשטאַנד.

די אָפּשפּאָרונגס־קאַסעס אַלס רעזערוואַרען פון גרויסע קאַפּיטאַלען האָבען צו ערפילען אַ וויכטיגע מיסיע: פערשפּרייטען אין דער געזעלשאַפט דעם עקאָנאָמישען געדאַנק, אַז מיניסטרירענדיג מיט דעם מיליאָנען־פערמעגען פון דער בעפעלקערונג, שלעפען זיי די פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער גוטער ווירטשאַפט מיט די פאָנדען, וועלכע זענען געזאַמעלט אונטער'ן צייכען פון צוטרוי און גלויבען.

ראדיא פראגראם

זונטאג ד. 1־טען נאוועמבער

8 צייט־סיגנאל, 8.18 מוזיק (פליטען), 8.50 ידי־עות, 10.30 קאנצערט (פליטען), 11.57 צייט־סיגנאל, 12.03 קאנצערט, 2 רעפארטאזש, 2.30 מוזיק, 3.30 זכרו־נות, 3.45 אוידיציע פאר דערפער, 4 רעקלאמע - קאנצערט 4.15 ראטגעבער פאר ספארטלער, 4.30 מוזיק (פליטען), 5 סימפאנישער קאנצערט, 7 2־טער אקט פון „וועסעלע", 7.45 סאליסטען - קאנצערט, 8.25 ספארט־ידיעות, 8.40 פאליטישער איבערזיכט, 8.50 אווענד־ידיעות, 9 פוילישע מוזיק (פליטען), 9.30 ליטערארישע סקיצע, 9.45 אי־טאליענישע מוזיק, 10.15 סימפאנישער קאנצערט.

מעלדונג

פון אגודת לומדי „שערי ערב" שע"י דא"נ בלודז נאוואמיעסקא 4.

מוצש"ק פ' לך איז פארגעקומען אין אייגענעם לא־קאל נאוואמיעסקא 4 די יעהר־ליכע גענעראל - פערזאמלונג אונטערן פארזיץ פון חבר פלטיאל בארנשטיין. נאכדעם ווי עס ווערט אפגעגעבן דער טעטיגקייטס־באריכט דורך חבר ישראל לעסמאן ווערט אפגעגעבן א דאנק די ביז איצטיגע פערוואלטונג און עס ווערט אויסגעוועהלט א פרישע פערוואלטונג פון פאלגענדע חברים: ישראל לעסמאן, משה פישעל פינקעלשטיין, מיכאל בארנאוועצקי רעוויזיאניסט אלי' הערץ ישעי' ערשטער.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

גרויסער ערפאלג פון לוסי און מישא גערמאן אין „ראזמאיטאשטשי"

די גאסטשפילען פון די בעריהמטע אמעריקאנער אקטיארען לוסי און מישא גערמאן אין „ראזמאיטאשטשי" טעאטער זיינען געכטען אדורך מיט א גרויסען ערפאלג. די פיעסען, וואס די קינסטלער האבען איצט גע־שפילט „רחל'ס קינדער", ווי אויך דאס שפילען פון די אמעריקאנער געסט שטייגען ארויבער אלע זייערע אויפ־פיהרונגען פון די פערגאנגענע יאהרען. עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, וואס דער זאל ווערט איבערפולט און דער עולם נעמט אויף סיי דאס שפילען און סיי די גרויסע געסט מיט געוואלדיגע אפלאדיסמענטען.

היינט 4 נאכמיטאג און 9 אווענד ווערט ווייטער גע־געבען „רחל'ס קינדער".

אימרע אונגאר קומט קיין לאדז

נאכ'ן גרויסען ערפאלג, וואס עס האט געהאט אין גאנץ איראפא דער וועלט־בעריהמטער פיאניסט אימרע אונגאר, ערשטער לאורעאט פון שאפען־קאנקורס, וועט דער וועלט־בעריהמטער קינסטלער געבען נאר איינאיינצי־גען קאנצערט אין פילהארמאניע דעם 10 נאוועמבער ד. י.

Nawet bardzo doświadczona Pani domu skorzysta, odwiedzając Pokazy prania Persilem, urządzane przez naszą firmę w cza-sie od 2. do 7. XI. 1936 r. Wy-szkolony personel pokaże, jak łatwo prać, suszyć i prasować delikatną bieliznę kolorową. Przyniesione drobne sztuki bielizny chętnie prać będziemy na próbę.

Bezpłatne pokazy prania odbywają się w składzie aptecznym H. Rechtman Łódź, ul. Południowa Nr. 13.

NAJNOWSZE RADJO-APARATY PHILIPSA stereofoniczno na dogodnych warunkach ratalnych Wisła S. A. Moniuszki 2

Dr. med. Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר כירען בלאז און אורין־קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 11-9 און פון 8-6 אווענט.
צוריקגעקעהרט

DR. MED. G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען־קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5—8.30 אוו

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
צוריקגעקעהרט
פאר פרויען — א ספעציעלער ווארטע־זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפיען 37 בענעדיקטא
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

די מאדערנע טאנץ־שולע
אויף פיעטריקאווער 89
קווער אפיצינע פארטער
אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען דיפלאמירטען טאנץ־לעהרער
S. RUBINSZTAJN
נעמט אן איינשרייבונגען פאר אנפענגער טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אווענד.
בעם פאר שוועכסירטע שבת און זונטאג
פראקטישע לעקציעס.
ספעציעלע שטונדען פאר לאנג־געקליידעטע.
מיט אכטונג דיפלאמירטער טאנץ־לעהרער.
ס. רובינשטיין.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אגדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

DR. Daniel Kon
STERLINGA 5, tel. 228-08
אינערליכע און נערוועז־קראנקהייטען
עלעקטרא־טעראפיע
נעהמט אן פון 5—7 אווענד.

פערטרעטונג פון ד. ה.
Jos J. LEINKAUF, A. G. WIEN
פיהרט אויס איבערציהונגען אין דער שטאט און אויסער דער שטאט און אייגענע מעבעל־וואגאנען.
די בעסטע בעדינגונגען.

איבערציהונגען און עקספעדיציעס נאך ארץ־ישראל
אין גוזאמען־געפאסטע װאגאנען ערלעדיגט שנעל און פינקטליך צו מעסיגע פרייזען
„POLSKI LLOYD"
Sp. Akc. oddział w ŁODZI, Narutowicza 13 tel. 250
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

Dr. med. P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע־זאל פאר פרויען.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פרייזען.

די ביליגסטע קוועלע פון אלערהאנט
ניי־מאשינען,
טיילען, נאדלען אז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

לעטשניצע
דאקטוירים־ספעציאליסטען
בזשעזשינער 11
טעל. 137-63
נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן, ד"ר רווימער, ד"ר שפירא, ד"ר פעל, ד"ר י. איציקזאן, ד"ר שפאי, ד"ר ספירא, ד"ר שמיר־נעלד נערוועז־קראנקהייטען
דענטיסטין סטאראפאלסקא.
אין שטאט. אלע ארט מעדיצינישע קאבינעטען פאר פיזיקאלישער טע־ראפיע און רענטגען.
ארט אימפונגען (געגען דיפטעריט און פאקען).

ד"ר ל. שיפמאן
צוריקגעקעהרט
64 זאכאדניא 64
טעל. 106-72
פראנט 2־טער שטאק.

לעטשניצע
פאר וועגערישע־קראנקע
מענער - שוועכע און הויט־קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אווענט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרויען־דאקטער פון 11-1 און פון 5-7 אווענד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. B. Hurwic
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום־טוב — פון 8 1 בייטאג

Dr. med. E. WAJNBERGOWA
אויגען־קראנקהייטען
Dr. med. M. WAJNBERG
נערוועז־קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף LEGJONÓW 3 (Zielona) tel. 172-20.

Dr. med. Bernard SPIRO
אינערליכע קראנקהייטען, רענטגען
פיעטריקאווער 114,
טעל. 178-35
נעמט אן פון 5—7 אווענד.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
ספעציאליסט און פרויען־קראנקהייטען
נאוואטשער 15 טעל. 113-47
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8.30—10 פריה און 4—8 אוו

עפאפיי פון העלדישקייט און אפפערונג!
„די פאהן (BANDERA)"
היינט און פאלגענדע טעג!
ANNABELLA, JEAN GABIN אין די הויפט־ראלען: —::— J. Duvivier רעזשי: גרויסע דראמע פון לעבען פון שפאנישען פרעמדען־לעגיאן.
צו זעהען דאס בילד זענען נויטיג ספעציעלע ברילען, וואס מ'בעקומט ביי דער קאסע פאר 5 גראשן.
„AUDIOSKOPICKS"
אויסערדעם: עפאכע־ערפינדונג אין קינא! ערשטער אריגינעלער פלאסטישער פילם!
אונזער דעוויז: די נידריגסטע פרייזען! די בעסטע בילדער!
פרייזען פון די פלעצער אויף אלע סעאנסען פון 54 גר.

קלאנג־קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

לאדזער יודישער לאקאטארען־ און סובלאקאטארען־פאראיין
אויף פיעטריקאווער 31, וו. 22
דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך פון ביז 9 אוונט.
ס'ווערן געשריבען ביטעס, ערטיילט עצות, אויסגעגליכט סכסוכים און געפיהרט כל־צרכי דירות און עקסמיסיע־פראצעסן.

Dr. med. Ignacy Grynberg
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. פאר הארץ־קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Cegielniana 17, tel. 174-15.
נעמט אן פון 6 ביז 7 אווענד.

היינט פרעזענטירן מיר! די וועלט־בעריהמטע סענסאציע
CHARLIE CHAPLIN
אין פילם „היינטיגע צייטען"
הומאר! רעוואלאציאנס־אינהאלט! פענאמענאל שפילען!

קלאנג־קינא־טעאטער
„SZTUKA"
קאפערניקא 16.
טעל. 120-72

KONSUM
PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S. A.
Rokicińska 54. Dojazd tramwajami 10 i 6.

קאנסום
ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור
ראקימשינער 54
צופאָהר מיט טראמוואיען 10 און 6.

פעקלעך
מיט ליבעסמיטעל און מלבושים
קיין סאוויעט-רוסלאנד
אויפ'ן גרונד פון א ספעציעלען אָפמאַך מיט דער פארשטעהערשאפט פון ז. ס. ס. ר. ווערט ערלעדיגט.

בעקאַנטמאַכונג!
איז געוואָרען איבערגעטראָגען
— פון —
פיעטריקאווער 31
אויף
שרודמיעסקא 27 פראָנט 2. שטאָק
דערמיט מאַך איך באַקאַנט מיינע געעהרטע קונדשאַפט, אז מיין ערשטקלאסיגער דאמען-אטעליער
און איז ווייטער פארזעהען מיט די נייעסטע פאריזער מאָדעלען. איך עמפפעהל זיך ווייטער דער ג' קונדשאפט.
מיט אכטונג דיפלאמירטער דאמען-שניידער-מייסטער
I. H. CYMERMAN
Łódź, Śródmiejska 27, tel. 240-79.

OGŁOSZENIE.

Zarząd Miejski w Łodzi poszukuje do wydzierżawienia sklepu rzeźniczego z kompletnym urządzeniem odpowiadającego warunkom przewidzianym w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 czerwca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 603 dla sprzedaży mięsa trefnego pochodzącego z uboju rytualnego.

Bliższe informacje otrzymać można w biurze Wydziału Przedsiębiorstw Miejskich przy ul. Pr. Narutowicza Nr. 65, pokój 9 w godz. od 10 do 12, gdzie również należy składać oferty w terminie do dnia 15 listopada 1936 r.

Łódź, dn. 31 października 1936 r.

Zarząd Miejski w Łodzi.

לאפעז
שטיקלעך מאפעל צו יעדער צימער אין גרויסן אויסוואהל צו בעקומען
אייכענבוים
און יאנאווסקי
ווארשא
מיעדאָווא 25, וו. 5
טעל. 11-55-51.

פערשפרייט דעם נייעם פאלקסבלאט

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטן
לאָדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
ווענעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
גער פרויען א ספעציעלער וואַרטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

P12/33a

Persil
i
Henko
oto dwa środki,
bez których niema
prania!

קליינע אנאנסען
1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

ווער עס וויל דינגען א גוטען קיאסק פון פאפיראסען קאן זיך ווענדען פיעטריקאווער 59, וו: 20 זאפארט איבערצוגעבען.

אכטונג! צו פערקויפען א סאמאָראָדאָווע וואוזעק. גלייכצייטיג צו פארדינגען א שטוב צו ארבייטען, נאָוואָמיעסקא 21, פראָנט, 2. שט. שלעזינגער.

א קוואליפיצירטער שטריקער, וואס בעזיצט 2 8-ער מאשינען נעהמט אן ארבייט אויף לוין אנגארא וואל אין פלאטירטע אויך אנדערע ארבייט. צו ערפאהרען בזשעזשינסקא 32, וו. 25 גאלדקראנץ.

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף ". בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט שרייבען א גוטען יודישען בריף אין 20 טעג אפילו דעם וואס קען נאָרנישט שרייבען. די עלטער שפילט נישט קיין ראָלע. אלעיע 1-טער מאי 4 ביי לישיץ.

ראקאלעז
אנ'ארט צו שלאפען פאר 1 אדער 2 הערן, פילסודסקעגא 54, פערטע אפיציגע, 1-טער איינגאנג, 2. שטאק, וו. 91.

לאזשי קענען בעקומען 2 פריילינס וואוינונג ביי הערן ביי אנ'אנשטענדיגע פאמיליע. צו ערפאהרען לעגיאנוב 12 (זשעלאזנא) וו. 31.

צו פערדינגען א ליכטיג זונען צימער מיט אלע בעקוועמליכקייטען מיט א בעזונדערען דורכגאנג, זילבערבערג לעגיאנוב 9.

ביליג אפצוגעבען א צימער מיט אלע בעקוועמליכקייטען. צו ערפאהרען אל. 1 מאי 4, וו. 21.

צו פערדינגען וואוינונגען, שטובען מיט קוכען, אויך 2 שטובען מיט קוכען און א פאבריקס לאקאל און שאפעס, זאפארט שוו. יאקובא 6, צו ערפאהרען ביים ווירט ל. ראטבארד.

פרייע פאסטענס
דאמען בעשטעלט האנדנייהער, באקאנט ביי פוטער-ארבייט ווערט געזוכט פולנאָצנא 29 ווישעגראדסקי ביים קירזשנער

יונגע מענשען קענען פערדינען א פאר זלאטעס טעגליך ביי רעקלאמירען א גאנגבאר ארטיקעל צו גיין איבער וואוינונגען, זגערזשער 15, וו. 1.

עס ווערט געזוכט צו קויפען א שנייד-מאשין צו שטרימף אין גוטען צושטאנד. אפערטען אין אדמיניסטראציע אונטער "י".

פערשידענעס
ווערסעל צאהלבאר 1936 1/11 אויף 30 זלאָטעס אונטערשריפט שיינערט, ליסטאפאדא 5 איז פערלוירען געגאנגען. ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

ביליג צו פערקויפען א סוויטער-מאשין סיסטעם גראסער, אין בעסטען צושטאנד, זשעראמסקיעגא 32, וו. 3.

יונגלעך
מיט גוטע שטימען
קענען זיך מעלדען אין סינאגאגע אויף אלעי קאשטשושקי, מאנטאג און דאנערשטאג פון 4 ביז 5 נאכמיטאג. שטימען, וואס אייגנען זיך אויף סאלא-געזאנג, ווערען גלייך אין גוט בעצאהלט.

צו די ה"ה גנבים!
דינסטאג האט מען ארויסגע'גנבעט א טייסטער מיט פערשידענע דאקומענטען אין טראמוואי. די דאקומענטען האבען פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט. אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו ווישליצקי, זאוואדזקא 16 A, טעל. 15 169 דיסקרעציע געזיכערט.

Zakład zoologiczny
O. FOLKMAN

Łódź, ul. Andrzeja 7
(przy Piotrkowskiej) tel. 124-76
עמפפעהלט: חינם און ראסאָווע קעץ, הארצער-קאנארקעס פון 10 זל. אן. געוועהנליכע און גאנצטע שטייגען, מכשירים צו באדען פייגעל, מאלפקעס, פאפוגייען און פאפוזשקעס, פייגעל און עקזאטישע פישלעך, עסענווארג לעבעדיג און רויהע פאר פישלעך, אקווארינס און טעראריעס, זשולוון, שלאנגען א. ז. וו. נאשעכץ פאר קאנארקעס און פאפוזשקעס, מויבען און ראסאווע דרוב, אייערלעך פון ראסאווע דרוב העלגנים - מיטלען, פראשקעס - פליסיגקייט געגען חערים פאר פייגעל און חינם, מעטעלעך פאר חינם און פאכמענישע צוזאמענגעשטעלטע מישונג אלס עסענווארג פאר קאנארקעס און פאפוזשקעס. מ'ווערט אנגענומען אלערליי פייגעל א. ז. וו. צום אויסהיילען.
גרויסער אויסוואהל פון מכשירים צו פיש-פאנגען.
מעסיגע פרייזן! פאכמענישע בעדינונג

בחנם ווערט צוגעפאסט אלערליי גלעזער!

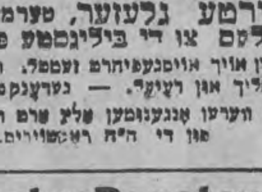

„OPTICUM"
28 פיעטריקאווער 28
בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער. סאמבינירטע גלעזער, טערמאמעטערס, אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
מ'ווערט אויך אויסגעפיהרט רעצעפטן. רעפאראטורע פינקטליך און רעעל. — געדענקט די אדרעסע
עס ווערען אנגענומען אלע ארט רעצעפטען פון די ה"ה ראשי-וויים.

PrywatnePogotowie
„SZYBKA POMOC LEKARSKA"
tel. 15-111
BAŁUCKI RYNEK
(Zgierska 56)
Czynne przez całą dobę bez przerwy.

OGŁOSZENIE.

Jako Tymczasowy Prezydent m. Łodzi w myśl art. 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 roku o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. nr. 23, poz. 202) podaje do publicznej wiadomości, że działając na zasadzie ustępu (3) art. 73 ustawy z dnia 23 marca 1933 roku o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. nr. 35 poz. 294) oraz na zasadzie lit. a ustępu (1) art. 29 omawianego prawa budowlanego w brzmieniu, ustalonym ustawą z dnia 14 lipca 1936 roku (Dz. U. R. P. nr. 56 poz. 405) uchwaliłem w zastępstwie Rady Miejskiej, szczegółowy plan zabudowania terenów m. Łodzi, zawartych pomiędzy ul. Sienkiewicza, Przejazd, Kilińskiego i Nawrot, zmieniający częściowo ogólny plan zabudowania m. Łodzi, zatwierdzony przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w dniu 28 marca 1935 roku za nr. BO—34—1—61.

Plan ten, począwszy od dnia 1 listopada 1936 roku w ciągu dwóch tygodni wyłożony będzie codziennie, z wyjątkiem niedziel i dni świątecznych do przeglądu publicznego w godzinach od 10 do 12 w Oddziale Regulacji Miasta, pokój nr. 47 — Plac Wolności nr. 14.

We wskazanym wyżej okresie osoby interesowane mają prawo w myśl art. 31 cytowanego prawa budowlanego zaznajamiać się z treścią tego planu, po upływie zaś tego okresu w ciągu następnych dwóch tygodni wnosić przeciw temu planowi zarzuty do Wydziału Technicznego Zarządu Miejskiego.

Łódź, dnia 29 października 1936 roku.

Tymczasowy Prezydent Miasta
MIKOŁAJ GODLEWSKI.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
גדאנסקער 11, טעלעפאן 246-09
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו.

DR.
S. Kantor
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
90 פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 6—9 אוו.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.